

MIHAIL

Pe la ora nouă dimineața, bătrînul poștaş al mahalalei bătut cu bastonul în poartă și strigă :

— Adrian Zografi !

— Așteaptă-mă puțin, moș Gavrilă ; sint dezbrăcat !
răspunse Adrian.

„Ia, te uită, cugetă poștaşul, pasărea călătoare s-a re-
întors“. Și pășind în curte, dădu la o parte familiar, cu
vîrfu bastonului, perdeaua de la fereastra deschisă a odăii
lui Adrian, încărcată de ghivece cu mușcate, crăițe și bu-
suloc. Moș Gavrilă știa că, ori de cîte ori tînărul se brodea
să fie acasă, niciodată nu lua o scrisoare din mîna lui, fără
să-i dea doi bani, „să bea o țuică“. Iar dacă se întîmpla
să se reîntoarcă dintr-una din acele hoinăreli ce ridicau
mahalaua în picioare, bacșiușul era „regesc“.

Ceea ce se întîmplă și acum. Adrian întinse brațul pe
fereastră, fără să-și arate chipul, apucă scrisoarea și-i dădu
cincizeci de bani (o băncuță de argint din timpurile tre-
cute), căci lui îi erau tare dragi poștașii, socotindu-i „niște
năpăstuiți ai instituțiilor noastre democratice, cărora le
încredințăm bucuriile și tristețile noastre și pe care statul
îi împinge la cerșetorie“.

Moș Gavrilă, deși prea mulțumit de bacșiuș, rămase pu-
țin nedumerit : pentru prima oară, Adrian nu-i strîngea
mîna, nici nu-i povestea la repezeală, cum și pe unde hoi-
nărise, toate cîte-i făceau atîta plăcere, mai mult chiar
decît bacșiușul.

— E supărat pe mine ? o întrebă în șoaptă pe mama lui Adrian, care tocmai ieșea, să stea pe prispă, în bătaia soarelui primăvărat.

— Nu pe matale e supărat, ci pe mine ! răspunse buna mamă. Ne-am ciorovăit încă de aseară, când s-a înapoiat acasă. Oh ! dracii de copii ! Ar fi mai bine să nu-i ai...

Ca să-i dea dreptate mamei Joița, fără să-l audă însă Adrian, moș Gavrilă făcu câteva semne și gesturi, tare complicate, pe care biata femeie le urmărea cu interes și care păreau să-i spună : „Da... da... te cred... Ah ! copiii... Sînt mîncat de ei... Trece...”

Tocmai atunci apăru Adrian : un ștregar de optsprezece ani, puțin cam slăbuț, oacheș, păr des, ochii căprui umbriți de sprîncene dese și negre, față prelungă și palidă, gură carnoasă de flăcău. Purta o vestă gri, cămașă din zefir, guler și cravată fără cusur, pantaloni în dungii și papuci. O ceșcuță cu cafea turcească într-o mînă, iar în cealaltă o țigare pe care o puse în colțul gurii, ca să strîngă mîna poștașului.

— Bună ziua, moș Gavrilă !

— Bine ai venit, Adriene ! Bre, bre ! ce chipeș ești ! Ai spune, un fecior de bani gata. Asta trebuie să coste scump...

Mama, care știa săraca ceva, aruncă o uitătură poștașului : „Mai încape vorbă.” Și spuse :

— Barem de mi-ar asculta povețele... Dar totdeauna face cum îl taie capul ! Și tot el se îmbufnează !

Adrian înlănțui gîtul maicii sale și o îmbrățișă, apoi spuse :

— Eu nu mă îmbufnez, mamă ! Mă apăr...

Și adresîndu-se poștașului :

— Închipuiește-ți, moș Gavrilă... Mama ține morțiș să mă însoare ! Găsești că-i drept asta ?

Mama Joița se înfurie :

— De ce nu-l întrebi pe moș Gavrilă dacă e mai drept s-o ștergi întruna de acasă și să te înapoiezi ca un cerșetor ?

La care bătrînul găsi că-i mai înțelept să nu-și vîre degetul între ciocan și nicovală, și se îndepărtă, înălțînd din umeri.

★

Ceartă veche între mamă și singurul ei fecior, dure-roasă ca o rană nevindecabilă.

Adrian, potrivnic la tot ceea ce o mamă săracă aşteaptă de la copilul ei, refuza, din instinct, să calce pe drumul obişnuit oricărui tânăr care vrea să-şi facă o „situaţie” în viaţă. Destoinic, sînguincios şi chiar descurcăreţ, dădea totuşi dovadă unei nestatornicii, care o dispera pe maică-sa, făcînd-o de rîsul măhalalei, care, departe de-a fi mai brează decît el, îi plăcea să bîrfească pe socoteala altora. Trebuie să recunoaştem, însă, că şi viaţa lui Adrian se preta de minune la aşa ceva.

De la doisprezece ani, de cînd intră voiniceşte la stăpîn şi pînă în clipa de faţă, nu puteai deloc număra slujbele ce le încercase în şase ani. Colac peste pupăză, părăsea regulat oraşul — fără voia mamei sale sau a măhalalei, — îşi pierdea urma cîteva luni şi aflai deodată că într-o noapte s-a reîntors, zdrenţăros ca un cerşetor. Atunci, gurile rele se simţeau la largul lor.

— E un derbedeu ! Se vede cît de colo, că mă-sa l-a „adus” de contrabandă... Nimic bun n-o să iasă din băiatul ăsta !... Şi Joiţa, barem, nu l-a lepădat ! E o pedeapsă...

Adrian era cu totul altceva decît un derbedeu. Mai-că-sa îl „adusesese” ca orice femeie, care naşte un copil, din mila Domnului, chiar dacă lipseşte uneori — ca în cazul lui Adrian — binecuvîntarea bisericii. Cît despre prezicerile răutăcioase ale măhalalei sau despre „pedeapsa” ce-o meritase maică-sa, măhalaua aşteptînd ca cerul să-şi rostească voinţa, izbutea să-şi impună spusele. Fapt ce smulgea lacrimi fierbinţi sărmaneî văduve, care, auzînd numai vorbe rele, ajunsese şi ea să-şi creadă feciorul un derbedeu.

Credea, dar se împotrivea în faţa străinilor. Băiatul ei ? Spunea adesea :

— Doamne ! care-i crima lui ? Nu bea, nu se bate, nici nu fură *ca ai lor* ! Afemeiat nu-i cîtuşi de puţin. Citeşte. Cu nasul în cărţi întruna. Atît ! Acum c-o fi nesupus, că-şi schimbă stăpînii ca pe cămaşă şi că hoinăreşte peste munţi şi văi, da, e adevărat ! Dar de asta sufăr numai eu ! De ce oare se amestecă şi alţii ? Fiecare să-şi vadă, mai degrabă, de birna din ochi...

Cuvinte drepte... Înţelepciune de femeie simplă... Dar ce ştie biata lume despre dreptate, despre înţelepciune ? Le dispreţuieşte şi se predă, bezmetică, nedreptăţii ei, ceea ce nu împiedeca deloc pe Adrian să-şi urmeze calea.

Care drum ? Ar fi tare greu de precizat, cu atît mai mult cu cît feciorul Joiţei „spălătoreasa” nu şi l-a ales

niciodată. El se lăsa, mai de grabă, condus, împins, aproape azvîrlit. Și o pornea pătimaș, neînțeleș, singuratic, din această mahala a Brăilei — ca dintr-o Sahară a spiritului omenesc — fără o călăuză, fără un prieten, singur să se tînguiască, singur să se bucure. A da din coate, pentru „a-și face un rost bun în viață“, i se părea un gînd comun, josnic, aproape smintit, o luptă nesăbuită ce preocupă toată puița omenească, dar pe el nu-l putea atinge.

Îi spunea mamei :

— Un rost bun în viață ! Ce ? Adică să nu trăiești decît ca să devii un mare patron, un mare negustor ? Oare pe lumea asta numai îmbuibarea și bunăstarea să conteze ? Acele sărmane ființe, cu tine la un loc, să nu vrei altceva decît să-mi omor toate orele, toate zilele, toată viața, numai ca să învăț cum se face avere, ba chiar, pînă la urmă, să și fac una ? Atunci m-ați stima... Dar eu țin să vă spun, că prea puțin îmi pasă de stima voastră și că averea mă lasă rece.

Am în față viața nesuferită a celor înstăriți. Îi văd cum trăiesc, ce iubesc, ce-i pasionează. Ei bine, nu-i invidiez ! Pentru nimic în lume, n-aș schimba sentimentele mele cu ale lor. Țștia sînt viermii omenești. Măreția vieții le scapă pe de-a-ntregul...

Neînțelegîndu-l, mama îi obiecta :

— Ce dracu' înțelegi tu prin „măreția vieții“, cînd ești un pîrlit ca și noi ? E oare o „măreție“ să te spetești muncind pentru doi lei pe zi și mîncare, așa cum mă vezi că fac ? Ție, care stai toată ziua cu nasu-n cărți — de parcă ai fi popă — ce-ți aduce citanla asta ? Ilie băcanul abia știe să se iscălească și e milionar. Fă ca el mai bine. Silește-te mai întii să nu fi un zilier fără viitor și p-ormă citește cît oi vrea...

— Cu neputință, mamă ! striga Adrian. Nu pot sluji, în același timp, pe Dumnezeu și pe dracul !

— Dar, Doamne ! care-i dumnezeul tău, săraca de mine ! Unde vrei să ajungi ? Ce scop urmărești ?

— Nici unul ! Trăiesc în legea mea, cerînd tot mai puțin pentru burtă, — mult, cît mai mult cu putință, pentru sufletul și mintea mea...

— Și ce ceri tu pentru sufletul și mintea ta ?...

Pînă aici !

Aici se oprea, totdeauna, veșnica lor ceartă. La această întrebare a mamei, fiul se închidea în sine. Zid chinezesc. Barieră de netrecut...

Degeaba încercase Adrian, timp îndelungat, să explice mamei lui cum înțelegea viața : să iubești artele și libertatea ; să guști frumusețile pămîntului ; să nu fii în rîndul celor ce exploatează pe oameni ; să te mulțumești bănește numai cu strictul necesar ; să trăiești în dreptate și frăție ; să adori un prieten scump ; să faci cît mai mult bine în jurul tău...

Pînă aici... Mama Joița, deși miloasă și cu suflet darnic, ea care muncea „cincisprezece ore în șir, pe zi, pentru doi lei și mîncare“, știa din pățite că viața hotărăște altfel.

Tristă, fără o vorbă, își privea feciorul. Și uneori îi spunea :

— Parcă aș fi găina care a clocit pui de rață : nu pot să-mi urmez copilul pe acolo unde trebuie să știi să-noți !

Nu se putea ține după un pui „de rață“, în apele cristaline ale idealului, unde el plutea în voie. În schimb, rămasă pe mal, umilă, nu-și pierdea din ochi ciudatul pui hoinar, care se deda la năzdrăvăni, de unde se înapoia totdeauna cu mațele chiorăinde, căci acele ape scînteietoare nu-l hrăneau deloc ; ba, îl costau chiar scump, ca să se scalde deseori în ele.

Adrian nu-și da seama deloc, asemenea păsărilor cerului, care cîntă și ciugulesc ce găsesc. „Pasărea“ lui moș Gavrilă nu găsea însă nimic, oricît ar fi fost de puțin pretențioasă. Atunci, mama-cloșcă, care nu iubea aceste „bălăceli“, scormonea pămîntul pentru amîndoi, înzecindu-și sforțările ca să-și hrănească bezmeticul adus pe lume.

Mahalaua fierbea, măcar că purtarea ei era oarecum ciudată. Ea găsea firesc, ca un băiat „de familie bună“ să stea pe spinarea societății pînă la vîrsta de douăzeci și cinci de ani, dacă se putea lăuda cu o biată diplomă. Se bucura din răspuțeri („Ah ! feciorul șefului nostru de gară, o să vedeți, o să devie procuror !“), se îmbăta cu o fericire clădită pe propria-i mizerie, exact ca și mulțimea alegătorilor care strigă „ura“ ! și țopăie de bucurie, cînd își vede șefii bînd șampanie în sănătatea ei ! Dar dacă se întimpla ca unui copil, născut din nenorocire într-un bordei, să i

se aprindă în inimă dorința sinceră de-a învăța și ca acest copil să aibe curajul de-a se împotrivi soartei sale, atunci gura mahalalei tăbăra pe el, înverșunată : „Cum ? Ce ?... Ce are ăla de se grozăvește atîta ? Ce se pretinde că știe ? Nu-i mai breaz ca altul de teapa lui ! Haide, haide !“...

Adrian nu făcea pe grozavul, însă în ochii mahalalei orice încercare de-a te izola este socotită semeție, dacă nu și mai rău. Adrian nu răspundea niciodată acestor nerozii. Tăcut, își spunea sîesi : „Ei, da ! am pretenția că înțeleg mai multe decît alții ca voi. Și că-mi poate pielea mult mai mult decît viitorul vostru procuror !“.

Lovitura pe care Adrian o primise în fața poștașului, îl dureau vădit. Reintră în odaia lui și începu să-și cercezeze conștiința.

Desigur, lăsînd la o parte bîrfeala propriu-zisă, mahalaua avea un pic de dreptate. Jumătate din timp, el bătea drumurile sau citea, zi și noapte, ceea ce însemna același lucru pentru niște oameni simpli. Aceștia nu cereau decît să te comporți ca feciorul șefului de gară, adică „să citești, ca să devii procuror“, sau și mai bine, să rămîi în turmă, să muncești, să te însori, să faci copii și să mori. Foarte limpede !

Ceea ce făcea însă Adrian, nu era cîtuși de puțin limpede : nu sta locului, cutreiera țara în lung și în lat, se închipuia învățat, nu se încîrduia cu nimeni și toca ultimele economii ale maică-sii, strînse cu prețul atîtor renunțări. Mai ales, nu i se iertau aventurările păgubitoare, la Galați, Buzău și Giurgiu sau din regiuni mai îndepărtate, de unde se înapoia totdeauna fără o cămașă, cu hainele în zdrențe și mort de foame. Reîntors acasă, găsea un schimb nou, pe care mama Joița îl cususe noaptea, plîngînd.

Da, așa era ! O recunoștea el însuși, pe față. Dar... „Cu ce sînt eu de vină, Doamne, dacă așa sînt clădit ?“

Și cum se înduioșa de sine însuși, își acorda circumstanțe atenuante. N-a dat el, oare, dovadă de cumințenie, încă de la doisprezece ani ? Nu s-a dus, singur-singurel, să intre la stăpîn la vîrsta aceea ? Întîi, la Kir Nicola, plăcintarul de-alături ; apoi, la o mare băcănie ; pe urmă ucenic la Atelierele docurilor, hamal în port, băiat de aler-

gătură la un armator, iar în ultimii doi ani să învețe, în sfârșit, meseria de zugrav, la care se oprise.

E drept că hoinărelile și cărțile — băi de lumină pentru suflet și minte — îi înghițeau repede toate slabele ciștiguri, aruncându-l iarăși în spinarea bieteii sale mame. Dar...

Ah !, acest „dar“... care-i revenea pe buze neîncetat, ca o supremă scuza, cui să-l spună ? Pe ce piept de prieten să-și culce capul, plângînd și gemînd încetișor : „Dar iubesc acele lucruri... Ele îmi sînt toată viața. Și dacă cineva mi le ia, viața nu mai are nici un sens pentru mine; sufletul mi s-ar cufunda într-o beznă de nepătruns !“...

Singur în camera sa, cu capul între mîini, Adrian se întreba în gînd : „Cui s-o spui ? Unde-i prietenul, prietena, ființa omenească în stare să m-asculte și să mă-nțeleagă ? Sau, poate, nu cumva sînt nebun ?“

Se ridică greoi, se încălță și ieși. În curte, liliacul în floare îmbălsăma aerul. Își afundă fața într-un buchet mare, închise ochii, sorbindu-i adînc mireasma.

Mamă-sa era încă pe prispă și-și privea mîinile arse de leșie. Adrian i le luă încetișor și le sărută.

— Ți-e ciudă tare pe mine ?

— Nu... Nu pe tine... Ci pe soarta noastră. Tu nu ești rău, o știi...

— Îți făgăduiesc să muncesc fără întrerupere. Mă împac cu zugrăvitul. Sînt mai liber. Dealtfel, uite, din ultimul drum în Dobrogea, am adus cincizeci de lei, pe care i-am pus deoparte în mai puțin de trei săptămîni. Aseară, nu mi-ai dat răgaz să-ți spun. Iată-i. Pentru mine nu păstrez decît un leu.

„Mișcată, mama cuprinse capul fiului și-i sărută ochii.

— Da ! simt că ești băiatul meu !

O voce răgușită răspunse acestei revărsări de dragoste a două inimi :

— Oh ! îndrăgostiții ! N-a greșit cine a spus că nu trebuie să te bagi între părinți și copii, cînd se ciorovăiesc... Totdeauna sfîrșesc prin a face pace.

Era mama Ioana, proprietăreasa casei, o biată proprietăreasă a șase odăițe, înșirate ca niște cutii și spoite cu var, care-i aduceau douăzeci de lei pe lună. Văduvă, spălătoreasă ca și mama lui Adrian, părăsită de copii și muncind din greu ca să-și ducă zilele, mama Ioana își oprise

o cămăruță, în fundul curții, unde să-și plîngă bătrînețea. Dar și ea avea o speranță : Leana, fata ei, ultima dintr-o liotă de copii, croitoreasă iscusită, care lucra de doi ani la București, ca să învețe mai bine meseria. Fusesse în copilărie prietena de joacă a lui Adrian și, după dorința părinților, logodnica lui de mîine. Dealtfel, se și spunea că odinioară cei doi copii se îndrăgisera foarte mult, fiind de aceeași vîrstă și temperament năvalnic. De atunci, însă, cursese multă apă pe Dunăre, așa că azi nu se știa precis ce poți să mai crezi despre dragostea lor de ieri.

Cu ocazia sărbătorilor ultimului Crăciun, în timpul unui scurt popas în casa părintească, Leana se rostise împotriva căsătoriei cu un vagabond. Adrian îi dase dreptate, puțin mîhnit, deși nu se gîndea deloc la însurătoare. Mama Joița care se gîndea, chiar foarte mult, era tare amărîtă din pricina asta. Sărmana femeie își pusese toate speranțele în această căsătorie, care avea să-i adune feciorul de pe drumuri, creîndu-i un cămin. Cît privește pe mama Ioana, starea de nehotărîre și rezerva ei față de nestatornicia lui Adrian, spuneau mult.

Și iată că situația trebuia, chiar azi, să se limpezească, prin sosirea Leanei. Ea își înștiințase mama și pe Adrian că părăsea definitiv Bucureștii și venea să se așeze, pe cont propriu, la Brăila. Lucru hotărît, dealtfel, de multă vreme. Serisoarea primită de Adrian în dimineața aceea (destul de prietenoasă, deși cam rezervată), aducea numai vestea sosirii ei la amiază.

Mai mult ca să facă plăcere prietenei de altădată, decît s-o hotărască la mărițiș, Adrian apăru „scos ca din cutie“.

Veselă, mîndră de „domnișoara“ ei, pe care o și poreclise „bucureșteanca“, mama Ioana îl întrebă :

— Ei, te duci s-o întîmpini la gară ?

— E ceea ce vreau să fac, dacă dumneata n-ai nimic împotrivă, răspunse Adrian.

— Dacă o să fii cuminte, poți să te duci.

— Totuși, îmi dai voie s-o sărut ?

— Cu băgare de seamă...

„Zece Mai“, mare sărbătoare națională !

Cum mai avea o oră pînă la sosirea trenului, Adrian făcu un lung înconjur pe strada Carantinei și bulevardul

Cuza — drumul său preferat cînd mergea în oraș, de cînd maică-sa se mutase în urîta strada Griviței, cale dreaptă spre deocheata Comorofcă, pe care o egala în crime și murdărie, fără să se mîndrească însă cu un „Codin“.

Pe bulevard, paradă mare, defilare de cavalerie, cu săbii sclipind în bătaia soarelui, trompete, piepturi înzorzionate cu decorații. Adrian își întoarse ochii cu dezgust : față de atari manifestațiuni, se simțea mai străin chiar de s-ar fi petrecut pe lună. Dar, dezgustul său se preschimbă în revoltă, cînd văzu, puțin mai încolo, o bandă de liceeni, maimuțărind pasul militar, cîntînd imnul regal și strigînd dinaintea unor magazine : „Jos jidanii !“.

De pe trotuarul unde se afla, Adrian zări printre manifestanți un fost coleg din școala primară, acum „elev într-a șasea“ și pleșcar notoriu. Vru s-o șteargă repede, dar celălalt, desprinzîndu-se din grup, se apropie de Adrian și-i strigă, cu ochii injectați :

— Hai, Adriene, vino cu noi !

— Ce să fac ? întrebă el, mirat.

— Pe dracu ! E „Zece Mai“ ! Oricine trebuie să arate că simte românește !

— Și tu o arăți strigînd : „Jos jidanii ?“

— Desigur... Ca orice bun patriot !

— Atunci eu nu țin să fiu „bun patriot“, conchise Adrian.

Liceeanul se depărtă, urlînd :

— Afară cu fanarioții !

Presupusul fanariot era Adrian, al cărui tată fusese grec. Zîmbi, gîndindu-se că „patriotul“ era bulgar, după mamă, o bulgăroaică sărmană și cumsecade, pe care bărbatu-său, un bețivan „român get-beget“, o bătea în fiecare zi.

Sosind prea devreme la gară, Adrian se retrase la bufet, ceru o cafea, aprinse o țigare și se gîndi la prietena sa.

Îi era dor de ea, mai mult decît de însurătoare. Își aducea aminte de copilăria lor voluptoasă, cînd, mamele plecate la muncă, Adrian se furișa în odaia Leanei, îi citea *Paul și Virginia*, și o minca din ochi. Leana, încă în pat, se lăsa mîncată, jucînd comedia nevinovăției. Dar Adrian, care nu se prefăcea, își adulmeca prada timpurie. Acest băiat nu cunoscuse deloc inocența, puritatea, — dacă prin asta se înțelege ignoranța bănuielii trupului. La vîrsta de

zece ani, văzuse și ghicise tot; la cincisprezece, era bărbat în toată puterea cuvîntului. Asta nu i-a dăunat, dimpotrivă, deveni și mai sănătos. Și descătușat de tulburarea cărnii, care copleșește ființa omenească și-o împiedică să se împlinească, el își luase zborul către înălțimile care ne cer, spre a fi înțelese, un suflet pe de-a-ntregul descotorosit de această povară bolnăvicioasă.

Adrian, impulsiv, sălbatic, străin la morala ce i se făcuse și supus orbește legilor creațiunii, se purta, în toate împrejurările, fără să se sinchisească de ceva. Aci se afla întreaga sa inocență — barbară — pe care o dovedi, îndată ce Leana coborî din tren.

N-o mai revăzuse de doi ani. O simți femeie pe măsură și numaidecît se aprinse. Minte i se tulbură, inima-i zvîcni ca unui leu turbat într-o cușcă strîmtă, iar sîngele clocotind își plimbă torța aprinsă, din creștetul capului pînă-n vîrfurile picioarelor.

Avea și de ce. Blestemata de Leana — o minză născută dintr-o româncă și un tătar, amîndoi din flori — era făcută mai mult pentru dragoste, decît pentru croitorie, cu trupul ei modelat în iadul dorinței, talia suplă ca de șarpe și figură de indiană, cu ochi oblici, ale căror luminițe ucigătoare țintuiau locul pe trecător.

Bietul băiat — cu gura chinuită de dorința de-a mușca, cu ochii împăinjeniți de un abur dens, din pricina fierbințelii nebune ce-l apucase — nu scoase o vorbă. Împinse pe Leana cu bagajul ei într-o trăsură și, îndată ce ajunse pe străzile întortocheate ale mahalalei, pustii la acea oră, sări de gîtul prietenei și o mușcă însetat.

„Bucureșteancă“, așa cum se credea, Leana uită de birjar și-i trase un nechezat, cum numai la Brăila se poate auzi, în bărcile care alunecă seara pe Dunăre sau la umbra duzilor, în după-amiezile cu arșiță. Asta nu înseamnă că nu-i plăcuse (nici unei femei sănătoase nu-i displace așa ceva), însă o duruse tare. Și ca să-i dovedească originea brăileană, ea îi cîrpi îndată o palmă, ca pe la noi.

— Na ! să te înveți minte, altă dată să mai dai buzna.

— Dacă-i numai pentru atît — se amestecă birjarul — apoi o să te ia mai domol, dar sigur...

Birjarul însuși fusese îndrăgostit de Leana, pe vremuri. Acum se însurase și avea copii. Ea i-o reaminti, cu asprime:

— Caută-ți de drum, păcătosule, uiți că ești înhămat ?

— Fiecare la rândul său. Ca mine o să pui şaua pe Adrian.

— Pe băbuza e! Nu odata! Mai întâi e-ar fi un bărbat foarte rău. Cel mult l-aş putea rubi...

— Norocoaso! Pe mine n-am arătat.

Tu, tu nu e ai, decât un dădău ce face burta mare la reţe. Ca tine, pazeşte pe toate drumurile, ca urzicile!

Adrian n-avea nimic. Îi lăsa să tancănească, şi, ca un cone, tăcea şi aduinea.

Pe strada Griviţa, cântal trăsura strînse toate cotaiele, toate manile groase, care toamna primeau în cunte. Navalna la poartă, nestecând ultimul duminică, ştergîndu-şi buzele cu poala sorţului, de grasimea fripturii de miel.

Coborînd din trăsura, Adrian auzi pe una dintre camere spunînd :

Orietin, ai fi o pe eche minunata. Păcat că el e o mare haimana !...

Te poți îndoi de orice ai fi, mai mult decît un om ? Chiar dacă-i un om care citește Toată lumea citește. Uimea că ea trebuie să prinzi cîte umori pe un om care citește, să-l întuiesti de zid și să-i spui „Rămîi așa, să te privească în ochi ?“.

Oh, a privi un om în ochi, nu-i un lucru dintre cele mai ușoare ! Ochi ca aceștia poți întîlni mai și mai. Privirile lor se încrucișează cu a ta, pe durata unei clipe și apoi trec mai departe, la dreapta ori la stînga ta, nemărevăzîndu-ți nicodată că s-a privit de acestor crezi de boz minate la abator.

Și printre acești ochi, printre aceste priviri se află desigur cele ce pot privi în inima ta, înțelegînd-o. Dar o trec pe de lături. Și tu treci. Și, în sfîșimpul unei clipe, ne-ți pierdut un prieten care ne era hăruțit, prietenul unei pe care viața îl sorteste oricărui înainte om adesti, ori cît de josnic ar fi, prietenul care vine să-ți cîntă la bopac „mîmî sală“, despovăduînd-o pe-a ta. L-au pierdut. Căci sîntem mai prețioși decît crama, care se mîlîieșe la dîm se mîlîieșe și și span „Stai puțin să te privească !“ Este un bucl animal, care-mi seamănă poate cu ceva să-mi spun, un lucru vesel sau trist dar care mă privește deopotrivă fiindcă sînt din același neam cu tine.

Un om ? Poate să vorbească tîrziu și să se de-ambuleze, înclășă speranță din atun, cînd ar vrea să se adreseze altuia, el nu este sigur că o să fie înțeles. Nu are nici măcar cunoștința cînelor. Pentru ce să te apropii de un om ? El poate să n-ăibă aceeași părere cu a ta (fîndu-ți oamenii au păreri) și atunci trebuie să l-ai cîntă să l-ai săngui, ceea ce în fond e același lucru.

★

Adrian îl privea pe omul care stătea din fața lui și se uita la el. Stătea na mîlă osteneală să privească un om mai ales un om care era adchistat ca un domitor de pe strada Regală, în timp ce el.

El era aproape în zdrențe, cu gîclele petente și pline de noroi, o cămașă într-un hal fără hal, iar pașii în lărmări, pe tîmpuri și la cîrmă. Întocmai acelea din bedea d pe strada pe care nu calădăsești nici măcar să-ți scapi. Se oprește oare vreodată cîrmă la a cîmăna napastați ?

Desigur, nu putea fi vorba de un om, în asemenea zdrențe, chiar dacă ținea o carte în mână !

Și apoi, presupunând ca vrei să vorbești unui atare neunoscut, nu ai cum s-o faci. Buna-earință te oprește să te duci de-a dreptul la el și să-i spui „Iertați-mă, domnule, as vrea să văd ce citiți“.

Și după ce ai văzut : „Ah, dumneata citești cartea asta ? Dar o carte ca aceea pe care o ții dumneata în mână, nu se citește nici în strada Giurgiței, decât într-o familie de oameni extraordinari ! Astfel de oameni, eu îi socotesc niște aștri, ea . Dumneata ești un astru, domnule ! Și pentru că sînt singurul în stare să te înțeleagă aici, în mahalaua Braila, facem parte din aceeași familie. Binevoiești, deci, să-mi spui cine ești și ce gîndești despre starea jalnică în care te afli ?”

Nu. Nu poți vorbi atât de nepoliticos. Trebuie să te recomande cineva. Dar cine ai vrea să slujească de mijloc tor, între doi aștri. Un al treilea astru ?

Știi că ai haz ! Dumneata crezi că astru crește, la Braila, ca ciupercile ?

Adrian, care nu era politicos cu mine, se apropie cu îndemînare de omul care citea cu cartea pe gîmuchi și arunca o uitare de lup pe paginile deschise. Foarte necinstit din parerea ! Dar merita să fi, cîndodata, necinstit în viață .

Cartea era o operă, în limba franceză, ilustrată Jack de Alphonse Daudet. Și pe umarul cititorului, Adrian zărea în același timp, o altă ilustrate mult mai strălucită — un paduche mare care mergea ca un rațoi ghiftant .

„Oare numai pentru atîta lucru m-ai pregătit pînă acum ?” va spune el către cititor. „Da, prietene ! Ca să ajung aici, te-am pregătit. Dar cînd asta na-i o închipuire literară, ci viața însăși — viața frumoasă, viața urîdă, viața feroce — crezi că-i puțin lucru ? Văzuți-ai, oare, multe cazuri asemănătoare ? Cunoscut-ai mulți oameni care dădău asta, în timp ce îi dădău pîdache ? Cîl despre mine, după ce am boierat, timp de treizeci de ani, din Orient spre Occident ; după ce am trăit în mla de chichinețe și m.-am înecat coatele de toate neamurile pămîntului ; după ce am cazut în mla de bezne și am primit mii de scuipați în fața, eu n-am descoperit decât orna asta, care prețuiește cit universal întreg !”

și-și schimbă hainele bune cu o bluză murdă și pantaloni de lăcră, o șapcă pătată de var și niste pantofi scâlciți, care se asortau cu restul.

Văzîndu-l plecînd în halul asta, Leana îl crezu nebun :
— **Ce te-a apucat, Adriene ?**

— Vin îndată ! M-am întîlnit cu stăpinul meu și are nevoie de-o mină de ajutor. Mă întorc într-un ceas — o să mergem asta-seara să vedem locul de ațîțire. Spune-i și mamei.

Și o zbughă, fără să aștepte răspunsul.

Reintra în plăcintărie, cu un aer lăstău. Kar Nicola, care ciocnea un pahar de vin cu prietenul lui, puși în ris :

— Ei bine ! ce înseamnă îmbrăcămîntul ăsta — caraghioasă ?

Adrian răspunse, aprinzîndu-și o țigără :

— Iată ce-i : trebuie să căutăm un loc în lucrările care se încep mîine și am venit să te rog ca să mă dai pe omul ăla ca să mă ajute o capă.

Mihail — care-și reînecuse cîntăc — îndreptă mirat capul :

— Ce dragă inimă — și gata. Nicola ! Are sabbatoare n-are ce face. **Du-te Mihail.**

Leșna împrecăna. Adrian lua dintr-o dată :

•

La acea oră, mahalaua intra în zona dezordii lor rațional, istuila bucuria turbidă, traficul pătău — și prea puțin de viață domnea de încercare, prin mîncăguri și sate de anstămînte ca coarde și cîșăflă. Cîntece, poezii, fantezie, voce, zburcete și în ciuda, porcoase se înălțau de pietățindeni și mîncăles din Cîmolea, ca niste blesteme asurzitoare pînă la sensibilitatea lui Adrian. El își astupa urechile și închidea ochii, spanzîndu-și în sine ca scara nu se va sfîși fără ceva moșii și rîndu, cum se întîmpla de obicei în zilele de sabbatoare. În fața cușoarelor țigăre, flacăra și hamanale cu privă — aflătoare se făcea cu cățite bagate în teacă — afîinate la biru, cu o crengută de lîac sau o muscă la ureche sau între dinți, cu un picior pe scaun, o hățușă din cap, lovind în luna cu pumnii în masă — cînd vin, țacă otrava.

Ca să scape de acest iad ce l jgînea, Adrian se îndreptă cu pași hotărîți spre Vadul Danului. Mama și vișe carte a într-unul din buzunarele hainei și mergea la stînga lui

Adrian, cu pași mici, anevoioși, din pricina cizmelor butu-
canoase. Era mic de statură, îndesat, căpașinos, fața ro-
tundă, parul negru și mustața blondă. Să tot fi avut vreo
douăzeci și cinci de ani. Abia ajungea la umărul lui
Adrian, care profita de situație și îl spiona în taină, ca să
se încredințeze că avea de-a face cu un om binecunoscut,
simplu, natural, căruia doar zădărnicele de haimana de pe
el îi dădeau o înfățișare jalnică.

Îndată ce se aflară în singurătatea Valului Adrian ex-
mectă, pași și-i oferi lui Mihail tabacheră cu tutun.
Acesta o primi, cu un gest ușor de sfidare. Răsucindu-
i țigara, un zîmbet, puțin zeflemisit, lumina trasaturile re-
galate ale chipului nordic al lui Mihail. Adrian îl observa
și-l întrebă fățiș :

— La ce te gîndești acum ?

Mihail, așintit asupra cărăsoșului, ochii săi se pironiră cu
pleoape mari :

— Ții atît de mult să știi ?

— Mult, dacă nu ți-e peste mîini !

— Nu știu dacă o să te bucure !

Nu te afac ! De ce ? Cum ? scurta Adrian, dîndu-și
cap.

Ah ! Ce să fi dorit să părăsească o lovitură de pușcă,
creptă și prăfuită, la Mihail și să-și ardească ceva de săruri
îlungi, temerare că acest om ar fi totuși neclădit, să în-
trezumească posibilitatea unei convingeri în care se sim-
tea de pe acum învingător. Căci această convingere, că
o privea însetată de pușcă, Mihail n-o fusese, în întîmpina-
rea doamnei. Oprindu-se ca să-și alpească țigara, căzută
pe gînduri, apoi să-și zîmbă întruina :

— Ei bine, gîndesc că în țara voastră înșiși „visa-
muri” car patronul ar putea să-l sugereze ca să cum ar fi
voia de un cal să-l meargă, adică țara să le posedă sluga
pămîntului său național. Exact cum ai procedat în cazul meu.

— E adevărat ? răspunde Adrian, foarte calm. Am însă
scăzut, care mă salvează ! l-am năntit !

Mihail, cate-sa, apîndea țigara de la Adrian, se dădă
îndărăt mirat :

— Cum l-ai mințit ?

Foarte bine, nu e vorba de carat nici un mater !
Voiam cu tot dinadinsul să mă plimb puțin cu duminică
și i-am jucat festa. Dar, să mergem ! O să ne ducem în
port, că-i pustiu astăzi.

Și l trase brusc de hama

Încolțit, nobilul strigat pe nănele sale, tremurâ sub
vestmintele vagabondului. Păi, ca un vinovat în fața ju-
decătorului de instrucție, care-l banuie. Dai asta îl în-
gheți și mai mult în rețazul de-a fi recunoscut într-o si-
tuație pe care o socotea înostitoare.

Și Mihail continua, stăruindu-se să-l asutea tulbu-
rarea :

— Dă-măca nă-măca, băi, dă-mă ! aș fi îngăduit
ă-mă vorbesti, că altă neșă e asta !

— Nu aveam nevoie de... zău, că... An fide ! e
un drept...

— Și care-i acest drept ?

— Aaaa... că nă-măca... nă-măca... de plăci.

Dar ca nă-măca... nă-măca... de plăci. Ma afi
i, lângă dă-măca... nă-măca... de plăci. Ma afi
i, lângă dă-măca... nă-măca... de plăci. Ma afi

— Nu, Mihail ! Ma nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.

Acu... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.

— Aaaa... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.

— Păi, nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.

— Încă nu mă cunoști ?

— Că nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.

— Păi, nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.

— Da, dar ca să nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.

— To nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.
de plăci... nă-măca... nă-măca... de plăci.

fac cunoscuți. Cred că numai dragostea deschide toate inimile.

Mihail îl măsură pe Adrian cu o aruncătură de ochi afectuoasă și neliniștită. Deodată îl întrebă, gîfîind :

— Cine te-a învățat toate astea ?

— Nimeni... răspunse Adrian cu naturalitate.

— Unde le-ai citit ?

— Mai întîi în inima mea.

Mihail se uita la Adrian cu o umbră vecina cu uluirea. Îi spuse :

— Presupunînd că ai simți într-adevăr ceea ce rostești, ce vrei de la mine ?

— Vreau să te prezint mamei, căci... Buna și accepta tot ce-î cer. Apoi, tu vei păstra locul și vom trăi laolaltă, muncind ceva mai ușor, dar mai bine plătit și mai flegălețit esti în clupa de față. Și vom fi prieteni. Dumnezeu e singurul pe lumea lui, la fel, desigur am pe mama. O să-l adormea copilul ei, fratelușul meu mai mare, lăsa să viadă !
Iată ce nu-mi dă pace.

De astă dată, Mihail crezu că Adrian a crează. Să se cu bunătațe și răspunse :

În mîntănușe pînă la flămîndele sentimente ce-ți aspara mizeria mea, dar esti un romantic care îmi așază-le drept realitate. Pe asta, damnează-n-o cîtuși de na-ți dorise să încep să o cîntă pe propria-ți piele. Hade, las-mă să-mi regăsesc „vegăuina” !

Să-î întînse mîna, adăugînd :

— Oriedem, tu vei păstra o frumoasă amantă !

Adrian alina în mîna întînseale sale. Și el simți, în mîna, o mină prietenoasă, mîna pe care-ți place s-o păstrezi cît mai multă vreme, o vesnică. — mîna pe care o deosebești cu o lină închisă, cîntre-o mîc : flu-dul ce-l degaja nemîngîia cîntre-n ciudată. Neodată ! El o păstra îndelung, cu o păi plecat, ochii pe jumătate închisi, ca și cum ar fi ascultat cîndine unea, foarte nemăpomenite, superioră celor cîntre-n ști. Apoi revenind la nesuferita clupa a momentului de față, spuse :

— Te las, Mihaile, să te înapoiezi la starea jalnică în care te aibi, de vreme ce gîndirea dumita'e este atît de atîncată de mizerie, încît nu poți să mai crezi în izbăvire prin Dragoste ; dar să ști că nu mizeria este aceea care naște în mine sentimentele descifrate de dumneata. Mizeria materială a unei ființe omenești nu-mi provoacă

decît mila, în timp ce pentru mama ei am resădit, din prima clipă, dragoste şi admiraţie. În ochii mei nu eşi un strivit de viaţă, ci un puternic. Şi chiar dacă te-ai fi întîlnit sub înfăţişarea fastuoasă a unui prinţ, te-ai fi revendicat ca pe ceva cunoscut mie, fiindcă eu nu recunosc decît o singură obîsie, o singură frăţie : aceea a oamenilor însoţită de sentimente asemănătoare, atît la bine cît şi la rău. Acum dă-te şi fă sigur că nu mă eşi singur.

Adrian rămase puţin la locul lui şi urmări cu privirea pe Mihail, care-şi lua bocancii, înfăţişându-l ca o proiecţie a dreptului său sfînt la o viaţă mai bună. Cînd ajuns în colţul Vădului Danului, Mihail întoarse capul spre Adrian şi — în restampelă treisecînde şi a o suta de pîsi ce des — pînă la doi victori prătenă — două priviri se încreuseră, două priviri ce exprimau o îndonată şi o certitudine.

Eu cred. Sînt sigur ! spunea una cu ardorului vizionarului.

— *În orice caz, prietene !* — se potrivea cu dîră tolbacul în dureroasă-i certitudine.

Dintre toate sentimentele pe care Creatorul le-a sadit în inima noastră, Părerina este cel pe care nu l putem explica, oricât de puțin; singurătatea deesebete pe om ca animal, ca excepția cîmăi care are sentimentul dragostei de interesate, întrucît îngrădindu-se cu sacrificiul, nepotînd supraviețui în lume și apoi în stăpînindu-să.

Ne iubim parinții și copiii pentru că sînt ei noi. Ne iubim, de asemenea, frații și sîrtoarele, tot pentru că sînt ei noi. Iubim o femeie care se căsătorește cu noi de la o căsătorie vastă în lume. — De aceea, eu îți sfătuiesc bine ca noi pentru ea. Și te vei doborîci dragă, eu îți înțeleg că se poate face, în ziua cînd noi o vom căuta în reședințele sale continuăm.

În privința a ceea ce am văzut, nu fac altfel. Deci, **n-avem cu ce să ne fălim.**

Dar pentru ce fîrîmăm în viața noastră neomenească, un străin ca odată, ca care nu iubim a ne să ne înțelegem? De ce ne poartăm să-l iubim noi care te și chiar să nu putem trăi fără el? Te ugi în ochii lui, care sînt ca și ochii și zărești întru mine ne fîșitul dintr-un loc al. Încerc să-ți coborîzi fața îmbajorată în mîinile tale. Iar pe-a'le lui, care se odihnesc uneori pe mîsă, ca lalelele unei cîine cumințe, abia te împotrivesc, neven de a-ți culca cînd obăia, cînd înaintea înflerbințită, fîndăă acest fel de dragoste, în mîna noastră, singura flacăra care rezistă față de noi, singura care se hrănește cu un ulei pe care Dumnezeu l-a creat fără să se gîndească la „rău”

dramă tot așa ! Sinteți d'n aceeași rasă sufletească. El
mă a fost nevoit să-si schimbe de mii de ori felul, pînă
să ajunga în strada Grivței. Așa-i salbată este pe om. Cu
toate acestea, Mihail e o parte din viața ta, iar tu din-
tr-a lui“.

Cînd fu să treacă pe lângă cea blăntărie, Adrian sări
în lături, se lipi de un gard din față, de unde contempla
îndelung de gheana lui kir Nicolă. Acum i se părea că ten-
e-lu, iar pe fostul său patron, marele om care îl înțelesese
pe Mihail, îl adăpostise ca să-l dea lui Adrian, protecția lor
fînd pînă de tînăr. Frîdea încă dată nu i trecuse prin
minte să-si zică de ce nu se ducea mai bine să se împlice
cu mîile lui unde se nascuse, să caute în cor cu ea, în ad-
această viață de sărăcie, meschină și bucurii caraghioase ?
Și Mihail la îndul lui de ce esuase totmai în acea de-
ghiana îngălătă din Brăila, la doi pași de locuința lui ?
De ce nu-l observa cu atenție mai de mult, dacă vail-
vrat ce se spune că lumea este bogată în oameni care
stau să vadă și să asculte ? Nu, nu ! Se afla aici o mîină
miste, însă care călăuzi-te pașii oamenilor.

Pe cît de departe de ceea ce se petrecea în jurul său,
Adrian își închise se pleo-pile ca să deslăsească în minte
chipul lui Mihail, așezat pe o bancă ca pînă la ieri i-
cise, te-ând tot pe Jack, în „magazin“, împovărat de
mîntuirea din nărilor strălucite pînă să ajunga la. Din
cînd în cînd, se abatea asupra lui privirea caldă a lui kir
Nicolă, care se spăna în tăcere după Albana sa. Adrian
rîngîie această imagine, în veci de neuitat, dar deodată
un grozavul padeche ce se lăvăna pe umărul pînă la
săr. Și în mîna se chiri, amorțită de durere. Ah ! Nică o
pridea nu-l va opri ca să-l seată pe Mihail din halul ăsta,
chiar dacă ar trebui să răsturne casa și să-și pună numea
pe jerate. (La cîineana opanze a lui Mihail, nu se mai
gîndea.)

În acel moment, o țîșnitură de sifon îl atînse, de de-
parte. Rîsete izbucniră în hărmalala flașnetelor, viurilor
și răgetelor bețivilor. O voce de femeie ras mă .

— Șe-a găsit sacul peticul !

Era mahalaua, care intervenea cu tandrețe în visu-
rile lui. Adrian îi răspunse în gînd, în timp ce traversa

strada, ca să intre în casă : „Bine grași, dragă mahala ! Ai o dreptate damnu zeiască !”

Cu sufletul în slava cerului, Adrian pași pragul casei părintești. Îi găsi pe ai săi atât de măsurători, încât se simți caprins, pe loc, de poarta de-a se arunca în brațele lui Mihail, spunindu-i : „Numai tu, singurul, ai fi în stare să înțelegi că sînt tot așa de străin, ca și tine, în propria mi țară ca și în casa părintească”.

Dar dragostea pentru mamă-sa îl readase de îndată la sentimente mai bune. Seena ce i se înfățișa ochilor era, dealtminteri, plină de duioșie. Mama Ioana și unul din copiii ei, amindoi gata de plecare, nu așteptau decît sfîrșitul „toaletelor” mamei Joța, ferchezintă de minile ascuțite ale Leanei. Mîndră de stîmța ei, își coafa „vîltoarea soarelui”, arătîndu-i o grădă exagerată.

Era vorba să meargă toți cinci la o plimbare în Grădina Publică, înainte de apusul soarelui. Auzindu-i, în timp ce se înbrăca în odăia lui, Adrian avu o tresărire. Părsințea un complet ce se ardea împotriva lui : o cămășă, în ochiul unei care trebuia să se termine cu căsătoria, o pîmă, o șire cu logodnică — oacă a și cămășii ! — Se împotrivi, ca un turbat :

— Nu mergem toți cinci în Grădina Publică ? Vă va amuza mare, căci toți ofiterasa să adădă atîtare a vobă !

Leana răspunse, atînsă :

— An, așa stă tu să ne faci o plăcere ? Noi sîntem pentru tine „o turmă” ! O să-mi aduc aminte de vîntul asta, în ziua logodnei !

Nu te necăzi, Leano ! zice mama Joța. E mult mai supăsător crezi. O să meargă.

Cum să te împotrivesc unei înmîi bune, de mamă ?

Adrian, după ce se dîchisi, se duse în odăia alăturată ca să le zică. Leana era încă la cîtele fîșului mamei lui.

— Vezi tu, Adriane, îi spuse ea pe un ton drăgăstos. Dacă o să-mi aduci o noia așa de draguță ca Leana, o să fii fericita că voi înbătrîni în mijlocul vostru.

Bine, mamă. Dacă sînt și toate de aceeași părere, o să-ți aduc una chiar de mîine ! strigă Adrian, totdeauna gata, cînd era vorba de îndeplinit ceva care i mergea la inimă.

o dată, de-a fi căutat alături „anturaje”. Mîini îndrăznețe — nu se poate ști cui aparțineau — o apuca de mijloc, de gît, îi bagară confeti în sin și chiar o ciupiră, în timp ce lovorășii ei erau izolați și oîbiți de alții.

Cam aceasta era situația „partidei de plăcere”, cînd, deodată, un luptator neînfrînat și providențial se desprinsese din mulțimea care-i încercuia și se alătură lor, tunînd cu o voce puternică :

Ho ! banc ților ! Ce va să zică disproporția asta de forțe ? Curaj, Adriene !

Și cînd pămîni de confeti din punga sa, se vîrî singuri în sacchi. Bataștele de hirtie colorată poposeau cîndodată pe botek ascuțitor, în același timp cu mina, grea, așa ca din întâmplare să lăsa voce. Lovea cu o așteala neînsurubată în tîlha, o băta, dada de a beibelațul pe cea mai încrezută și lăsa într-o clipă, aer gol împrejurul său.

Serpoți Adrian și Leana erau plini de recunoștință pentru fața de acest ora, pe care nu îl cunoșteau. Adrian stăpînea sa, îi văzută la seamă, bîndu-si ceaiul de seară. Și tot așa, dadăscă peste una, din cameni, cei mai simpatici din oraș, cel mai cunoscut și mai rubat de tîncuț din oraș — Samoilă Petrov, de născut modest artist — solist pe forța vocale, sportiv de rasă și mare amator de atletism. De naționalitate ruse devenise român prin adopțiune. Facuse armata la gonac, reșise sergent, lăsa în nota de stîpînire.

Înalt, mai mult decît Adrian, bine legat, i mușcături gîrle, era exercițiu continuu — scriina și înotul — puțurile rîndu pe ambele, în cap de adevărată frumusețe, părea să aibă un călă Brada : figura încadrată într-o barba neagră, tîc, onțată tare, par castana bogată pe care vedea cînd departe o frumoasă panamă, vîră sau o palamă de felu, cu boran mare. Lăna Samoilă Petrov intră pe în acest oraș cosmopolit, pal de avîr și al artistului, dintr-o dată, expansiv, generos, foarte inteligent, fermecător vorbitor, ca și cum să se instruiască și să plăcă femeilor care alergau după el ca vișpele. Afașa de asta era un lăcîter fără pereche în meseria lui și un talent vîgaros în patula sa de un colorit straniu, turmețat, — admîrț de cunosătorii care vedeau întrînsul un artist cu viitor.

Bumăceți de bătaie, fugiți afară din grădină. Adrian uă mina lui Petrov și-i spuse :

Îți mulțumim, domnule, pentru intervenția dumitale neasteptată și atât de efecace. Nu aveam onoarea de-a vă cunoaște decât din vedere. Cine sunteți ?

Întrebatul răspunse :

— Sînt Samoilă Petrov.

Și scoțîndu-și palarea, strînse călduros mîna la toată lumea.

— Mi se pare că te-ai văzut la cearcă la Procop din piața Galați, îi spuse Adrian.

Exact. Pe acolo veneam și dumneata uneori, ca naistral Petruche, patronul dumitale. Adesea, trageam cu urechile la convorbirea dumneavoastră, care mi-a părut totdeauna interesantă. Am întrebat pe cei din jur și am aflat numele dumneitale. Și de predilecția pentru cărți, care-i și a mea.

Oh ! și sînt dragi cărțile ?

Mori. Sînt cei mai buni prieteni ai mei, pînă azi. De-atunci, am tot căutat să te cunosc și rătăcînd aminteam că mi-a fost prietnică cîntărea, într-un chip caștel de bălă. Mai tot, ca te-am strigat pe nume, voram să se creeze și să sîntem prieteni.

Petruche, pe viitor, dăva o dorință, răspunse Adrian, deoarece prietenii care iubesc așa sînt puțin numeroși. Poți să continui a mă striga pe nume și de acum înainte. Că dăga căma voi face la fel, strigînd-te pe tu și simplu, Samoilă. Îți place ?

Mînușă ! strigă Petrov. Și, fundcă nu faci nazuri la prieteni, merg mai departe. Te poftesc să mă vezi, ori cînd vei avea la acasă un loc de petărie, înainte de o a nouă. După ora asta nu mai sînt acasă, a lina de zile cînd nu am de lucru alina. De altă, sper că de-acum încolo o să te amintim în dor, la Procop.

Și, oferîndu-i cartea sa de vizită, Petrov îi dădu, cu un entuziasm sincer, o scurdenie de amănunte asupra vieții lui intime : găsia sa mena mîncă, petărie, lectură, sportul, felul de amintire și prietenia și neputința de a găsi una care să i menajă la mîna.

Adrian îl asculta de un sîrit de rău, cu atenție încordată, privind în mod totodată în ochi și, cîtele fetei pe care o obosea să căutarea parca ea o amputase, înregistra mlă-

dorile voii lui tace și nu voia să-și credă ochilor. Se întreba : „Cum e? am trait pna acum în Braila, fara să descopăr ?“

Fermecat dintr-o dată, nu mai vru să găsească nimic
față de ai lui, și-i dădu lui Petrov, cu simplitate, o înfătu-
șare ca a lui. Dar, când se desprinsă la colțul balvardului
Mare Domului, Adrian simți că și devenisese prieten.

— Computations of rest length

— Da 'cari car, m-am pierdut zădărnici! spus Adrian, răsunând în sala, în care se auzise decten

Si gîndu-și în același timp la Maria. Il vedea întorcîndu-se în
culeșul său patetic, scutit în fața brațelor deschise se a-
puțenise, pentru a se crede în minune vieții, cluten-
da-se în neagra sa mizerie. Si în fața acestui simbol al
neîncrederei în noi — plămădită în dăruire, Adina îl vă-
zu pe Petrov, redîndu-și că se îndreptăzise, de viață
navalnă, în speranța de a-l vedea. Doi păcătoși, diferiți, ca
rădăreau în același timp în aceeași mizerie. Si Ce-țea
frumoasă !

— E 10 M₂ is ...

Confetia se compune dintr-o parte din zahar si o parte din
dau pe d...
aurea caldarimul.

Adrian își plimbă privirea pe pereții varuți ai camerei și iarăși simți cât era de singur, înțelegînd viața astfel. Din vrafa de cărți, rînduite pe masa lui, una singură părea că se desprinde, scoțîndu-și titlul în evidență. *Ce-i de făcut ?* de Cornisevski.

Da, ce-i de făcut ? Dragoste de mamă, dragoste de logodnică, dragoste de egoiste, care vorau să facă din el un om așezat, un bun frate, un soț bun și tata. Mulțumesc ! Și dacă așa ceva nu-mi place ? Trebuie să mă mulțumesc cu felul vostru de-a înțelege viața ? Dar pot, face ca un peste să trăiască pe uscat ?

Îmbrăcîndu-se ca să se ducă la lucru, Adrian eugeta : „Și ce-o să zică ele cînd îl voi aduce pe Mihail aici ? O să fie nostim de tot !” La gîndul că măcă-sa s-ar putea împotrivi acestor dorințe, se pomenea strigînd cu voce tare : „Pentru numele lui Dumnezeu ! Numai să încerc ! Mai degrabă voi pleca în lume cu Mihail !”

Da, Adrian, tu ai dreptate. Iar dacă trebuie să trăiești după legea victimei tale, săpînindu-te doar soartei tale și cum asta nu se poate decît făcînd în carne vie, lovește, dragul meu băiat !

Începe pînă a lovi, mă întîi. În aceea care ți-a dat viața. Nu o ate este prea mult astăzi.

•

Cînd să pînăască la lucru, Adrian zădărnicește pe mîncă. Serafim, vecinul și povănuș al patronului său. Cu mîinile în buzunare, nasul în vînt, ca un cîine ce la că la lună stînga la stînga în fața ferestrei, cu accentul de a peteșnic rusesc :

— Bine, Adrian ! Masterul Petricha a zis că s-a plătit salariul tău, că te poți duce, că n-ai să fii dîndu-ți bîrbînă, în dimineața asta.

— Și cînd o să fie ?

— Poate pe la unu, a zis el.

— Bine, Serafime... Înțeles...

Și nemădeie se gînde la Mihail. „Lăsa să se ducă. Cam pe acum el iese cu marfa la vîndut. Îl voi prînde înainte să plece”.

Dar, trecînd prin dreptul ferestrelor de la frumoasa cameră ocupată de Leana, la stradă, nu se putea stăpîni să n-arunce o privire de valpoa înăuntru.

— Intră ! îi striga ea, încă în pat. Unde te duci, dacă tot nu lucrezi azi ?

— Ah ! l-ai auzit pe Serafim ? spuse, închizînd uşa.

Şi nu mai ştia ce să mai născoccoască, s-o mintă. Îl zapăcise brusc mirosul de femeie şi dezordinea senzuală ce domnea în odaia ei de fată tinăra. Leana pricepu şi-si trase cuvertura mai sus.

— Unde te duci aşa devreme ?

— Mă duc .. Trebuie să mă duc .. pentru ..

Capul ei se învîrtea ca o morisca, în timp ce cu ochii şi cu nasul adulmeca talmes-balmeşul din odăile, atât de frumoasă era Leana în pat, în dimineata aceea.

— Haide, haide ! Nu caută să mă mînjă ! Spune-mi drept .. unde te duci la ora asta ?

Împietrit în mijlocul camerei, ea sapca în mină, o privi drept în faţă. Adevărat ? Da dacă i l-ar spune ? Poate că sufletul ei tînar, entuziast, l-ar înţelege. Bătăi. Mihail n-ar avea decît de câştigat. Şi pe neaşteptate o întinse, mîngîindu-i părul :

— Te spunem-lea tu? Dacă ai un frate .. bănuieşti ?

Depinde ! rosti ea cu rădăce. Dar ce spui de frate .. vii să-mi vorbeşti ? De Samuela Petru ?

— Nu .. Nu de ci .. Pe Samuela .. tu .. să-l .. înţelegi .. ? ferea .. Pe cînd .. pe cînd .. că .. e .. n .. se .. le .. te .. drag .. tate .. si .. pe .. cîte .. as .. vrea .. să .. l .. , .. pe .. cînd .. na .. tu .. ra .. le .. a .. , .. ce .. bine .. a .. n .. du .. ca .. , .. nenorocit.

— Cine e ? Mă faci curioasă !

— E slugă lui, k'r Nicola, rosti Adrian, atât de înstărit de patcău, că l-a spus : "E feciorul soferului de gardă, viitorul procuror".

De acum ea Leana ştia că a dat la o parte cuvertura şi ridicîndu-si fruntea cu braţe goale, spuse tot, exclamă exasperată :

— Doamne ! Pe Păduchiosul ăla ? Nu camvaia, ianchuanit, Adriene ?

Adrian prin insulă răutăcioasă adresată prietenului său, tornar în el ea cînd uimirea ei .. privirea mişcările .. aceste .. comor .. tupe .. , .. dată la iveală fără voie. Şi o astfel de împerechere a frumuseţii cu urîtul îi apărură ca un blestem al unei zeite vulgare. Dintr-o dată, se năruî p' .. nal unei vieţi fetei .. alături de măcaşa Leana şi Mihail, plan ce începuse să l .. n .. trească !

„Păduchiosul !“

— Ai dreptate, întări Adrian. Trebuie să te scapi de ea cât mai repede. Și eu făceam la fel.

Și spunînd acestea, înhăță coșul, își trecu curcua pe unul din umere și o șterse. Mihail, luat pe nepregătite, n-avu timp să-l oprească. Porni după el, la repezeală, tirșindu-și bocancii și protestînd :

— Nu, nu, vreau ca tu să-mi duci coșul ! Asta-i treaba mea !

Dar celălalt, mai lung în picioare și mai sprinten, mergea de zor :

— Nu-i nimic ! O să-l ieri mai încolo !

— Da nu-l numai decît ! A teapta-ma !

— Îndată ! Namai o bucată, pînă ce mai răsufli puțin. Curcua ți-a făcut o dunga roșie la gît. Și apoi, sînt mai voinic decît dumneata. Fii cu judecată !

Adrian mergea aproape gînd, Mihail se răsucise să-l urmeze de departe.

Cînd s'a apropiă de dîna nr. 6, unde un fîrmeaz de oameni, în camera de încălzire a unui vagon rîndez, Adrian se opri și trecu coșul lui Mihail :

Ia-l acum ! Cred că n-ai făcut nimic rău. Uneori poți face asta, chiar cu un necaroc !

Mihail îi prinse mîntile și-i spuse cu o fîrîșă și sinceritate, de care Adrian își adăse aminte tot timpul pînă la teniei lor :

— Desigur, Adriene, sînt nevoit să văd în demnitatea un om cu mîna cîntărită, o mîină de prăten oriental. Totuși, să nu mai mă constrîngi la ceea ce nu-mi place.

Adrian, fără să-i pese de muștrare, fu atît de mișcat de fîrîșă lui, de bunta, încît se simți atît de puternic, să-l ia în brațe un vagon și să-l răstoarne.

•

La dîna nr. 6, unde Mihail îi vîndea marfa în mai puțin de-o oră, hamiatarea năpeștea cîndăta ce-l zărea. Îl lăsa cu așalt, cîta vreme marfa era caldă, fîndă covecî și apoi n-au năpeștă un gîst. Dar plăcînta învînto atîta nu i bănuia cît la cană. Cîm mînecau cu bucată, nimeni nu putea să-i împiedice de-a mînea, dar cîta jală să-i vezi mîstă îndă și îngîltînd cu sa și de cîm mînecau, pînă la o sută de kîlograme pe un singur gîst, pînă la o sută de kîlograme de sa și de cîm mînecau, gîtul țeapăn !

Totdeauna grăbiți, dădeau buzna peste vînzător. Mihail era nevoit să-și apere coșul de pungăși, ținîndu-și marfa acoperită cu un sac și cerînd banul înainte. Asta nu-l împiedica, după ce golea coșul și număra banii lui kir Nicola, să constate paguba.

Adrian îl ajută pe Mihail, cum putea mai bine. Strigă la hamali pe care îi cunostea, să nu-l fure niciodată pe acest tovaras, deoarece este un străin, de cu totul altă stare socială, dar ca necunoasterea limbii române și mizeria actuală îl silesc să-și cîștige pîinea astfel.

Apoi, vînzarea terminată și Mihail mulțumit că-și vede coșul legănîndu-se gol pe umar și cătușa plină cu gologani, Adrian întrebă :

— Îți plac namanarele portalui nostru, cliența dumitale ?

— Ma distrează, exclamă Mihail, ca privirea pierdută în apa Dunării.

— Te distrează ? Nu totdeauna. . Cînd făceam meseria dumitale, în fata cazarmii, nu găseam nimic distractiv, caei ma fura și trebuia să dau socoteala lui kir Nicola.

Și eu o dau pe-a mea, dar kir Nicola știe că musterii mei sînt în stare să facă unele de sub cloșca, fără să simtă. Supravehez, pe cît pot, totuși eu ma fura. Asta ma distrează. Cum să nu te distrezi, cînd ai de-a face cu oameni care sînt, în majoritate, toți ca familie, apărători de țară ? Ei depun marturie în fața justiției, aleg primarii și deputații și cînd vin la coșul meu se dedau la tot felul de tot peii posibile, ca la urmă să-mi sterpească un ban. Și noteaza, cîteodată observ furul la timp, dar e fărînat ca atîta stîngaie, încît mă dezarmează : gestul în sine ar merita mai mult decît un ban. Și atunci mă întreb : de ce atîta osteneală pentru un rezultat atît de slab. Nu sînt atît de săraci, încît să nu-și poată plăti o băcăniță bană. Nu sînt nici măcar hoți ci muncitori care cîștiga, în zilele frumoase, berechet. Și dacă hoțul de meserie n-are ce să facă nure, în schimb omul cîștit, care-și cîștigă pîinea și se dezonorează pentru un biet bănuț, este un paradox pe care eu nu-l pricep. Dumeata îl pricepi ? întrebă Mihail, cu aerul cel mai serios din lume.

— Nu m-am gîndit niciodată la lucrurile astea, răspunse Adrian.

— Ei bine, gîndeste-te de-acum încoace. Sînt cîndăpești ale firii omenești. Cugetînd asupra lor, ai să descopori natura distracției mele.

— Și nu încerci să iei înapoi marfa furată ? întrebă Adrian.

— Nu încerc. Nici nu trebuie să-ți treacă prin minte a lua ceva : mai degrabă te-ar spînteca, decît să recunoască furtişagul. Atunci, omul cinstit din ei se revoltă și e gata de crimă, ca să-și salveze onoarea. Din cauza unor asemenea greseli, unii dintre ei devin mai tîrziu hoți sîdici. Cîți oameni cinștiți, liberi azi, ar fi, de multă vreme la ocnă, dacă li s-ar fi dat trei luni de închisoare pentru cîteva plăcinte furate. Odata însemnat cu fierul nemilos al justiției, cel mai bun dintre oameni pierde gustul cinstei.

Adrian nu s-ar fi saturat, ascultîndu-l pînă seara, dar Mihail se opri ca să se totcească pînă cos :

— Ți-ar plăcea să mînînci o bucată de plăcintă sau, mai degrabă un covrig ? întrebă el.

— Ți-a mai rămas ?

— Îmi pastrez porția / încă aproape o jumătate de kilogram de plăcintă și trei covrigi, dar caie nu mînc : decît jumătate.

— Și de ce nu vii la restul ca să ai banii ?

— Pentru că mi place mai bine să lăscă copiii drăguți.

— Totuși, ți-ai scos tatăl ?

— Tatunul și mîncarea sînt treaba lui, kîr Necula.

— Ei bine, ai fi mai cîștigat Alina, ca cei ce neapăzesc lei pe lana, cu acest rest ai avea douăzeci și cinci

— Am mai mult decît douăzeci și cinci, poate chiar mai mult decît dublul lui douăzeci și cinci ! rosti Mihail, oarecum mîlțos în privire.

Și văzînd că Adrian se căznea să priceapă, îl apucă usurel de braț (prima intimitate, sensibilă inimă, celui care o primea !) și îi spuse :

— Nu-ți obosi mîntea ! O să așungem îndată acolo. O să mă înțelegi și o să-mi dai dreptate.

Tot vorbind, nici unul nici celălalt n-avu poftă de răscocat. Mihail aruncă coșul pe spate și continuă să meargă de-a lungul Dunării, spre moara de faină „Violatos”, în direcția opusă casei. Adrian se bucură. Se temuse, în licee

Aleri greci coborâu puterile abrupte ale malului, ca niște câprioare, înconjurată pe Mihail — fețe vesele, nasu-n vînt, ochi sfîdeltoni — înghindîndu-l cu pumnișorii lor, ca să-și arate puterile.

— N-ai venit ieri, îi reproșă cel mai mare, șeful bandei.

— Nu ! A fost sîmbatoare ! se scuza Mihail, zîmbind, tare fericit să-i revadă.

— Oh ! sîmbatoare, ce sîmbatoare ? se schimonosi băiatul.

— O *maschera* ! exclamă un altul.

Primul băiat, zăbind pe Adrian că se uita la ea și curios de aceasta familiaritate, îl arată ca capul lui Mihail și-l întrebă :

— Cine-i ăla de colo ?

— Un prieten.

— Ah, acum ai un prieten ?

— Da ! dar nu-i plac plăcintele mele !

Mihail ținuse ude tribune. Măcut d, nemăvăzînd un concurent în Adrian, merse de i strîase mîna :

— Vorbești grecește ? îl întrebă.

— Da.

— Dar tu nu ești grec !

— Nu, sînt român.

— Păcat ! rosti macul național st.

— De ce „păcat” ? întrebă Adrian.

— Pentru că noi, sîntem o națiune mare, ripostă copilul.

Adrian vru să-l necăiască :

— Da ! întări el. Voi sînteți o mare națiune, dar tu ai venit totuși să mănînci mamăliga noastră !

— Nierodată ! strigă furios strengaral. E bună numai la porci !

— Ai dreptate, Iani, spuse Mihail. Năi mic nu-mi place.

Și începu să împarta plăcinta, în timp ce privirile copilor căutau ea la rușeala bacășile.

— Astăzi sînteți cinci, în loc de patru, ca de obicei, adăugă Mihail, dar o să va dau și porția mea, ca toată lumea să fie mulțumită.

Cel mai vîstnic lanmri. îngîndu-și ba cle :

— Știi tu, Mihale, cine este acul venit ?

— Nu !

— Hristodulos despre care ț-am vorbit, baiatul sărmanei Calopi, pe care căpătu-său o bate în fiecare seară.

Cel astăzi prezentat interveni ca să-i înlăcească spusele.

— Totu-i, ieri seară, tata s-a întors într-un hal de boție, că n-a fost în stare să o bătă pe mama, dar a spart lampa cu gaz și ea cu p-ai să aiea.

— E un progres! Ieși Mihail privind la Adrian cu ochi triști.

*

Putin mai apoi după pînă ce se coborî de praterii își relua drumul prin oraș. Mihail spuse, cu o voce co-
pleșită de emoție :

Vezi, Adriene, unde m-ai cîmpănat economile ? Copiii asta sînt toată lumea mea, în frumoasa noastră țară. E sînt singurii mei mîncători de soarevarat, siagarii care mă astăptă cu plăcere. E mîncătorii și așteptă, cu mult înainte de a fi siagari de plăcinte și cînd, abia sosit în Braila, dau o căutare prin perii, capul de foamă. Ei sînt singurii care m-au sîngă „pă-lă, hă-să!”, ca tătă strădu Griviței, de cînd m-am zăcut de cînd m-am căsătorit.

Nepotînd să-și scape de această idee, Adrian se aplecă în fața cu mîna pe ea și cîmșă în ea. Împănă ochii de soareci ce i sise brusc din nou. Și plinse în tăcere. Presimțise totul, înainte ca praterul să-i fi vădat. Spovedina zguduitoare a lui Mihail n-zi dăduse în ra „Cămintal” paluchios : în reamintu se leana și de seara de cîmșă. Ea învînta de grație.

Apucă în mîna lui Mihail și i spuse, pînă s'bohote de plins :

— Să-mine pînă la. Îți va fi tare. Intol gîtu te se petrece cu dumneata...

Dimințea acestui val de simțăminte, lui Mihail îi tremura glasul înecît în lacrimi.

— Haide, Adriene, să fim tate. Să nu pîngem năcudata decît în mîna noastră. Viata nu-i de mîna de lacrimile noastre ..

Dar Adrian plinse pe saturaie. Vedea în Mihail un om împovărat groaznic de nedreptate. Primul prateri descriperit de inima sa era un om zdrobit. Mizerie și ocara, tata ce rezervase orașul lui natal acestui om.

Ar fi vrut să-l scoată numa decît din bîrlugul lui mîncădar, să-l aduca acasă, să-i dea tot ce avea. Dar își reamintu că în Mihail se afla o voința terrecă, clădită în nenorocire,

...trebură să-l scutim, să-l părăsim, să-l lă-
urmăm, să-l dragostim sau să-l vom lăsa în pace.

Mănușul tu nespre de necat dăruiește o calitate
în fața chiar o adevărată reverență. Când o femeie
cască între ochi, tu o privești cu o privire atât de
ta prea desăvârșit, prea bogat de... casă...
convins că nu există... în lume... aceasta la
focul dragostei. Deși... dar n-
am putea... dar n-
teu... dar n-
dândă prin... dar n-
de complica... dar n-

Așadar, văd că...
il atinse ușor pe umăr :

— E bine...
o umbră...
tag...
necă...
ce nu... este...

Așadar, aproape...

Dacă...
napasa...
ma...
cise...
de...
ost...
lu...
i...
...
...
...
rău îmi fac

Așadar, aveți...
tr-adevăr îngrozitor.

Să-l dăsu...
narea...
fisiată...
neste...
si...
brate...
sare...
ești...
când...

deschisă pe noi — canoașelor care o protejau — o sa-
gine mai lamentabilă a nedreptății ?

(Practone învins de siguranță, oriunde te ații pe lu-
mea aceasta, dezmeticește-te și în mare, ca bucuria sau du-
rerea, în fața necunoscutului care-ți dauie îndată inima
sa ! Nu negaștii comara pe care o ascunzi, acelaia ce
ți se oferă ! Oriare ar fi iutănile ce au putut să-ți nime-
cească speranțele în nobil, în încredzător, nu te îndoi nici-
odata de calitatea sâlcăului tău și n-o refuza niciodată
înscălatului care ți-o cerșeste. De vreme ce o simți în tine
însuși, poți să fii sigur că nu ești singurul care o posedă
— întrucât nimeni nu are monopolul vieții frumoase — și
este mai bine să fii înscălat de-o sută de ori într-un ceas
deci să fii înscălat o dată într-un singur prutea din
stirpea ta !)

*

Era ora nouă dimineața, când rădăle caduț ale soa-
relor îngurau norii de pe cer și iacobărea dimineața. Apa
Dunării deveni schimbătoare. Padura de salci plângătoare
de pe malul celălalt plânse vântul ar deante, prindută în
zare, se prindă în mormântul ei din Dobrogea.

Cei doi protoni tăceau sărăciți, de aceluși tânguitor
agrosă în fața lacrimilor care se scurgeau, fiecare în ea,
cu sentimente diferite.

Alina căutăminte și se chină cu mâinile privea totată la
frământul valurilor și se chină cu gândul : el încerca să
adune ceva din sărăciile lui, să găsească o oală pe
care să-l așeze de-a lăungă și să-l ducă la Mădăla
plânture de acasă.

Mădăla era să-l ducă la ea, dar dintr-o dată se
sa vada înmădă. Și se vada. Așa se înșiră și se înșiră
reproșa dintr-unul la celălalt, căci de-a bucuria și de-a
într-unul la celălalt, căci de-a bucuria și de-a

Vă du-l pe el la Mădăla

Încezi în dimineața asta

— **Nu ! Abia de la unu !**

El bine, vrei să periclităm viața noastră ? O să se iacă bine la amândoi
celălalt al iluvrului ? O să se iacă bine la amândoi

Adrian deschise ochii mari și de-a răsărit în acunț
la al său a învins n-are să fustă de a lui.

— Adică ai ? Nu gândești ? Să-ți ducă mama te-
de bucurie.

Chi pa sau trăda c speranța a'ia de copilăroasă, încît Mihail făcuse pînă de remuscări.

— Odata ce-ți spun, gînu ca nu glumesc. Mă crezi un urs ?

— Ai unele asemănări !

— Desigur. Cînd vine... oare crezi că degeaba ?

— Ghicesc multe lucruri.

— Aici nu e vorba de ghici, pentru că atunci ar însemna să o ghicirești alături de altcineva. E vorba să vezi ceea ce există. Și-acum adă-te să vezi că e barcă și un vîslăș care să nu ste o boabă înghețată.

Cînd Adrian se întinse cu barba goală, Mihail îl întrebă :

— Te-am înțeles că nu înțeleg ceea ce vorbim ?

— Da.

— Cum ?

— I-am spus, în gînu este să mă treacă lacrimul și n-a înțeles nimic.

Mihail reflecta : „Nu-i prost fiicău, nostru !”

Și s-așeză primul, vorbînd, așezîndu-se cu spatele spre bărcăgău. Adian luă loc la pupa, în fața puștinălar sau, pe care-l privea cu oarecare simpatie, după acest scurt examen de perspectivă. Spuse :

— Ce bine este să vorbești o limbă străină cînd ai în jur urechi curioase.

— Și e mult mai bine să poți vorbi cu mai multe, fiindcă greecesca e una anostă. La Braxia, completa Mihail.

— Da, dar tu cunoști multe ?

— Cîteva...

— Care ? întrebă Adian, atîrnînd la una din marile lui dorințe : aceea de-a ști mai multe limbi.

Mihail surîse încurcat, — adorabila tulburare ce-i revenea, ori de cîte ori era descusut pînă pe față despre călătoria sau viața lui. Răspunse :

— ...Ai văzut, franceza. Pe celelalte cînd se va ivi ocazia.

Acest răspuns ar fi fost de-ajuns oricui, alături de Adrian care-i întoarse întrebarea, crezînd că o pune mai discret :

— Nu ești grec ?...

— Nu, răspunse Mihail, cu fața îmbufnată de-o umbră de pudoare ce ar fi trebuit să-l dezarmeze pe Adrian dacă ar fi avut puțină experiență în ale vieții. Cum însă nu avea, stăruî :

— ...Francez ?

— Nu delocum. — spuse Mihail, privind lăcom la bătrân.

Și ridicându-și capul, pe neașteptate, cu o privire aspră, apăsă stângacului pământul cu brațul său drept, pretenească :

— Dacă prietena mea te interesează și vrei s-o câștigi, te sârtărește, Adriene, ca pe vultur să nămaie la atât de indiscret cu mine. Sînt lucruri pe care le tănușesc spre binele amandouă. Pentru altce, nu ți cer decât un pic de răbdare și o să le aflu. Cînd vinea să vorbească n-ai nevoie să mă ții de limba. Vorbește de la sine. — Și acum, să trecem la altceva.

Adrian nu se mai simțea bine de cînd n-ai fost așteptat de la o fire ca a lui.

•

Traversata fluvio-Adriatică pe de-a lungul marelui câmp, la vîlceștii, pe lângă rădăcina silurilor, cu o suverană de la amănunțit, de cînd sînt cu acest fel de plimbare. Adrian nu fusese niciodată cînd de mîncat ca acum : pentru prima dată în viața sa s-a în sfîrșit aproape de o funta de apă caldă, abia de pe o mîncare se preda mîinii tale cu o forță ce lăsa să se simtă existență.

Cu echilibrul sufletesc în tablă, Mihail își absoarbe direct tovarășul :

Adriene, ia să mi expui, de cînd, cînd m-ai spus, ca am fost „nedrept” cu duminică și ca prin faptul „dăd”, la ce te gîndeai ? Cum mă vezi acum ?

Da, — te vad într-o situație repot, viața ca demnitate duminică și cînd ca a ta te faci să suferi — răspunde Adrian, temându-se că și-ar fi pierdut prietenul.

— De unde ști că sufer ? Ți-am spus ceva ?

— Nu ! dar presupun. Marea n-ai ceva plăcut. Am gustat și eu din ea.

Și este sigur că sînt în *mîiere* ?

Această întrebare paradoxală îl lăsa gata pe Adrian. Nu mai pricepea nimic. Cescă n-este ochi mîiat. Și facu o mută. — Mihail izbucni într-un hohot de rîs, scurt, voios, ceea ce lăsa să se mai mult pe celalalt. Adrian nu știa ce să mai creadă despre acest om, pe care-l socotea printre cei mai nenorociți și care și rîdea de propria-i stare, din toată inima.

să se înțeleagă. Cîntă-i care ceva despre caracterele, temperamentele și natura sensibilităților omenești ?

— Nu, n-am citit nimic !

— Atunci, ce citești ?

— Literatura. Numai, pe asta o prăp.

— Care sînt autorii demnitare prețiași ?

Balzac, Dostoevski și cei care le seamănă.

— Cine te-a încredințat spui dînsu ?

— Inima mea.

E foarte mare, dacă spui adevărat. Dar numai literatura nu ajunge, deoarece, îmbătădu-ne, ne împiedică să ne cultivăm. Ea este pentru sufletul nostru ceea ce sînt unghile pentru o pasare ; dacă zboară fără potî neli este grație pîinii și agheră născupilor. Poezia este melodia unei ore de tihnă sufletească ; și, prin poezie, eu înțeleg toate frumusețile pămîntului, toate manifestările artistice, toate ce se poate iubi. Totu-i, văd ! după ce ai visat, trebuie să trăiești. Să trăiești înseamnă a lupta împotriva vieții.

— Glumești ! zise Adrian.

— Asculta mai de pace, continuă Mihail, foarte serios. Încele purcede-ți viața cu pe o mîmă teribilă, foarte complicată, așa demon'ică. Poezia este reprezentarea facultăților și instinctelor noastre, pasiunilor și nevoilor noastre. Ca să o faci să funcționeze perfect, ar trebui să de montezi perfect și astăzi nu se poate, fiindcă tehnicianul ei încă nu s-a născut, de-aia toate cunoștințele noastre nu fac doi lei. De pildă : tu ai vrea să faci să funcționeze pe suporții și pe bazele noastre un cadru intim al unei vieți ca cea a strămoșilor pe căsuța de societate.

Poetul este cel care ar trebui să se pună la mîson, ca să ne păcălească și să ne dădească un fel de auzitezi, el te ascultă, totul se petrece în mintea lui și a avut să mulțumească de la dănsu-și. El se lăsa să cînte cîntecul pentru să-și păcădească ochii și urechile noastre, să-și desăgurezi gura, să-și lăsa să-și slăbească nepotrivit osul și va vorbi și va putea să trăiească mereu cu o mîră de o pîntură din această eternitate care se mișcă în sine cu puțin.

Acest meșter în sine mă simțeam în ziua. În orice de oclă făceam poezie : într-o oclă în doi ; într-un teatru o mie, pe un stadion o sută de mii, prezentînd o unitate, o armonie aproape perfectă. Numai că în aceste momente mă trăiești, ai visezi. De pildă : curmătura biruitoare care varsă lacrimi de bucurie pe un roman cu d'zodamint fărînat,

prieteni care se salută la colt de stradă : pe porai care jubilează și se înfrățesc în bataia tobelor, multimele de alegatori ce se poartă în jurul de nagoga lor. Nu-i nimic de zeflemisit aici. Primul stap al vieții, chiar a celei mai josnice, e dorința binelui, înclinarea spre generozitate, spre ideal. Dar asta nu-i decât visul...

Îndată ce salmana masină omenească încetează de-a visa, îndată ce începe să transeze, totul se încurcă, totul trosnește, se rupe și vezi scarpându-se în fața pe cei ce s-au sărutat în a un. Este poezia care învecinează moerla. Este visul încolțit de antagonismele vieții. E masina socială pe care un nimic o face să meargă, dar pe care nici un tehnician nu i în stare s-o faca sa funcționeze ideal.

Fereste-te, Adnene, să nu te prindă prea mult între roțile ei. Îmi îngădui să ți-o span, fundea nu ești drag și pentru că îmi pari să fi, dintre acei care nu stăruie din aceste roți.

*

Adrian spune că ad-balsam îi umple inima, auzindu-l pe Mihail măturându-și dragostea pentru el.

— Dar, roplă că el crede că prin dragoste oamenii s-ar putea înțelege.

— Viata na îngăda e alta dragoste, afară de aceea care se raporteaza la propriul ei egoism, raspunse Mihail, rece. Restul, visuri.

— Cum ? striga Adrian. Află ca dragostea mea e al trastă ; că mi-aș împărți pînă și singele, ca să trăiesc lângă dumnecata și alții care îi scamănă.

Se poate ? Însa dumnecata nu însemni nimic în viață.

— Și totuși, as socoti acest fel de-a fi drept cea mai bună parte a vieții.

— Desigur... Numai ca noi, eu și dumnecata, sau Petric și Paul, înscarnă în viața, ceea ce este un fir de par pe trupul omului : poți sa te lipsești de el, viața merge înainte. Creînd omenirea, îmi închipui că Dumnezeu a trebuit să procedeze în felul următor : mai întii a aruncat în copăie aluatul omenesc așa cum îl vedem noi, adică putînd să-și ducă zilele lipsit de toate simțurile și membrele. Dar, hotărîndu-l unui atare destin, mormanul de argila n-ar fi avut decît să vibreze la anumite ore. Și atunci, creatorul a găsit că-i rostim să-i adauge grăuncioare de framusele,

cîteva graunțe de talent, un fleac de generozitate, cîteva
fire de inteligență, de ascendență — ca la pata de frică, co-
ruia i se adaugă o faimă de trufe, apoi, după ce s-a în-
lărit destul aluatul, Dumnezeu si-a cîntărit creștănușii, la
întîmplare, ca cușital. Ceea ce a dat naștere la încreștări
la neliniști, deoarece toate aceste valori omenești nu erau
asimilabile. Ca și trufele în pata, ele au rămas solitare
și nemistuibile. Ceea ce n-a împiedicat ca iluzia parfă-
mului să reușească. Iată de ce această interpretare gîcșii
este sfîșietoare.

Nu amia o hăică înă pătoreasă. Ia, pe asta ai mea
ca-i mai bun.

Și-i întinse, stător, titlul său de cincizeci de oari,
de zeci de grame. Mihail vădui continuă, dar meru ca
un zîmbet îngădat, pe baze trebuie să se sapuna, ca să
pe placul acesta, coplîmău apoi, după ce i rapia sera
țigările, rosti :

— Adriene, ceea ce intr-o zi o să fim platoni. Dar până
cîngem acolo, n-ai trebu s-o începem pînă a ne lua
bătaie ?

— Să ne batem ? Atîga Adrian. Și de ce ?

Pentru că pînă atîtea alte euseri n-ai ce vei fi avînd
observații, unu, gîtu de suport t pentru aumite
pe soane. Anume a că de-a voi să dai ceva ceva, lara
și-l întreb, dacă dorești. Că de ce-i îngrozitor, fiindcă e
mai înuros să nu poți oram ceva de la casă pe care l
și moza, decât să te vezi deposedat de tot la de un bun al
tu. Generozitate e de-a sila este cea mai dăruoasă cin-
to totu cîte nu poți suferi. Și cîciit de paradoxal ț-ar
parea, asta se întîmplă.

— Dai, spase Adrian, ne comentez că ești pînă la un
o eton e ace astuș. Așa ! Chiar dacă e ceva de-a
nevoie.

— E în mîncare ne posă, la fărcaș de mîncare, e con-
cordanța, capacitatea de mîncare de-a da. Dai, să mă
prieteni, te plîng dacă ai vrea pe lume pînă plînd de o casă
și pînă viață. O să te strîi într-o zi ca tîrîmion, pri-
tenii sau nu !

Adrian se apăsă în scaunul său.

— Atunci, la diavol ! Ce rîndu pretenție, dacă nu ru-
brea de aproapele ? Și poți oare concepe o dragoste care
să nu ne împingă să dăm tot ceea ce avem de la bun, care
sunt cel mai ușor de dat și pînă la viață, care e bunul nos-
tru suprem ? Să nu se poartă nimic decât pretenția de la cîr-
e uma, unde ficat e, și, platește, conșanța ? Nu simți
oare aceeași bănuie reciprocă de-a da, decât numai d-a
primii ? Sau vrei să mă conving că sînt nebun ?

Ghemuit pe genunchi, în poziția sa favorită ori de cîte-
ori asculta — Mihail privea tînta lînd al bănu și se căznea
să scuture mucle țigări, cu riscul de a-și arde degetul mîi.
Nu răspunse nimic. Neînțînă la ceea ce se gîndea. Adrian
reveni cu insistență :

— Să ru-ți, închipu-ți-ți, vorbindu-mi astfel, o să scapi de mine sau că ai să cîntecști cu o rădăceală ceea ce am simțit că mi bate totdeauna în piept. Orice s-ar întîmpla și în ciuda prezecțiilor ce-mi faci, nu, nu, nu dau îndărăt ! Așa sînt. Și de s-ar afla pe lume doar un singur om caruia să-i plăca prietenia mea, mie mi-ar fi de ajuns ar putea pentru mine cînt omeni rea întregă. Ca să-l descopăr, voi răsturna părinții și dacă n-o să-l întîlnesc niciodată, voi crede totuși în existența lui, voi crede, voi crede !.

Mihail își aruncase țigara și acum, cu mîna în apă, privea nemîncat la dîr pe care o lăsa în urmă. Se făcuse să-l privească pe Adrian în ochi. Totuși, al tudea s-a oprit din a-l asculta cu cea mai mare atenție.

Adrian, tot voind să-l convingă că iată că e zina, se începu :

— Dacă-mi dai voie să trec la cazul nostru, m-ai să pot să-ți să-mă explic. Îmiedat ce te-am văzut am simțit că mă atasez de dumneata. Acum știu că ești un om încreșt, deci nu m-am înșelat, deoarece am bănuț-o rădăceală, căci gîta trebuie să prăvea cu a mea în timp ce eu eram pe Jack și în prezența nămei. Mai cred că ai o inimă rădăceală de prieten ad vată, așa cum îl înteleg eu. Așa că credința mea s-a rădăceală să-mă descosească ce e ea astăzi. De ce n-am crezut-o și față de alți ? Fiindcă eu ca îl ca e om, din ziua cînd m-am simțit nenorocit să tot gîscă în gîmă și te-a înțeles pe care Dumnezeu l-a creat, ca să-mi împătașce. Dumnezeu să le împătașce. Doamne ! cred mîc, în mine mea năci aceea pe care o cred logică, căci năci din cunoștințele mele n-au habar despre ce e vorba ? Și e un altu' mai bine decît dumneata, ar putea să-mi explice de greșesc să te sîmț străn în orașul tău, în ambianța ta mîmă să te vezi categorisit drept o hăimă, tocmai pentru că porți în tine o lume de pasiuni, o lume de visuri, cele mai puternice bucurii ale vieți ? Am chipe cred fag de aceste fapte, pe care le iubesc și mă lăzesc așa, singur, să-mi vină aleanul în tătă acestui fluviu, cerîndu-ți an prieten o hăimăna ca mine ?

Și cînd lucrurile stău astfel, ai vrea să mă port față de dumneata calculat, meschin, egoist ? Dar m-ai face fericit și m-ai onora, dacă m-ai lăsa să iau parte la suferința dîr-rădale și ai face dreptate prieteniei, dacă ai primi ajutorul unui prieten, ca pe ceva cuvenit. E singura generozitate cîntă pe care o cunosc ; toate celelalte sînt interesate,

Să-ți împărtășesc bunul tău cu păcatul, care nu sînt decît parinți sau sa te despoți pentru o femeie care nu-i decît o femeie, spune-mi: ce legătura de singur am eu cu acești oameni care sînt milostivi cu ei înșiși? Nu! singura ființă care ar avea drept la viața mea, va fi aceea cărcia m-aș darui și nu s-ar dîui *am pieteune*. Rețut e demn de-o brută.

*

Batca pîrului de-a lungul unde este o poartă puțin cam înaltă și plină de salci. Mîna i se ridică cînd îl vede, face semn batcagului să tragă la mal să facă să nu se scarpă atîngerea cu uscatul sări în apă adîncă pînă la gîzaci.

Spune omului să ne aștepte! mînmăria că o vede abia șoptită.

Din grabă, pîrului lui, Adrian glie, că emiță il gitea Coborî, la rîndu-i, și-l urmă.

Mihail merse pîna la malul unei baltă mici acoperită peste tot cu nifer, mari și albi sădăna de grabă de tranzele lor imense. A late covor nesfîrșit care zacea pe sapă la la apă adîncă. Jucă impio ar un gad via de buste împreună aceste perle acvate, pîite în singurul a mîastmoasă. Adrian se apropie și rămase dat în fața petalelor de hermina catifelată, care-și malta cu stila coronele sperante pe o lărmă de lăcră abia vizibil. Se apleca și apăca un boboc înflorit. Un lăcră lung, din ce în ce mai gros, de un verde frumos, des, din apă. Mihail, care privea în lacete, cu mîinile în buzunar, spusese prietenului să:

- Nu-l raped... Acolo e frumos: a-l lua cu tine, și seamnă să-l pîngărești...

Adrian îi dăda dramul încet, sor. Nu și amintea să mai fi atras a ești frumosi cînd, salbatic, din vremea îndepărtată, cînd, copil, îl însoțea pe mos Dumitra la tatat pe ascuns păpura, și pe Codin la viaat are de rațe sălbatice.

Cei doi prieteni se asezata pe ia ba cămoasă, care crescase pe dea tîrle formate din vechi aluviani, hianila din belsug de umezeala permanentă.

Priveau și taceau. Mihail sta încovoiat, cu îngropat în pămînt. Adrian își infundase mîna în iarbă și rîcîia usor pămîntul moale, ca să i simtă răcoarea.

Dinaintea lor, balta se scâldea în razele călduțe revărsate de soare. O mulțime de gîze roiau ca scoase din mîncă. Pe ochiur, nu mai mară ca o fațetă unde apa nu era

Și dacă ești de bine să mă cunoști, să ai cine sînt. E foarte natural, de vrîmă ce mă iubești. Și ar avea tot dreptul, dar nu se poate... Ceea ce voi putea să-ți spun, vei afla pe măsura ce mi vei câștiga încrederea. Dar asta acum, odata pentru totdeauna, că mereu dată, n-odată n-ai să-mi cunoști tot trecutul, chiar ce-ai fi zărit agostei sau al tăcu... Asta-i felul meu de a fi. Dealtfel, faptul acesta nu va avea nicio urinare pentru pînă noastră... Sînt încredutul de tînar și dacă dumneata ești de încredere de a fi încredutul te vor iubi ca nimeni altul pe lume, dar mai chiar decât măică-ta.

Și apoi, mi-ai spus că m-am născut chiar în ziua cînd ne-am născut... N-am făcut nimic... L-am îngropat, să-l uităm și să ne vedem de viață...

Te-am spus că te cunoșteam destul de puțin. Dar, posedînd asta mi-ai dat pentru început. Ca să-ți spun, odată, odată, deși dumneata... și că ești ajutat de-o experiență națională bogată de viață... și că dumneata ești odată înainte de seninătatea mea... dar mai încredutul dumneata îmi pare fericită.

Așa că pentru a-ți dovedi încrederea mea în desigur, te voi lăsa să-ți dai în lume din păcatul care n-a fost scris... Unde? Poate vei afla-o într-o zi, odată ca naționalitatea care nu crește nicăieri din hirtle mele și din cerul cerului meu, deoarece vorbește șase limbi. Dar, ca să-ți spun, te voi lăsa să-ți dai în lume din păcatul care n-a fost scris...

Copilaria mea a fost senină, fericită; adăscența însă nu a fost încredutul de viață, unite de păcatul meu, pe care eu însuși l-am dat mai apoi — pentru că m-am costat cele mai frumoase iluzii... și, în sfîrșit, prima mea teorie... făcîndu-mă de zădărnici minime mele... N-o să-ți deapăn toată povestea.

Am căutat... Și viața mi s-a parut... În realitate, este și nu este, dar pasiunea sînt foarte puțin condusă de rațiune și era cît pe-acî să mă prăvălesc. Fusesem salvat prietenul meu încredutul și frumos, pe care am să-ți-l povestesc altă dată.

Iată tot ce pot să-ți spun acum... Pastrează-l pentru dumneata. Dacă te descoase cineva, fă pe neștirea; minciuna e scuizabilă și necesară, atunci cînd trebuie să menajezi susceptibilitatea altora, să le salvezi onoarea sau viața. Și acum să trecem la ceva mai important, pentru care fac apel la încredutul dîmăre.

Dumneata gîi lești că sufăr. Desigur, mă vezi în nișe-
rie — ceea ce-i adevărat — și arzi de dorința de a mi
său într-așutor. E foarte frumos. Mai mult decît frumos.
În viața mea, ești primul exemplu de dragoste creștinească,
unifă cu inteligența unui om modern. Dar, dragul meu,
Adrian, fi sigur ca suferința și mizeria mea îți fac mai
mult rău dumitale decît mie. Și numai ca să-ți rasplătesc
osteneala sinceră m-am hotărît adineauri să ies din car-
paca mea, într-un fel mult mai pronunțat decît avusesem
intenția pe malul celalalt al frivității.

Astfel, află că am avut zile de sărbătoare în viața mea,
trămoase zile scaldate în lumina tatarilor bucurilor. Obți-
neam tot ceea ce omenește și ca mintea întreaga, poți
crede vrei. Și e un am o inimă simțitoare — mult mai sim-
țitoare în acest moment — și o inteligență desul de
vivoare — mult mai vivoare azi — mă bucuram plină la suf-
iciență. Dar asta a fost nenorocirea mea — am crezut, tare
ca o stîncă de otel, că viața mea nu era, nu trebuia să fie
decît plăcere. O nenorocire, grabnică și teribilă ca un
fulger, nu întârzie să-mi dea, în plină furtună, ca a doua oară
lovitură de maculă, doborîndu-te, cînd nici na te aștepti.

Ea bine, te rog să mă crezi, cînd îți voi spune că după
ce am ieșit pînă din iadul unde nu am răscumpărat în-
tr-o și unde era cît pe-aci să-mi las pielea, mă află acum
măntuie dănuțale ca aceeași poartă de plăceri ca în vremea
cînd n-aveam decît să apăs pe un buton și să am, zece mi-
nute mai apoi, calul meu, fumosul meu roib, singura
funta care mă întoarce spre trecut, singura care-mi da un-
că, doarăi nebune de a pleca, cu capul înainte, cu ochi
închisi, spre locurile de furtună joshică, pe care nu le voi
mai revedea niciodată.

Da ! prietene, viața face astfel de minuni — am rămas
nășchimbă. Ba, mai mult, am descoperit alte izvoare de
furiere, unde nebănuite, mai bogate, rămase ascunse în
timpul vieții mele de belsug, care era ca o lumina puter-
nică ce te orbește : toate amanunțele — care fac viața fru-
moasă și arta adevărată — îți scapa.

Credeam că simțeam arta și minunățiile naturii, dar
ascultam doar muzica cea mai amețitoare, înlănțuind gîtul
femeilor ; le citeam cele mai frumoase pagini, ca să admire
mai degrabă talentul meu la citit ; și cînd treceam călare
pe sub ramurile aleilor, crăvășam frunzele care cădeau
sfîrtecate.

canal al personalitatii, născută și ai însemna să fii nebun
ca să-l așezi la fierre pas. Așa că, încă pu este-ti ori, de câte
ori un hanal mă trage de nas sau mă da cu bobînac,
eu mă aș apuca să-i spun, scuturându-mă de praful mize-
rii mele. „Ei! drept că ne măci?” Dar ai, căci ca sănt
X... fi al domnului X... născut în castelul X... așa vizator de
plăcintă cum mă vezi?” Nu să nu faci nițioare una ca
asta. Te va alege numai cămășetele.

Dar să îmi simplă că am răscădat să n-șterg pe dachio-
s de la o mîmă, să îmi simplă și mie adesea. E bine că ai
pachet n-a spus de gît adăvătul... dacă n-ai... să pătălit.
Și într-un caz să n-ai călătit o viață să ferească-te. Repet
„a viață” căci toate adesea acest a sînt camăni cumsecade,
suflete bune care adă în masă aia lor vicio de aia lipsă.
de răceală, după cămăti-am spus, nu s-a născut necămieul
perfect al mîmăi om ne-ți. Dar să zicem că sînt într-ade-
văr răi, ce înseamnă asta... dacă nu faptul că n-ai încă ex-
periența vieții?

Deci, nu te chinu de ce pentru mine. Mă sînt bine. Am
scutins fundul acestor mîmă, acum un an, sosind la Braila.
Acum trece la aș la sapă aia. Vreau a mă așă, să mă săi
pe mal? Pămese... că conditia n-apa aia că rămăni să nu
observe că a păsă, adică ce fel de păsă a păs. Sînt
și vreau să fiamă, pentru toată lumea, ceea ce lumea gîn-
de să dă spă aia... vizator de păsă aia, slugă la, kîr
Nicola, care, iată, noi le ză, să fiamă de ce fiamă
parte din păsă aia met din aia.

Desigur, mîmă se vor scapa de păsă aia noastră... căci
ce a aia mîmă plăce... că mîmă de răd este să se păsă
de mîmă le altă. Și este te să nu aie că am o rană... ar
să mîmă să păsă de gît... fiamă.

Și-acum, s-o ștergem.

*

Adrian observa că o viață aia aia foarte adimă, și
căci... că un aia aia... să fiamă... mîmă spră aia la
Mihail, pe cînd vorbea. Aceasta că aia aia aia... o da
feță, Adrian le gasea la izbitor, contradicție ca blîndă
pe care Mihail o punea în glas în sobrietatea gesturilor și
cumpănată vo-belor. Nu totdeauna avea să fie așa și în-
data cunosca că Mihail care stă să-i arate ce avea să în-
semne pentru viitor... data aia grozavă cută va reapărea
pe viitor din cauza lui Adrian.

Barca se îndrepta spre mltarea în Docur. Cei doi prieteni nu-și adresara o vorba tot timpul traversării flaviului spre malul stîng și, baicagului îi crezu certat. Cînd privirile li se intulneau, aveau aerul sa spuna : „Ce frumos e ceea ce și m'acum ! Dar, nici o vorba !”

Coborîră la pescărie.

Mihail, cu cîteaua cosului dapa gît, sări primul și își scoase cîntăca gologani ca sa plătească baicagului. Adrian îl cprica o privire de reproș. Si cum în jar nu se afla tunc care ar putea sa-i înțeleagă pe grecește, îi sopli :

— Vrei să platești dîmneata ? -

— Da ! raspunse Mihail zambind puctenos, dar cu un aer vinovat.

— Atunci, asa ne a fost vorba ? făcu Adrian, cu m. c. în priviri.

Mihail nu crîmîi pu se cîntă la loc și plecă ochii rușinat, cu un aer de noblețe.

(Ban ticalos ! Ai și apărut ? Ai început să pîngărești mîinac puctenier și sa otrăvesti viața a două ființe omenești, care te disprețuiesc ? Ai vrea, de pe acum, să zămbulești ecarta în acest cuib al frației născînde, să arăți ca tu ești începutul și sfîrșitul oricărui legături între oameni, că n.m'c nu-î mai presas de dominația ta ? Tu, murdara născocire a unui cteier medlocru ! Nemernicie care te faleză cu dreptatea ! Ehci Adrian ! atenție !)

Fericiți cei a căror anima cunoaște pasiunea preteniei. Numai ea știe să ne facă singurătate mai puțin uergatoare și viața suportabilă.

Adrian se despați de Mihail într-o stare de toropeală atât de puternică, încât nu se putea gândi la ceea ce se petrecuse. Nici chip să prindă o idee. Tot îl fugea, în alăuna prințese degele, ca argintaș viu. La drept vorbind, ideile erau poate prea numeroase dar atât de flacide, prea pline de bucurie, așa cum se întâmpla ori de câte ori mama ne stăpânește mintea, spre furierea noastră, deoarece creierul, singur, este un biet instrument de care Dumnezeu ar fi trebuit să ne scutească.

Acute ideile voioase care-i jucau în cap sau în mâna ca ionul de musculițe deasupra balții, Adrian le cântărea cu un ochi îngăduitor și lenes, în timp ce se îndrepta spre bina, mergând cu pas sovăitor pe marele bulevard Carol

Champs-Elysees-ul Brailei - a cărui pustietate la ora aceea nu era talburată decât de strigătele unui bătrîn găzar ovrei :

— Gaz, ga-a-az !

Adrian, văzându-l cocosat sub povara celor două garnițe atunat de-o cobiliță, își zise în sine : „Dragul meu, ea să poți rabda viața asta, desigur că iubești și tu pe cineva, așa cum îl iubesc eu pe Mihail”.

Și deodată si aduse aminte că mai iubea și pe mamă-sa, și pe Leana. Foarte ușor împacă pe toate trei dragostele. Erau oare adevărate ?

Da, în inima sa !

sale, devenite proverbiale, schimbarea sa faca cunoscute
omul cel mai slab ca la ceanana lui Procop, unde era
tinta tuturor zalemelelor prietenesti si neatacioase,
datorita fizicului.

Aproape totdeauna, dupa una sau doua teribilele-i furtive
in timpul lucrului, mastorul Petrache pleca valvîrtej,
spre a se inapoi numai de cite o masina si un tigan lautar,
in mearca pe lucratori si tota ca sara, clare peste gramada.
Un chef strasnic, care dăa pina in zori, adacea calmul
pentru o saptamana inmagi in mearca cu toata lumea.

Adrian il cunoscuse in baprepanii, cand trimusea
sufleteasca a acestui om sa adese din coftenia sa fizica, cu
spontanitatea a soarelui de vara strapungind norii.

Prima data li se mai lasa sa pasu intr-o casa de export,
unde Adrian era batut de alergatori. Zugravul venise
intr-o zi sa repare cite ceva. La capatul zilei, dupa ce eu-
tuse toata casa cu vechitii, acesta la o cranta violenta
intre stapina si jupina sa o pe la aruncata salbatie in
strada. Mastorul Petrache isi adacea scadele, o lua pe ser-
vitoarea scaldata in lacrima si o cadu in grija nevasti-si,
tot asa de camsecace ca si el, ca s-o plaseze altundeva, in
conditii de re-ban. Adrian in urma in urma lui un
pauci in ravoarea acestor om. N-avea sa l mai intilneasca
decit peste un an.

Era prima perioada de croasa cand, fara lucru, de la
m-egre se zbatea in cadutarea oricarei munci cu zina. Intr-o
zi din lacrima si tomi la m-egre si am-egre din lacrima
Adrian se regasi cu mastorul Petrache la aceeasi locatie.
Am-egre la m-egre, dar la m-egre impreuna, la Pro-
cop, si la m-egre la m-egre.

Int-egre cand Adrian rasese con-egre din lipsa de
lucru, zugravul la m-egre deodată, din m-egre pri-
tenească :

Int-egre cu faci acem ? Esti lacat ?

Nu raspunse Adrian. Nu-s lacat.

Si adăugă cu ciudă :

— Sint o nimica toată !

— Vezi Casa Thuringer, in *Clujul lui Adrian Zugravul*, Ed.
tara M-egre, Bucuresti, 1983, (17-18)

Aceasta sinceritate născu un sentiment de compătimire în inima lună a maistorului Petrache, care privi pe tânăr cu interes :

— N-ai nici o meserie ?

— Din nenorocire, nu.

— Și n-ai încercat să înveți vreuna ?

— Ba da, mecanica, în atelierul Docarilor, dar a trebuit să renunț la sfârșitul anului, din lipsă de mijloace căci eram cu totul pe spina mea mamei.

Se aflau la *ceainic*, la Procop, unde comunuina sufloteasca se încheagă repede, datorită atmosferei sapia-încalzite. Maistorul Petrache sorbea pahar după pahar din lăutuna racontoare și își ștergea fața de zor. Întreba iarăși :

— Și nu ți-ar plăcea să înveți o meserie ?

Eh ! prea târziu.. răspunse Adrian, adînc mîhnit.

— **Cîți ani ai ?**

— Aproape optsprezece.

— Și crezi că-i târziu la optsprezece ani ?.. Uite, eu am luat pensula în mîna pentru prima oară cînd aveam douăzeci și patru. Și totuși, vezi bine, nu merge prea rău. Numai că, dacă „meșteșugul e brățară de aur“ pentru meseriaș, gîtlejul este de asemenea o pîlnie de argint ! glumi el, parodînd proverbul românesc, care spune că meseriașul își cîștigă bine existența, dar ca bea și mai bine.

Adrian petrecu două ore în tovărășia acestui om și rîse cu lacrimi, fără oprire, fără a bănuși că va urma ceva, cînd, rămas singuri, zugravul îl întrebă :

— **Cît cîștigi pe zi ?**

— Doi lei.

— Ei bine, facu ecclalalt, dacă gura mea nu te sperie prea mult, ți-i dau eu, cu începere de mîine dimineață.. Vino.. O să vezi că „dracul nu-i așa de negru, cum îl fac zugravii“...

Uimirea lui Adrian fu atît de mare, că-l podidiră lacrimi de recunoștință. Avea și de ce : în acea vreme, leafa unui ucenic începea cu cincizeci de bani, nu cu doi lei.

De-atunci trecuseră șase luni, Adrian se dovedise demn de mărinimia patronului-prieten, învățînd cu ușurință, iar acum, dovedind îndemînare în lucrările încredințate, leafa

se arcase la ulei pe zi în vreme ce la cota ei mai
bani n-aveau încă mult de cînt.

*

Etajul de sus al clădirii, unde se afla lucrarea începu-
pută, era locuit de familia chibolăi. Servitoarea lor, o
unguroaica lăzara și expansivă, căzu pe neașteptate în mij-
locul zugravilor cu mîtu de înmormîntare și le strigă
între-o românească stricată :

Ala mastoro Patrachu ! A cîlucrizi la voi ? Haideți !
La treaba !

Patronul face pe spernatul și se arde sus pînă-n tavan și
ridicîndu-și brațele, strigă, cu o dispoziție care înveseli-
toate fețele :

O ! Mariška, Mariška ! Frumoasa fată a „tării papu-
cascălar”, care-ți bîscă gura și apînde mîma barbatului !
O ! zina tatarilor mîzgăliturilor descurajați, spune-mi : îți
plac zugravii ?

Întrebînd-o se încovîiga, ca gîtul unei berze. Nas în nas,
Mariška raspunde voioasă :

Da, moșu Patrachu ! Iubește Mariška la zugrave ca
chînt, bine, baeți ban, lăcrezi puțin !

Bravo Mariška ! urlă maestrul Petrache, înfăcînd
servitoarea de mijloc și făcînd o piruetă cu ea. Ei bine, dacă
vrei să ne vezi lucrînd ca niște zmei, șterge-o iute și fă-ne
patru cafele cu camăc, groasă, na prea dulce și fierbinte
să ne ardă în... teremtété !

Servitoarea se smulse din brațele sale și o luă la goana,
strigînd :

Mîntenas, mastoro Patrachu !

Lucrătorii, dizmotați, se strîmbau de rîs. Peste puțin
timp, servitoarea cîmsecade, le aduse pe-o tavă patru
cesti cu cafea, la care adăugase tot atîtea lingurițe cu dal-
ceala și pahare cu apă politețe elementară oricărei
ospitalități românești, prea puțin cunoscută în Occident,
unde semena te lăsa să mori de sete și de pofta de-a bea o
cafea (a lor nu e niciodată turcească ci, vai ! o biată zeamnă
de umbrelă).

Cu moralul ridicat de tratația gastăasă, cei patru își
loară mîma în dinți. Matei și Ițic, amîndoi ocupați cu ta-
vanele, se avîntară pe scări, mergînd ca pe picioroange,
unul pentru a-și semăna miozot'sele, celălalt pentru a trage

ciabacele (Minerata murea de lacă în neacă de ză,
năseacă de germani, cu totă necăscută în Franta și
care cruță muncă zului obeseala de-a cobori neînecat pe
scară ca s-o mure dă loc în loc, iar patronului o mare pier-
dere de timp.)

Măsterul Petriche și Adrian începura și ei lucrul pu-
mul să prepare autumul suat de ulei pentru varanda, ce-
lălalt să imprimă pe z dăru unei oda în sablon, repre-
zentînd scene de vînătoare.

Pălăvrea era în tot. Vocele și risetele izbucneau acolo
dupa altele. În timpul lucrului, toate povestea peripetia
chefului din așan. Patronul, pos. pe dusumă, cu o gălată
între picioare, dădea toaia hămalăci și asmața clanul
hăra ordor, în timp ce-si. Întindea zugi, viala, adăgănd
cînd culoare, cînd ulei, scativ sau terebentina, pe care i le
da Seratim. Adrian, cînd odăia lui, ascăta nimeuile, rîdea
din toată inima și acoperea pereții cu paduri, vînători, cîini
și cerbi, — toți verzi.

Dar meciul cu meciul, vocele slabă istovite : răspun-
surile și risetele se rădă : pătănte obosite seoteau niste
sunete hodorogite și, după un ceas, o tăcere aproape gene-
rală domnea în loc. Din timp în timp, rîmăd unei scări
în mers din loc în loc, o tuse se aia, seaca, un oftat de ne-
mulțumire sau voca d'atîta a patronului ca o ceră voe-
nicului : „A, dăstă de Prusia ! „Verde m'lis ! „, dă-o dă-
cului de aici, p-a ta ! ” — cădeau sofite, în mijlocul tă-
cerii generale. Atunci Adrian nu mai auză nimic, somnolenta
și amorțita : lele, posomente învăluia totul într-o toro-
peală, lăsa a pătă dă oia lui. Adrian și gîndurile lui
se răpăseau pe tot omul, naturilor albi, ai cerului albas și
(cu atîtă tîră de Prusia) se madales la rădă fixa de a-l
vocea pe Săntăia Petriche și de a-l cîrăga planul său
de a-l libera pe Mihail.

Măstărele te vînd murea apăca sablonul pe perete
trecea pe scara pe deasupra de senzor cîră era tipă, și oia
sablonul se repeta operatia, de cînd, mai departe, cînd,
smulgînd se cîră visare, observa ca tocmai aplicase sablo-
nul cu cîră oia des nat întors pe dos. Mizerie !. Cu car-
nal într-o mîna, pătăla în cealaltă. Adrian pătăla anac
padurea cu rădă în ce copaci, oră în sîră, vîră oră cu cîrălele
în jos, cerbi și cîră cu labele în jos. Și cîră cînd vîră
rosul cîră în jos. Cambrianne, pătă pe mada, le Săntă
în cazm aseră, toa e tase printre dîni o injurătura

și cinci de ani, foarte grasă, pieptul năta și îmbracată rusește, ieși din bucătărie și îl întâmpină zâmbindu-i prietenos, ca unei cunoștințe. Adrian salută și întreabă :

— Domnul Samoila Petrov aici sta ?

— Da, domnule, intrați numai ! Vă așteapta de azi-dimineață și m-a întrebat de dumneata de ieri și de azi până acum.

— Cum se poate asta ? Iacși Adrian mirat. Dumneata nici nu mă cunoști !

— E adevărat, dar toată ziua mi-a vorbit de întâlnirea de-aseară cu dumneata la Grădina Publică. E foarte mult la dumneata și-nu pare bine ca te cunosc și eu.

În acel moment, Samoila îl îndrumă-o cameră dintr-un coridor și navali spre Adrian, care încă intrase în casă și rubască arba gulerului. — Iată că n-ai găsit pe nimeni, dar te înțeleg, pentru că ești ocupat de viața de mare, de marșuri, de marșuri și de marșuri. — Apoi, el îl conduce și conducându-l pe Adrian spre o cameră dintr-un alt etaj, să-l ia la un potop de cafele magistrale.

— În seara, mă doborâș. De ce dădumneata te aștepta la noi abia ? Închipuieți-vă că eu sunt un mare amator de cafele, pe la ora opt, plimbându-mă pe la o companie de vânzător de plante. Pe seara asta a fost de față la birou cu confetti de cafele, ca multe de cafele, și s-a tot făcut oarecare discursuri asupra plantelor de cafele. Pe la seara, în chipul, cum l-am spus și pe de la parter. Cu ocazia asta, am aflat că nu trebuie să lăzind oarecare succedat să poartăm misiunea de a-l scuti, cum s-a spus de viața dumneata. Am să-l prevenim pe mare, să-l rugăm să nu-l lăzesc pe mare, dacă ar fi venit cumva în țara noastră.

Din pragul ușii de la cameră, se auzi o voce, o voce de glas de copil răzgâit :

— Mama ! Vreau să merg să-l văd pe Samoila !

Întărâ în casa unde Adrian văzuse doar o cameră, coră, modest mobilată : o cameră de cazare și atelierul-cabinet de lectură al lui Samoila, unde domnea o mare dezoănă de artist, care-l impresiona și încanta pe Adrian. Vreo cincizeci de pânze, de toate marimile, acopereau pereții, din temelie până-n tavan. Peisajul domina, în-colo câteva capete de studiu și două compoziții cu subiecte religioase. Numeroase reproduceri în alb-negru și cromolitografii după capodoperele lui Rembrandt, favoritul lui Petrov, precum și numeroase portrete ale măștrilor penclului,

muzicii și literaturii, prinse cu ace aproape peste tot. Pe biroul său, încărcat cu vrafuri de cărți, trona Tolstoi, flancat de Pușkin, Veresaghin, Lermontov, o fotografie a măștii lui Beethoven, Eminescu, toate talmeș-balmeș. Lângă fireastră, șevaletul care adăpostea o pânza mare, aproape gata, care atrase atenția vizitatorului.

— Recunoști privelistea asta ? îl întreba Samoilă.

— Cum, nu ! Mi-e familiară ! zise Adrian. Ce nume i-ai dat ?

— Cum ai boleza-o dumneata ?

— Pe cavintul meu .. I-aș spune *Dunarea în fața Brăilei*.

— Ei bine, așa să fie ! exclama pictorul. Ma gîndeam s-o întitulez *Balta Dunării*.

— Nu prea se potrivește, opina Adrian. Bălțile sînt pe al doilea plan, în timp ce fluvial, cu marea detașare, domina totul. Încolo, îți mărturisese că nu ma pricep deloc. Iubese pictura, la fel cu toate artele — cu excepția literaturii — adică fără s-o adîncească. Încă dibuiesc.

— Atunci, ne vom completa unul pe altul. Ea îți voi vorbi despre pictură, iar dumneata măe despre literatură. Acolo ești mai la largul camitale decît mine.

— Nu știu pînă unde pot pătrunde taina atecelor, dar să spui că eu mi-aș pricepe, e prea mult. Desigur, totdeauna m-am scîdat în această lamină binefăcătoare, am privit fără răgaz în inima ei, dar domeniul este atît de vast, că-mi sperie dorința de-a mă instrui. Îmi lipsesc atîtea.

— Și vrei limba străină ?

— Ei, vezi ? Ai și pus degetul pe una din ignoranțele mele. Nu cunosc decît greaca modernă și asta, cam ! Dar aș schimba-o, de bunavoință, cu franceza, de pildă, în ciuda ironiei dumitale .. La nevoie, aș adăuga, pe deasupra, și româna.

— Oh, cum ni se potrivește dorurile ! suspină Samoilă. Și eu ard de dorința de a cunoaște franceza, Franța. Parisul cu capodoperele sale !

— Totuși, dumneata stăpînești rusa, care-i cu totul altceva decît greaca mea schioapă.

— N-are a face, nu-i o limbă universală. Și, ca și dumneata, tînjesc să zbor spre marile înălțimi.

Petrov avea în conversație unele familiarități și o mimică ce-i plăcuse lui Adrian. Plimbîndu-l prin fața tablourilor sale și dîndu-i o sută de explicații asupra subiectelor,

de la via". Si totuazi eu va n-ai putut vedea cum
era distanta pe asta vreme si in deosebi la ora asta. In
s-a o vedea la hora aceea. Asa ca eu m-am dus
sa vad la tunc ce adinea. I-as simi pe de-a-nitegu
si-as. Ei, dar de asa cu' mine de o tunc an vaz-a-o
intr-o seara in ochii dumitale.

Cu lasa eu la Adrian sapins

Am mers la timp sa vad maeste de ascultasem de
rae. Inceput de la masa mea in primodia la caacei din
ca de la eu m-am dus pe totalu Penach si eu colanata.
M-am dus la tunc ce adinea. I-as simi pe de-a-nitegu
si-as. Ei, dar de asa cu' mine de o tunc an vaz-a-o
intr-o seara in ochii dumitale. I-as simi pe de-a-nitegu
si-as. Ei, dar de asa cu' mine de o tunc an vaz-a-o
intr-o seara in ochii dumitale.

Adrian m-a vazut si Adrian m-a vazut

Adrian m-a vazut si Adrian m-a vazut. I-as simi pe de-a-nitegu
si-as. Ei, dar de asa cu' mine de o tunc an vaz-a-o
intr-o seara in ochii dumitale. I-as simi pe de-a-nitegu
si-as. Ei, dar de asa cu' mine de o tunc an vaz-a-o
intr-o seara in ochii dumitale.

De la ora dinaintea eu pe politista' si singa
Adrian

De la ora dinaintea eu pe politista' si singa

De la ora dinaintea eu pe politista' si singa

De la ora dinaintea eu pe politista' si singa. I-as simi pe de-a-nitegu
si-as. Ei, dar de asa cu' mine de o tunc an vaz-a-o
intr-o seara in ochii dumitale. I-as simi pe de-a-nitegu
si-as. Ei, dar de asa cu' mine de o tunc an vaz-a-o
intr-o seara in ochii dumitale.

De la ora dinaintea eu pe politista' si singa. I-as simi pe de-a-nitegu
si-as. Ei, dar de asa cu' mine de o tunc an vaz-a-o
intr-o seara in ochii dumitale. I-as simi pe de-a-nitegu
si-as. Ei, dar de asa cu' mine de o tunc an vaz-a-o
intr-o seara in ochii dumitale.

— Și de ce n-ai trîntit un pumn în masa mea, ținîndu-mi de îndată discursul ăsta ? făcu Adrian cu melancolie.

— Ah ! suspină Samoilă. Nu poți cădea din senin peste cineva. Dacă am făcut-o ieri-seară, în Grădina Publică, e pentru că aveam două pahare cu vin în nas.

— Nu-i adevărat, Samoilă ! protestă Adrian. Poți să dai buzna peste un om, să-i dăruiești elanurile tale, cîrîndu-i-le pe ale lui, fără să bei ceva. Cea mai buna bautură pentru oameni ca noi este dragostea care ne umple inima și care dospește în noi de la facerea lumii. Beția și vesela ei sînt singurele pe care le cunosc, eu care n-am băut niciodată vin scump. Și e bine că aceasta dragoste mi-a dat brînei — nu mai tîziu decît ieri și azi-dimineață — căzînd brusc și brutal peste un om amorțit de mizerie și nedreptate, și că am izbutit totuși să reînsuiețesc jăralcul ațipit al propriei sale dragoste, pe care n-aveam ostența omenească aproape o urosesc. Petrov, am venit la dumneata cu gîndul de a-ți vorbi despre acest om și de a ne uni strădanile ca să-l cîstîgam pentru noi și pentru viață, care-i place. Sînt fîrîc să-ți marturisez că am găsit în dumneata mai mult decît ceea ce ne dădunam, prietenul care știe să răspundă cu elan unei atare încercări...

Cine-i omul ăsta ? strigă Samoilă, zburîndu-si spîrnenile și sarînd de pe scaun. Dacă este demn de prietenia dumitale, voi fi fîrîc să aspir la a lui. Cîre-mi orice înalta în putere și sînt gata să execut înaintea de toate, uite punga mea și casa mea, dacă el e în nevoie !

În picioare, cu brațele deschise, frumoasa-i barba răvășită, ochii arîncînd flacări de dragoste, Samoilă Petrov întrecea, în ochii lui Adrian, valoarea celei mai frumoase capodopere de artă : „Asta, își spuse privind-l, asta nu mai e o născocire ieșită din creierul unui mare artist : ăsta este o *bucată de om* vărsată din măruntaiele lui Dumnezeu. Și este a mea !”.

Prinzînda-l de mină, îi zise cu adîncă părere de rău :

— Bunul meu Samoilă ! Dumneata cînstesti prietenia și mă copleșești, arătîndu-mi această măreție sufletească. Dar, în cazul nostru, a *da*, n-ajunge, trebuie să izbutești ca să ți se *primească*. Deși sînt sărac, fără altă avere decît

brațele, am făcut același gest ca și damneata, cu aceeași spontaneitate, și m-am lovit de un colț de granit.

Dar cine-i oare fiinta asta ciudata ? Nu cumva, din intimplare, e aceea cu care ai fost vazut, az -di mizeața, prin port ?

— El este !

— Vînzătorul de plăcintă ?

— Exact. Acest vînzător de plăcintă este prietenul meu prieten, descoperit ieri la ora doua ca sa te copăr, trei ore ina. tirziu, prietenia dumitale pe care o cecam și o hrăneam în sufletul meu, de atita amar de vreme. Pe amîndoi v-am descoperit din intimplare Gîna și te, deci, Samoilă, în ce ocean de nestința trim

Pictorul, vadit tulburat, rămase incert, ca pravea agățată de ochii lui Adrian la care inceea sa prindă imaginea lui Mihail, care -i scapa.

— E român ? întreba, ca si caa s-a născut în România.

— Nu, nu e român.

— Din ce țară vine ?

— Nu știu.

— Trebuia să-l întrebi.

— Am făcut prostia asta și m-a copleșit.

— Tu, ce pasare grozava ! exorta Samoilă. Vălește românește ?

Foarte puțin. Ne înțelegem în greecești da, m-a spus apoi ca știe șase limbi. L-am văzut beat ca cînd franțuzeste

— Franțuzeste ? s'ari Petrov

Da, prietene. Și omul asta se a lă armonice, de unde nu, pînă chiu nă lpsesc

Pictorul își acoperi ochii.

— Nu se poate, nu se poate ! gîmu el. Să cîntă te ce valoare omentasca o fi reprezentînd !

Nu e vorba aici de „cine știe” spuse Adrian cu fermitate. Sînt sigur de asta. Am petrecut cit va ore cu el și m-am simțit ca un tîntar pe laaga un elefan

Petrov îl inhăta pe Adrian de umeri :

— S-alergam într-ajutorul lui ! striga el. Trebuie să-l găsim, sa-i vorbim intept, prieteneste, sa-l batem, la nevoie, dar să-l scoatem de-acolo cu orice preț !

Adrian zîmbi trist.

— Regasesc în dumneata prietenul meu val de generozitate, dar asta nu folosește la nimic sau cel mult va servi să-l îndepărteze de noi.

— Atunci, ce-i de făcut ?

— M-am întrebat dacă s-am întocmit un plan ?

— Ce plan ? Cum să-l facem ? se repezi pictorul

— Ei bine trebuie să te porți cu el așa cum fac marii artiști necunoscuți în fața galeriei — o lăsa să vie la ei singură, slujind-o în acest timp cu sinceritate, dragoste și pasiune. Să ne mășinem pentru un moment, să fim doi prieteni care vor bine de la Michael și să-l iubim, pe fiecare, dar unul din noi-a spus că s-a zădărnici, poți să-i dai ceva cu sîla dar nu poți să-i dai cu sîla.

Apoi Adrian strînse pe nicăstă mîna lui Samoilă și-l părăsi, spunîndu-i :

— Pe curînd !

înainte de despărțire. În sașpuns, chiar la cotitura stăzii, Grivița, un uruit de trasară cîntec de viora și cel la răgușite de bățivi. Și în clipa cînd s'opriă din mers ca să vadă cine erau cheful matinal, aceia sărură brusc din trăsură cei trei frați Scatiu, trei tabeți care se năpustiră asupra celor doi prieteni, pe munte, fără o vorbă sau în crîtătură. Mihai și Adrian abia avură timpul, unul să se debaraseze de cosul său, celălalt să parea mîna pe-o piatră, ca se și trezina la pămînt, cîmpul născut de loviturile de punini și pîcioare mîna răsturnată în țărîna lăbăta înadins cu pîcioare de cei trei hădămați, că e, satisfăcuți, se aruncă în trasoară și se lăsară să piseze, fără să sufle măcar o vorbă.

Totul dădă un răsunet. Cheliancila năms mînată la Brana, fiindcă nu cusesse săge și nici vreo cîră răpîră. Ceca ce-l lăsa pe Adrian, adăunându-se de jos, să tîne împotriva săbiștilor, să-l frîne.

Oi Doamne! dacă nu-ai fi trimis în capă asta un deget de-al lui Codin, am-ar fi fost de-aia să se rădă pe cei trei borfași.

Mihail, adunînd ceea ce rămăsese ne-trînat din marfa, obiectă filozofic:

— Pagaba nu e mare, dacă cei trei gîl... a fi în car satisfăcuți. Și dacă ar fi o să fim în stare, numai cu alit să ne răscumpărăm dreptul la înțepînimento. Tot noi trebuie să le mulțumim.

•

În primă zădărnici, la ora 22.30, Petrov se întinase de la țară în gară cu un țigan și un anafior, ca un războinic vechi. Și de lăsa viața la anafior, și îi neghise adesea lucrul, ca să cîntă năna cu regator celor împovărați de mîna compulsi, cunoscu o bună parte din acele neașteptări admiraștive care tîmîn nepedepsite pentru totdeauna. Mai seara se aplecase la dîrca poezie populară, în tovarășia greierilor și a lărmilor îndrăgostite.

Pas la curent cu Adrian, despre cînosena mahalalei, care-i umblise pe el și pe Mihail, luîndu-i la bătaie, Petrov deveni furios și vră să plece îndată în căutarea fraților Scatiu.

— În știu ce le poate pielea, spuse el: asta sint ple-vașca portului. Și n-o să-mi fie greu, n.c. trei contra unu, ca să le rup coastele.

Adrian îl potoli :

— Asta ar naște războaie și ne-ar săi să trăim viața
lor de războaie neîncheiate. Nu în deloc la a a ceva... Vi-
nău! și mai puțin. N-o să mai vrea să te cunoască

— I-am să vorbesc despre mine ?

Mult.

— Ei bine, se-ara, domie sa-i în la zentat

— Na, atacă nimeni. Na mi-a răspuns o vorbă la tot ceea ce mi-am spus despre demnitate. Dar asta nu înseamnă nimic, la un om ca el! Nimeni nu se aştepta să năvălească umilindu-l pe el, să-l găsească cel mai deştept şi cel mai prudent.

— Dar cum o să mă înțeleg cu el? Ca cu o bătrână
de boala care se lămbăra cu căciula pe ogea uscată a bătrânului.

— Mă rog ca să văbsească în opoziție. Alina

— (1) ... [illegible] ...]

Für die folgenden Aussagen gilt:

maximize $\sum_{i \in I} \sum_{j \in J} c_{ij} x_{ij}$ subject to $\sum_{j \in J} x_{ij} = a_i \quad \forall i \in I$ and $\sum_{i \in I} x_{ij} = b_j \quad \forall j \in J$
 $x_{ij} \geq 0 \quad \forall i \in I, j \in J$ (1)

I have been thinking about you
and how much I love you.
And how much I need you.
And how much I want you.

(1) 下列各句，没有语病的一项是（3分）

necesar.

— Nu! — Adrian —

Afină, aștia s-au dus în vâșcă cu o mână dept prin Curtea Publică, care le reamintea cu dăruire de prima lor învinuire, dar trebuia să pună căsca într-o mărca alcei ca să vite două cunc, înto a' lui Petrov, ce făcusea pe bancă.

— Așa-s nîște pînă la gît, lămană pectorul, ținîndu-l pe Adrian pe o poțcoă singurînica, — scuturi închistate în zău.

pelea zgornitului. — Dar să sapă neagă a lui Adrian, decolorata de ploaie, apă în gât, apă îi surăia pe fața prelingându-se pe canasa îngrozitor de murdară, în timp ce din barba lui Petrov, așezată ca de țap, apă se scurgea ca dintr-o strâșna. Iată, așa pitoului era de nerecunoscut.

— Nu s-ar putea spune acum că n-avea nevoie de umbrelă? I urlă Samoilă.

— Și nici n-am fi venit aici să căutam un vizator de covrigi, într-o piață neacoperită, adăugă Adrian, care se căznea să vadă prin perdea ta de apă impresionantul spectacol ce se măști a ochilor.

Într-adevăr, acest spectacol nu l-a să fie văzut, fiindcă nu se asemăna deloc cu ceea ce contemplasera pînă mai acum o oră.

În piața portului, lângă de ce va hăiere și spalata de trîmbule de apă lăptosă, adămeas talnes-balmeș, de oameni cărțile și cașe, lăptosă și tortuoa, cu un fragi-comie vrednic de mila lui de lăsa coplesit neputincios, de forța măiestrăsa a naturii dezlăsată.

Furmeatul de hanuri alegra se ca pa i de strad, în cautarea unui adăpost, fiecare vrea să i apere cu ajutorul unui sac, mai de graba hanule decât timpul aproape gol. Circa unei sute de carăți, granadii clare peste grămadă ca caruța lor ca în cu (ghic) se zvîrcoleau în mișcare greoaie de multime, apucată de spaimă, urlau, în jurăa, bleuiău animalele abice de pot apă bănuitor și desprinzîndu-se în pîdeau se sergeau din loc.

Se mai aflau apoi, ca toate se nărau greoi, încet, resemnați, ca de pîdea vizitatori ambulanti, împovarați de marafeturile lor, vizitatori de fructe pepeni, băuturi ra coritoare; bucătari care fîgău pe grătare ambulanti peste marunt sau bucăți de fîc și mărunțale, gustări pe care le ofereau muncitorilor la orice ora din zi.

Dar ceea ce reținea mai mult pe vizitatori decât orice din porturi era lupta inversunată a sarmatilor împotriva muncitorilor din port siliți să se deosebească de proprietarii lor piei, pînă ce nu adăposteau acul fragil ce li se înălțase să-l acopere grîulim cu prelate priponate la colțari cu bolovani mari și camai dapa aceea să se puna și ei la adăpost. Ori, pe vîntul asta, osteneala lor era o muncă în zădărnici, o muncă de Său.

La vreo sută de metri de vagonul în care s'au refugiasera cei doi spectatori ai noștri, o pereche de lopatari părea deosebit de grea încercata de turtună. Barbatul și femeia trebuiau să se descurce singuri cu pământul ce porumb. Nimeni nu le sarea în ajutor.

Petrov îi arată lui Adrian :

— Ia privește la cei doi de colo, Căta vădă, că s'au mențină prelata.

În bătaia vântului, prelata, foarte mare și grea ca plumbul, s'au îngreunase și mai mult din cauza apei care s'au abia prapona într-o parte. Încăpășinată din mîini, se amîla și se ridica în aer ca un balon. Și bietul bărbat, astovnit de oboseala, de vîrstă, de nemăcarare, se căznea în lăptăș chip jalnic s-o lăsa deasupra bobnelor înecate de apă.

Băbata, ală de mine, făcea ca lăptășul de pîciorare, cădea în genunchi de zece ori pe minut. La un moment dat, vîntul a smîlșit prelata din mîini și o așută peste bărbat, care dispăru sub ea.

În fața acestui scene hazn, Samoilă se pomeni cu un ris cu hohote. Adrian nă-l curta, zimbădănuindu-se, temîndu-se de-o urmă de omblă. Și, într-o levăn, bărbatul căsă de sub prelata, lăa un bolovan de rîu și-l așută asupra roabei sale. Izbăia din pîia piept, nenorocita se prăbîși.

Aceasta sală de smîlșe celor doi pîciorari un strigat de groaza. Dintr-un salt, Petrov coborî din vagon, strigănd distructiv și pîciorari să se arînda-se asupra băbătelui hănu, îl cură la pămînt cu un pămînt tot alt de grău, cu o pîcioră primită de femeie. Adrian îl gînsă înăut, și cînd doi apățara pe nenorocita care săgăra pe glia și pe nas.

Portalul se acam gol. Vîjela curtea ca furtună. Dădărea, bălțile nu se mai zarăda, înghitite de pîciorăa cîțoasa de apă care cădea în cascade pulverizate de furtună. Și căci, pîciora nenorocită, deborî de-o tristete pe care n-o bănuia nimeni.

Nesînchisîndu-se de ploaia torentială, Adrian și Petrov reușă să oprească hemoragia femeii, care părea moartă. Pictorul, amenințator ca un arhanghel barbos, se răsă la bărbat, promițîndu-i că o să-l dă pe mina jandarmilor. Dar bietul om, căzut în baltă, se răsămna în fața nenorocirii și se uita binevoitor la Petrov.

— Ia privește, îi zise, arătîndu-i marfa înecată, ai putea barem să te ostenești ca s-acoperi porumbul asta,

fiindcă ai crezut că nu-mi erau de-ajuns furtuna și pre-
lata și că-mi mai trebuia și pumnul tău pe deasupra.

Puțin îmi pasă de porumbul tău, brută ! îi strigă
Samoilă. Nu vezi că ți-a omorît femeia ?

Nu te prăpad, cu firea pentru ea, îl liniști bărbatul.
A văzut ea a tele și mai dăhai, și n-a crăpat. „Femeia, ca
și pisicile, are șapte suflete”.

La auzul acestor cuvinte, nevasta scoase un urlet săl-
batic, se năsea sprintena, ca și cum nu i s-ar fi întâmplat
nimic. Apucând o lopată care inota în apă, o ridică să-și
lovească bărbatul, dar aluneca și căzu grămada, plingând
peste el, peste lopată și peste o întreagă viață de mizerie.

— Vedeți ? facea omul, rîzînd. Nu v-am spus eu că
n-a murit ?

Apoi, revenind la datoria sa, zise :

— Dați-mi o mîna de ajutor ca să acopar acest tîrziu
și p-o mă stergem de-aici.

Adrian și Petrov apucară prelata, cu brațele lor viga-
roase, și o prîptî cu bolovani mari, din lava vulcanică, ce
se folosea la pietruirea strazilor. Lopatarul adună cele
două lopeți, luă pescui din apa catrafusele și strigă femeii,
care plîngea întruna :

— Aide' secul' d-acolo, vacă ! N-o să crăpam astă de-
ceară, nici ea, nici tu ! Hai, mîscă-te ! Mai avem încă
mult porumb de vînturat împreună, pîa să ajungem la ca-
pătul chinurilor.

Acest fel de mîngîiere îndulcioasă pe Samoilă. Viața în-
făcoșoasă a celor două fapături îi apărură în toată groză-
via. Avea să-și scoată că-l lovească pe bărbat. Văzîndu-l înde-
partîndu-se de femeia lui, reflectă : „Cu ce i-am venit în-
tîrziu ? În loc să sar la timp, m-am distrat, privindu-l
cum se lupta cu nenorocirea lui și nu m-am urîut din lo-
cul meu din afară să-l pocnesc. A avut dreptate să mi-o
spună”.

Apoi, către Adrian care mergea gheboșat :

— Hai să te poftim la un pahar cu noi !

Alina, după lopătari, ajungîndu-i, Petrov îi se
adresă :

Asa zice, cer dem că după o astfel de baie, n-o să
fie greu să beți împreună cu noi o juma' de țuică. . Hai-
dă ! Plăcîna nu pare s-aibă chef de stat. Dacă o să iasă
seară de noi, lăpădem cu totu' la „terciul” vostru.

vagoane, să fii gata și să trăiești. Da' să trăiești ! Aici, alții mi-au rupt coastele, înainte de-a mă băga la închisoare.

Apoi urmasă ani lungi, cînd nu știu ce însemnă să te calci într-un pat, ci numai prin hambare în poduri cu șoareci morți care păteau, sau cu alții vii care mi alergau noaptea pe piept... În sfîrșit, milităria : trei ani... Și-aci mi-au rupt coastele. Nimic de zis, trebuie să-ți aperi țara și tot așteptînd să fie atîtă, ești snopit cu batana în fiecare zi !

De-atunci, iată au trecut treizeci de ani de "lopata", și să-aci ; mereu înghițind praf, mereu înjurînd, mereu bolș de fasole și mamaliga rece, și camasa jîgoasă, și casa ca un grajd, și ținea păcătoasă.

Și mai ce încă ?

(Omul se opri din lucru, se sprijini în lopată și privi pe Adrian și Petrov, sfidător.)

Ce ? Vănit-a cineva să mă întreb. „Ia spune mi, nu cumva te doare rău, cînd ți se rup coastele ? ” Nimic ! Sau, ba da ! măcrea aia de colo, pe care o aș o omor adineauri... Adesea, ea m-a tras pe șale cu oțet și usturoi. E bună, destolnică. Iată de ce nu mă lasă nimeni să bea și singur un paharuț de țică, ci mereu împreună. Nu-i aia, Stano !

Asa e, așa e, Toadere ! bolborosi femeia. Da' să nu mai arunci cu bolovanii în mine !...

Cei doi prieteni se depărtară.

Înainte să dispară în labirintul magazinelor, se oltăruie pentru ultima dată la lopată. Lopețile lor arăncău grăunțele de aur, tot mai sus, spre soare.

Mergeau agale, tăcuți și cam dezamăgiți, cotind printre magazinele cu cecale, amindoi în cămăși, cu hainele pe mână ume, pantalonii apți de ceapso. Temându-se de ra-ceală, Adrian spuse :

— Sa mergem la Procop, sa ne încălzim cu un ceai cu rom și să ne uscăm hainele.

Tot vorbind, era cit pe-aci sa caie pe o pereche de plete, care încălece, care năsea în afara pe trotuarul strimt : era Mihail ! Cu hainele uscate, liniștit ca un pașă, slăbisea un ziar românesc, de seara, tolănit cât era de lung pe una din acele scări scurte și foarte înclinate ce se afla la intrarea magaziilor.

Adrian trase un chiot scurt de plăcere, asemănător cu al rindurilor buimăcate și se repezi la mânăle lui Mihail, timp ce Samonla făcuse ca un cămasar nou-nou, cu ochii mari deschiși.

— Na ! asta-i baaa ! Verbean de lap și lupal era la ușă ! exclamă Adrian.

Aceste dovezi de puctenie nu produsese asupra lui Mihail alt efect decât ca se răsarna mai bine pe spate și zâmbea în folul său septic volaptuos, cu pleoapele întredeschise, apărându-se parca de soarele strălucitor care seâlda strada singuratică.

Ce faci acolo ? întreba Adrian.

— Aștept — raspunse Mihail cu o lene nemăsurată.

— Și ce aștepti ? Sfînsatul lumii ?

— Nu — Aștept sa se scurgă apa.

— Ce apă ?

pici, acoperita cu iest e. povornită toată și împestrită cu
cu crapături adinci. Mihail întinzic câteva minute înăuntru.
Se întoarse singur, nu dadu nici o explicație și începu să
uce, urmat de Adrian și Samoilă, care nu îndrăznira să l
întrebe nimic. Observara, însă, că se căznea să-si ascundă
o tulburare și-i respectara tăcerea.

În capul „Vadului”, Mihail intră într-o băcănie, unde
ceru, pe socoteala stăpînului, brînză, untură și zahăr. În
timp ce-l servea, puse coșul jos și se retrase într-un colț,
ce părea să-i fie familiar. Acolo, așezat pe-o ladă, începu
să răscolasca în vole într-un morman mare de cărți vechi
aruncate alandala, foarte prafate și majoritatea făcute
ferfeniță.

Adrian șopti la urechea lui Samoilă

— Pînă la nașag că-si consulta biblioteca

-- Cum asta : biblioteca lui ?

-- Cred că de-arei își procura cărțile

Într-adevar, Mihail reveni cu o cart. Văzîndu-l
zîmbind, prietepu că glăviseră

— Sînteți două iscoade.

— Da ! două iscoade care te admiră

- N-aveți nimic de admirat

Și, cînd fura afara, cu coșul greu în spate, în lăman.

Dacă-i ceva de admirat, apoi e numai prostia de sta-
băan, care învelește de doi bani meshin, în pagina unui
autor celebru. Mă înțelegeți ce vreau să spun : omul
cum ceate a cumpărat, Dumnezeu știe de unde, sută de
k. ograme de cărți, și totfeloare, ca să-si facă pang. Cum
cei mai multe cărți sînt în limbi straine și foarte murdare
n mînu n-ai arde să le traze și să le revîndă. Sînt și gar-
ca maldaral ala de cărți ascunde cel puțin o sută de cărți
valoroase, în bună stare. Am citit pînă acum peste douazeci
de lucrări de mîna întîi.

- Le cumperi ? întrebă Adrian

- Nu ! Plătesc cu un ban de fiecare carte, și apoi
care i-o înapoiez.

— Ce carte ai în mîină ?

Mihail le-o arătă. Petre v... vînzîndu-le nestid în paginile
ei, și cei doi infometați de carte salab. ră. De coré de
Balzac : *Un menage de garçon* ! tîla pe care făcă foarte
fericiți s'-'l poată descîrta. Dar, cînd înceuara să nădărgi

mai departe, sa mai citească citeva rînduri, se aleaseră cu o bîlbîială de neînțeles, ceea ce-i întăriă. Lăsînd pe Adrian sa buchisească singur, Petrov se adresă singur lui Mihail.

— Cît trebuie să fii de fericit, că poți citi în franțuzește !

Da, sînt într-adevăr fericit !. Măcar atît !.

Atunci, cuprins de-o curiozitate febrilă și uitînd consimnul dat de Adrian, pictorul viu sa aple total și-l interbă cu însuflețire.

— Și de ce citești dămneata ?

— Și de ce ma-ntrebi dămneata ? raspunse întrebatal, bîncădat în eterna-i teamă față de întrebările indiserete.

Adrian, ocupat cu Balzacul la îndesăfrîbul și necănos-cînd limba răsă, habar n-avea de gafa făcută de Petrov. Totuși, uitîndu-se mai bine, îl văzu pe Mihail împotrivedu-se, iar pe cîlăit plecîndu-se smînt speriat de gresăla sa.

Iartă-mă, domnule Mihail spuse Petrov. Te am întreat, năidecum să tî jgînesc dar voiam să văntelg.

Atîns de accentul lui smînt, Mihail rîndu-ci vorba :

Ce fel de întrebare e asta ? De ce citești. Dămneata citești și Adrian de asta ră ? Te-a lămurit cîest ?

Ce s-a întamplat ? sau Adrian amestecîndu-se în vorbă.

Și cum amînto, la cau se adresa lui Mihail cu un aer morocănos.

Nu trebuie să fii rădănos !. Da te să dăse- torosește-te de cos și napotă, e-te în mare grabă. Vă mîrgo să lăam an cău la Procop.

Fu aproape în ordn. Mihail lă plese cu poamea din inimă. Surîse cu bunătate.

— Mă supun...

Ei năi pe-aci să stă... spuse Adrian lui Samoula, cînd rămasă în... Te pî voîsem că nu trebuie să-l bruschezi.

Ah, cî om lă ex om lă stă... pictorul. De unde ne vine pî-rea asta ? Dăe-n stă ce răscască perfectă vorbește ! Nu ! Nu e de téapa noastră.

— Și eu cred la fel, că nu este călăpă noastră. Dar eu, din aceeași rasă ca noi. Stăpînal să i m-a spus, poate fără să-și dea seama.

— Cum asta... din aceeași rasă ca noi?

Da, din rasă e în care iubesc aceeași lucruri.

Care care? Ca există o altă rasă?

— Vezi bine, dar noi nu ne cunoaștem, nu ne vom fi prieteni nedespărțiți.

— E adevărat, înțeleg. Să-mi arătăm să existe o rasă de oameni care sterge din fața lumii toate secolele.

Se aflau în colțul stînzii. Grigora Mihailovici din dușumeala lui, cu țigara în gură, se streșugise la fel ca un sticleț de portocală. Alina se așezase în casa de lemn, ardeștește, gras, cu o sașă în mână. Spuse în gîmgușter:

— Știi că mănăstirea a statălat... și dintr-o dată și ne-a părăsit... înțelegi... ce înțelegi?

— E perfect înțeleg. Alina: Nu ne place țigăneala asta!

Și îndreptându-se împotriva sprijinului, care și avea o mîna în pînă. Gala îl lăsă pe Mihail în seama lui. Petrov (ca să se subînțelească puțineste, în voie), iar el în zădărnici, la o viață peșă, silabisind înțînăna pe murește din Balzac. De la sămăveșchia, cu urechea ațîțită la tonul convorbirii, pe care o rădăpuse Mihail, de îndată, foarte compus în seama asta, îi spuse pectoral:

— Dă-mi-ți nu greșești, cînd te așăți destul de nedreptăți așă la lectură răsădă ale unui om ca mine. Așa îți este rădăna, cînd mă ăi dăpt ceea ce nu sînt. Iar celălalt:

— Dă-mneata știi că alăna cînd cîdest, trebuie să fii cînd alăna cînd cel puțin măltănat. Ca alte cuvinte, să ai stăruirea răsădă. Ce dăcu? Dar nu o să sîntă ca pești să cîdest, cînd ăi-e fărâncă!

— Ba da...

E, atunci nu mai pricep nimic.

A, să pricepi numai că... Ce... keta... pentru dă-mneata?

— O fericire.

— Nu-i destul. Pentru mine este cîndăna.

Petrov rămase încremenit. Mihail relua:

— Să știi, că arta nu e gîstă în același fel de toată lumea. Sînt omni care se folosesc de ea, ca de-un lichior care să le ușăreze digestia.

— Na-s da is-ta! Mri zapre sa volenno Petrov

— Desigur că nu! Ești mai presus de ei, de vreme ce
vrei să trăiești un profit suptătesc, dar ca să ajungi acolo, ai
început încă drumul de sărăcie.

— Care drum ?

Acidul ascorbic este un produs natural, denumit adesea
ca "vitamină C", care este esențial pentru organismul
de-a-juns.

— A privi să vedem ce mai are la dispoziție, în fața
însuși.

— Nu, nu ! Deloc.

Some would also say that Latin America exemplified the
 "Powers" side of the conflict, at least in the 1960s, as the
 United States and other Western powers were seen as
 supporting the military regimes in the region.

1) $\{a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z\}$
 2) $\{a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z\}$
 3) $\{a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z\}$
 4) $\{a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z\}$
 5) $\{a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z\}$
 6) $\{a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z\}$
 7) $\{a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z\}$
 8) $\{a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z\}$
 9) $\{a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z\}$
 10) $\{a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z\}$

De azi, spune Mănușca, se poate bea și vin, ca să-l despăgubești.

— Cum ?

durava

1) ...
sint în stare

Nel caso in cui la soluzione si spargesse, copola
il contenitore con la soluzione e si dovrebbe risolvere.

Fam. *Scaphobolus*. Samolus schiz. o strimba uia, de

Aha, nu-ți place? adăugă Mihaela. E și nativul. Dar are o buba oricărui pretentiv adevărat. Ți-am plăcut mai bine să-ți spun că este un pictor mare. De la fudulă și de la sărăcie și-ți vad pe zle, pot să-ți spun că pe mine mă știe toată lumea.

decît ganga, tîlul unui copil fericit, şi poate chiar dotat. Cazul dumitale se întîlneşte la noua din zece artişti din lumea întreaga. Poate chiar la mai mulţi : vibrezi puţin (poate mai puţin decît o muscă la soare), rîzi sau plîngi uşor, repede te învescleşti sau te întristezi şi apoi pictezi, sculptezi, compui, scrii... şi iată arta ! Dar asta valorează mai puţin decît să ai talent, o inimă simţitoare şi chiar să fii un revoltat...

— Cum ? strigă Petrov. Na-s toate astea calitate ?

Ba da, calităţile oţelului care nu-i calit. Na poţi sfărîma granitul cu degetul şi nici măruntaiele masmariei omeneşti cu bunăvoinţa. Numai artistul este în stare să facă asta, numai asta. Trebuie să meargă acolo unde nimeni nu îndrăzneşte să pună piciorul ; să lărgască porţile bolovănoase ale vîrţilor de mîncă, să le netezească, făcîndu-le practicabile, lăsînd pe drum fişii sîngerînde din carnea sa, căci adevăratul artist este generos şi nepăsător, ca soarele. Dacă nu este aşa ceva, jos muştele ! Muncitorul care coboară în mină şi scoate carbuni ca să ne încălzim dîndăraţul, e mult mai folositor omenirii.

Iată de ce îţi spuneam că trebuie să suferi. Săferinţa aceea care este muta, nestiuta — ascunde o mare comăta : *calmul*. Este cea mai solidă încercare pe care o putem smulge vieţii, care ucide. Asta nu se obţine dintr-o dată (ar însemna moartea dacă s-ar întîmpla aşa), ci treptat. Ori, ia priveşte ce faci, dumneata : vezi, un om bicant de fatuna — de afară şi din launtrul său — şi, în loc să afunzi înătrînsul sonda marei înţelegeri, să-i pătrunzi drama, să afli tot ce-ţi poate povesti, şi dincolo de vorbele lui, dumneata te porţi ca primul blînar ce ar fi trecut pe acolo : îl dai peste cap cu o lovitură de pumn. Desigur, nu mă îndoişese că-ai fi plîns pe cadavrul lui dacă l-om căi.

Un alt exemplu, mă întîlneşti pe mare pentru că mă cauţi. Ce vrei de la mine ?

— Să te cunosc — bolbăvesc Petrov.

— Şi m-ai cunoscut ?

— Nu încă...

— Şi nu ai să mă cunosti nicodată ? — mă lăudă de care dispui astăzi, pentru că, adinecături, mă vei să pătrunzi ceea ce se află sub zădărniciile mele. Dumneata nu le vezi decît pe ele şi începi să gemi deasupra lor, luîndu-mă drept un nenorocit. Ea merge pînă acolo încît să crezi că

starea mea actuală m-ar împiedeca să gust o carte sau răzle soarelui și vrei să-mi sari într-ajutor, fără voia mea, la fel ca și Adrian care te-a chemat. Nu i așa ? Voi nu știți că dacă e cineva — dintre noi, trei — care să aibe nevoie de ajutor, apoi acela este dumneata sau Adrian. Ar trebui să vă dau mîna, ca să va ajut să coborîți în noroiul și întunecimile de unde prețulești mai bine lumina. Sau dacă ai stofă de artist, afundă-te în acest ulei coroziv, care este durerea omului singuratic, și de unde te înapoiezi cu fața în stare să mestecă gresia. Dar ca să se întimplă așa ceva, trebuie să faci parte dintre cei care se încing peste măsură, avînd mai înainte pica pe Dumnezeu, pe lume și pe sine însuși.

Dar să nu mergem prea departe. Iată ne apunși la gospodîn Procop, unde se zice că ceaul este fata pereche

*

„Se zice !” Cam putea fi Mihail atît de sceptic — sau poate — îndoiala pînă și faima, universală, la Braila a ceaulului sau ceamănei gospodîmului Procop ? Fîndcă această faimă nu privea numai calitatea ceaului, ca e la Procop — „Poppoli veritabil” (atunci cînd lîl cerea, atunci, acatînd gologeauă suplimentară) — Nu privea în plus nici zădărnicele — aces, motiv de eterna discordie care făcea pe mulți clienți cred nași să schimbe brase locale, pentru ca la „ovise”, zahăr la nos”. De aceea sint obligat să fac aici o mică abateră de la subiect.

De ce se fereau clienții ca de cună, de „zabăal la nos” ? Fîndcă la Braila, după exemplul sfîntei Rusii, nu se bea ceaul ca la Paris sau ca la Londra. Liber, prin alte părți să-ți îndulcească băutura caldă : sau s-o „mînjești” cu o pîcată sau mai multe de lapte ; sau să nu faci nimic din toate astea și să-l înghiți — ghiorț ! — cum ai înghiți o sare amară — sau să-l și primești „ca să faci plăcere” și să pleci — ca un mulțumesc — fără să-l fi atins. În cel de-al doilea port dunărean al României, localnicii beau ceaul cu totul al fel. Fie că sint băștinași get-beget sau s-au venit pravoslavniți — cu bărbi ca a lui Tristan Bernard — cu cizme de vîdanțori sau samane largi, în al căror orz mar țin nelipsit il pahar greu ca de piatră, de care se slujește fiecare să bea vodcă pură, în cîrciumi murdare, după ce s-a închinat mai întîi, din belșug — acești

Asta înscamnă pentru urechile baiatului de la bufet, pentru toate urechile din local — mai întâi considerație, apoi cîteva nimicuri : serviciu necrobit, zahăr și felie de lămîie acătării.

Dar' asta vrea să spună, mai ales, că maestrul care se bucură astfel de considerația lui gospodin Procop, nu face nimic din ceea ce face el, necrobitul de vecuri — nu șterpelește jurnalul ce-i se da să citească : nu se uita pe jos ; nu spune măscări tată de femei, nu bate în masă ca un mitocan, atunci cînd vrea să cheme baiatul, nu și face nevoile pe strada, nu încearcă să fure sîntul său se — înșușească banul lăsat la plecare, pe masă de un consumator vecin, sau să dispare, fără să plătească, simlind „o nevoie argintă", ca să poată scrie în carte.

Pe cînd el, omul fără răsni, el le face toate asta. Nu se poate dezbara de ele, căci sînt păcate ce-i aparțin numai lui, precum explatarea nerasmată și erina colectivă aparțin numai celui alt om fără răsni, aflat în capul și în socolele ce-l asupreste cu toată cruzimea. Desigur, în mod salvatic și ignorant, prada pînica instinctelor și a ciolădă atutată să-si revină în fire, el se ajută cum poate. Nu, nu se ajută, el se supune. Freamătă sub elcota plămădii care dispune de sufletul său. Și cînd îl vede pe gospodin Procop cum onorează omul corect, curat, deștept,

băutul amant de chide ochi admira Lăstut, surd, chipeste scupă de plăcere și se resimțaza în colțul său : „ma, aceea nu e pentru el, dar se bucură totuși, doar ce e asta, astăzi strănă și necrobit al acelor oameni corecte, curate, deștepte ce mine. El nu-și da seama. Iar Procop, care e un pionier al progresului, nici el nu-și da seama ce reprezintă. Nu, el nu face decît să se supună legii lui de precursor.

Cu capul sus și privirea disprețuitoare, preput pe pieroarele și zdravene, în mișcările din naiv de mose înșirate pe trotuar și gemînd de lume, Procop privește vara spectacolul ce-l oferă terasele ceaminilor inconjurate mașteri care înjură, își bat bătăile, pîrtaesc zgomotos, se apucă de prohap, insultă femeile, — toate asta sub ochii jupinului care face haz. În aceste momente, Procop își cîntărește influența ce-o exercită asupra micii sale lumi, întorcîndu-și doar capul, cu vadită stăpînire de-a scuipa cu dezgust, adresîndu-se cu noblețe unui client pe care-l prețuiește :

— Uneori, îmi vine să cred că Dumnezeu a pus omul pe pământ, numai ca să dovedească animalelor că sînt mai cinstite și mai delicate decît el !

Doar atît spune și face Procop. Îndată, hamalul de rînd se simte fericit că se afla pe terasa acestui lipovean drept, în loc să fie amestecat în gloata celor disprețuiți de el, cărora nici nu le îngadule să-i calee pragul ceainăriei.

Iar duminică, cînd Procop pleacă la biserică rusă, pentru liturghie, îmbrăcat cu rubasca-i neagră, imensă, ca și el și înconjurat de nevasta-i rotunde și cei șase copii bucalăți și solemni în straiele lor împestrîțite cu roșu-cărămiziu, galben ca lamina și albastru-marin — Samoilă Petrov, ateul convins se ridică de pe scaun la trecerea cinstitei familii, se înclină cu cîrmă, simțind în sine o poftă de neînvins de a-l amita pe gospodin Procop intrîndu-l chiar acolo unde n-a mai căleat din copilărie.

Iată din ce se încheaga atracția ceantănei Procop — care întemeiata nu pe „zahăr stălos” și nici „Poppo” — ci pe o frumoasă credință omenească. Nu toți își dau seama de ea, dar ei se supun. Aceasta credință stăpînea fără preget în sîinea ticălosiei noastre, provoca încredințarea aceluia care noi, care „proprie” — cu pasi de bunăscă testare — îndepărtate abisuri cerești. Ca să și îndepărtăm această credință n-are nevoie de predică : obligă pe unii să dea exemplul și pe alții să-l urmeze. Mîncăcele ei sînt simple — ca și lamina zălei : gospodin Procop nu face confesiune de credință, nu face reproșuri amare : el trăiește, mai întîi, cu demnitate — apoi — arată stîmna față de cei care îl respectă casa. Le-o arată în felul cel mai simplu, dîndu-le o bună și mai afectuoasă, arătîndu-le mai multă atenție.

De pildă, văzînd că apăsătoare statură înaltă a lui Samoilă — care, cîntenitor, lăsase pe Mihail și Adrian să intre înaintea lui — gospodin Procop le rîde în întîmpinare și-i spune lui Petrov :

Acum un minut l-am întrebât pe băatul care vă servește, dacă ați luat cea ul de seară.

Și privindu-i cu atenție :

— Dar v-ați udat pînă la piele !

— De asta și vrem, spuse pictorul, să-ți cer, pentru o oră, cămărața de lîngă cazane. Luîndu-ne ceaiul, haințele se vor usca.

Apoi adăugă în rusete

— *Vă recomand pe gospodari Mihail. Dacă o să vină aici, singur sau însoțit de Adrian, pe care-l cunoști, te rog să te porți cu dînsul, ca și cînd aș fi eu.*

Procop se înclină după obiceiul rusesc, strînse mîna lui Mihail și nu dădu nici o atenție înfățișării lui sîrăcicioase. Apoi, dîndu-i spre camera cerută, strînga cu vocea-i gravă

— O porție „Poppoff” la tine (panier) pentru domnul Samoilă !

Și toată lumea își întoarse capul

Aceste evenimente se petreceau pe vremea războiului ruso-japonez. Înfrângerea rușilor se întrevidea limpede și numeroși pravoslavnici, ca și alți cetățeni din Blanka, se cheltuiaa scurpatul ca să susțină, prin ceamăria, meciul „tătuclur”, țaratul, care trimitea armate sale din Manciuria cîte o roană pentru fiecare soldat, în loc de muniții în timp ce dușmanul de la Tokio răspândea ca orez, obuze și vestimente.

Nume de orașe, cetăți și generali, de care blanka nu avea n-avusesera pîna în ajun, devenisera atât de populare, cît familiare, încît copiii, jucîndu-se de-a soldații, își apăsau pungelele, strigînd : „*Ku-ro-pat-ku, Port-Ar-thur*”.

Ziarele de mare tiraj își întinseseră numărul cît toată lumea, cîntările și cîntările, pe al musterilor. Căpitanii căde de familie care n-aveau obiceiul și nici mîlăceea să cînte să ne vreo bădăra în afara casei în zăcă, aproape în fiecare seară poposind dinaintea unei pahar cu ceai. Că să asulte pe unde a avut războiul, și cît aș a zăcat și să plăvăscă de pie, ce se petrecea la celălalt capăt al lumii”.

În seara aceea, cînd veni o oră mîscă, discuțiile continuau pătîmase și nimcni nu se gîndea că ar să îl așteapta acasă cu masa gata. Era din pricina unei vesti mîscă pe care o adusese telegiul din Extremul Orient și pe care ziarele o ofereau turmei umane, ca un adevărat regal. Că stragerea marelui cuniasat rus *Petropavloevsk*, de către japonezi.

Ah ! Ce strănica „edție specială” trîntești cu o atare veste ! Asta merita osteneala să fii directoral-proprietar al unui „mare organ !” Pacat însă că nu se află în toți anii un război și, în fiecare săptămîină, un cuirasaș seufundat, n-are a face unde și de cine ! Cît despre felul de interpretare a evenimentului, nu e o problemă care să pînă la încurcatură pe un gazetar : dacă paguba e saferită de națiunea antipatizată, o înconjură cu minuri de bucurie — da că atîrge „poporul” cu care simpatizezi, urli războiană, revanșa, ații urile. Și într-un caz, ca și-n celălalt, zădărl se vinde — tuajul crește și odată cu el prețul publicității și mai ales „porția” din bugetul guvernelor.

În odața retrasă, a cărei fereastră da spre ceamie, cei trei tovarasi își așteptau ceaiul. Mihail descifrînd zădărl de seară, ceilalți doi perpelindu-se la zidul înscris al cerzanelor. Erau mulțumiti că-s singuri. Ilarmalaba lor a durat în stîngheea puțin. Ca toată lumea, se interesau, la cînd ! Tot de mersul războiului, dar cu nepăsarea oamenilor preocupati de ei înșiși, înalte de orice lucru de afară.

Profund de singuratatea lor de-o clipă, Samoilă rezună pe șoptite lui Adrian conversația ce-o avasese pe drum cu Mihail — proclavi marelgență, însă, la urmă își marturisă și rezervele :

Haide ! haide ! Adriene ! Să nu-mi spui că omul ăsta, cu toate cunoștințele și limbile străine, nu e în stare să facă altceva decît să vîndă plîcîntele, pe care le coace noaptea în murdărie și padachi. Uite : dacă ar vrea, mîine l-aș îmbrăca din cap pînă-n picioare și i-aș cauta o meserie demnă de el. Asta nu e viața ! Fuge de lume și lumea îl cealește. Cauți azi un om, ca pe vremea cînelului Diogene, și cînd îl descoperi ești nevoit să te cobori pînă la mizeria lui, în loc să-l ridici la o stare mai bună. Trebuie să te îmbraci în zdrențe ca și el și să-ți fie teama să-i apuci brațul, ca să nu te alegi cu unul dintre pensionarii lui. Ehe ! nu cumva să-mi spui că ăsta e idealul !

Băiatul intră cu o tavă încărcată cu un întreg „arsenal” din porțelan fin, bogat pictat și aurit, căpăcelele jucînd în ceainicele clocotînde, fafurnoarele zangănînd ca bronzul, ceai „Popoff”, zahăr „de la vîrf”, — totul pentru șaiszeci de bani.

Petrov, care murăa de sete, se repezi la serviciu, opări paharele, le împerti în apă, apoi cu șifonul în mână, își întrebă prietenii :

— Pricuțe ?

— Pricuțe, i se răspunse.

Cît ai clipi din ochi, cele două bicaștele de zahăr, de diferite forme și armonios geometrice, fără prefăcute într-o gramajură de boabe de pamb. După care, golind jumătate din pahar în tarfaroara, le dădă la ouze, cu mai multa sau mai puțină grație, dar toți scribînd zgometos din cauza lăcrășilor, neclăduin singura pricina d'altfel care-l ținea pe bărbor să-l verse în tarfaroara întinsă.

În felul acesta, ajunseră la al cincilea pahar, asudînd, tîgîndu-se, chemînd, conectat bratul — cu un tac-tac metalic în capete — la muncă — ca să le aducă merco, merco, apă fierdă (tot pînă la cîntăreți de bani !), cînd, la micul răstăvăr, pe ușa din alături, Adrian striga :

— Ce groază ! Vereșaghin a fost omorât în explozia bombei din casa Petropavlovsk !

— Nu se poate ! zisea Ștefan, a căzînd în posesia.

Și, smugînd lăcră din mîni, la Adrian, zise :
— Tîgîndu-se la arătarea casei, nu văd de-a mîna, ca literă grasă, a oartei putredă. Via să spună ceva, că ochii n' s'îi răpădă de lacrimi — și lăcă frînsă să cada pe brațele — mîrșă sate pe masă.

(Zicem că, marție 31 1914, Adrian va vedea scînteie de mîncare de mîndălești și pînă la patul lui, strigă :
James a mort assassiné ! James a mort ! Și mulți cîntăreți, cîntăreți și alții în lacrimi de sîrmă-l cunoșcuseră sau îl cîntărețușău în vîntul vîntului.)

Vereșaghin se relevase în ochii lui de albi român dîn acea vreme, cu ocazia războiului ruso-japonez. Între altele, două opere ale sale, inspirate de năucă din 1904 și reproduse pe mîni de cărți poștale, deveniseră foarte cunoscute : *Parada cîmpilor* și *Santacla*, înghițită de zăpadă, la datorie. Le lăcurea în orice caz, prinse în ace, și influența lor era cîntăreț mai mare ca cît Vereșaghin, nobil între nobilii ruși, îi primejdușă viața (pînă la sacrificiu, cum o dovedea telegrama din ziua aceea), ca să slujească omenirea, luptînd împotriva celui mai mare flagel al ei.

Samonila se întinse în fața acestor fel de-a p'adea :

— Dece, pentru dumneata, moartea marelui artist și a micului marinar care a rănit odată cu el, sînt egale în urmări !

Pentru mine pot să fie și să fie egale. Dar nu de mine este vorba, mai de d'umneata care mergem la culcare astă-seară. Mai mă' să-mi lăsați liniștiți, în ciuda catastrofelor lui Petro, și să-l văd de aici care la p'indea ca un... (Și se opri să nu se mai scoada pe scări, ca să nu se deranjeze pe "micul marinar" și să-l văd în grabă)

Petro nu se scoarșe. Il lăsa pe Adrian ca arbitru. Așa că, cînd se p'cea vaci scînteie pasionate, se prefăcea că învață cele patru piețele, dar, spre a-i da ghes la vorbă lui Mihail :

— Desigur, m'acordați na m-a-n gîndit la una ca asta. Cred și eu că vacile nu sînt toate la fel.

Atunci, Mihail, scutîndu-si paștul în afară, cu figura plămînată de-o flacăra lăuntrică roșie deodată :

— Luați aminte, piețeni !

(Vorbi în grije de rezervă ca Samonila o înțelege destul de bine, în timp ce Adrian nu pricepea o boaba mîșește) :

Ses son la Brado — p'na a v'ersă — cașt'unoș, f'ca red'naa. Vencam de unde va (asta na va m'creșcați), sa p'com ca v'encam din R'na, a v'osa R'nae form'dăb'ă a v' Veresagh'n. Si n-aveam n'ce m'goleș'm în baz'ma n'calabare de v'izare, cașt'otcl'na se v'indet la Oc'na.

Cea mai simplă dăd'ă, p'op'na m'asatu, sa schimb'ă cele frumoase ce le p'artam a'v'na, ca cinstile ze'cuțe ce le vedeți pe mine, și cu c'ș'g'le m'c'op'ă sa m'c' m' departe p'ona vieții mele.

În vremea aceea, nu căutam să-l câștigăm pe totu' el, cu p'ne m'ășre și c'ast'aveți mura'i, al' m'nte p'og'noase foarte a'ltine, pe care le vedeam în mîna c'aniilor ce desc'arcă poveri grele. C'ani cu na de sc'arcă dec'ă a'ntu'i puș'n p'ăcute, ad' p' ai h'ana lor, f'că sa știu o boaba rom'ncasă : ar'atam m'ria ca deg'et'l, c'ani g'oganul și p'lecam sa-m' gust, pe malul D'na, p'ăc'ă m'aslinele și castraveții.

Și asta fu o viață dulce și volap'ăa, viața plină de emoții, viața cunoscută numai de oamenii în stare să schimbe niste străle frumoase cu p'epelturi să se v'ade

— Nici chip să mai zăbovești puțin ?

— Nu !

Și te smulge gândului neisprăvit, luîndu-te cu dînsa în mod stupid.

În sfîrșit, adormi, după cîteva ceasuri de canon, cînd deodată o zgudătură paternică îmi tulbură mintea și măruntașele, parîndu-mi atît de îngrozitoare, de cretă c-am murit. Apoi, suerături de locomotivă... și iată-mă plecat în călătorie de nunta cu foamea, într-o direcție necunoscută. Ah ! îmi spaseră numai plăcerea asta îmi lipsea cînd pleca : da, în sfîrșit, e mai bine să călătorești cu burta goală, pe lumea asta, decît cu ea plină, pe lumea cealaltă...

Ma deșteptai de-a birou. Dăruile fizice și morale îmi pierisera, ca prin farmec. Fără să mă mise de pe podeaua vagonului — unde mă simțeam tot așa de bine ca într-un vagon cu paturi — încep să urla de toată puterea stomacului chinînd, cu cîntec de dragoste al lui Pușkin, simțindu-mă, în acest vagon de vite, mult mai fericit decît în clipa cînd îl lăvătam și mă credeam unul din fericii pămîntului.

După vreo jumătate de ora de balabănaală, cînd într-o parte, cînd în alta-alta trenul meu special se opri în gara centrală unde fusese tras pe-o linie liberă.

Toate acestea erau decît introducerea. Iată acum povestea.

★

A doua zi, la prînz, cînd am ieșit și leșinat ca o pisică batută, mă așezasem pe platforma unui vagon de marfă și mesteceam boabe de grâu, pe care le crăguleam cu degetele ca o pastre, cu gîndul numai la soarele care încă îmi perpelea spatele.

Ma credeam singur, dar deodată zării o lipoveancă ; o făcui prin crăpătura dintr-un vagon de marfă, de pe-o parte din față, în care se închisese, ca să-l măture și să adune gozani. Ne privirăm lung în ochi, fără să ne clintim nici unul, nici celălalt, ca două animale blinde, apoi, nu știu de ce, începui să rîd (ah, da ! rîdeam de ochii ei mirați), dar biata femeie se porni pe plîns, ca o Maria Magdalena.

Mă înțelegeți : cu înfățișarea ce-o fi avut și văzîndu-mă mîncînd boabe de grâu, își uitase propriile-i nenorociri, ca

să se înduioșeze de ale mele. Oh ! asta-mi topi inima — deci eram atât de sărman, că puteam îneca în lacrimi fațetele cele mai împietrite de mizerie ?

Sari de pe platformă și ma apropii

— Nu mai plinge în zisei în joseste, nici tu nu ești mai fericită.

Dar l-poveanca în loc să-mi răspundă, scotea în sac — unde avea gozurile, mătala și fațasul — scoase un codru de pîine și mi-l întinse, ca tot gust ce spanea . . . Na, mănîncă-l !

Cu pîinea pe genunchi, l-poveanca plîngea și . . . lacrimile i-alungea din ochi-îi în jos și pîcea pe pîine . . . Apoi o auzu vorbind, ca un marălat :

— Dacă nu vii să mănînci, atunci nu ești un bun creștin !

Ei bine, prieteni, am mîncat în fața ei aceea pîine blagoslovită, ca să fiu, măcar o dată „un bun creștin”, în viața mea de păgîn . . . Și ne-am cunoscut apoi mai bine, adică eu am fost acela care am avut de învățat de la dînsa, căm aflați că această femeie în zdrone m-a scos din nepăsarea de pînă atunci și m-a redat speranța, dorința, activitatea — singurele pînguri ale vieții.

— De ce, mi-a spus ea, n-aduni plumbii ălia care-i vezi pe pămînt ? Cad de la vagoanele desplumbuite dimineața și într-o zi ai putea să aduni cam două chile, adică optzeci de bani ; poți trăi cu ei, sperînd la mai bine . . . Multa vreme am făcut și ea asta, dar acum cîștig mai mult mătîrînd vagoanele, de unde scot de unu sau doi lei gozuri. Mai tîrziu, cînd o să fii în stare să-ți cumperi uneltele necesare : sac, mătură, țaras, ciur, o să faci și tu ca mine. Atunci n-o să mai fii atât de chinut . . .

Priveam la această rună omenească, cu fața jigarită, mîinile și picioarele crapate, pline de noroi, dar cu sufletul tare și mă rusinai de slăbiciunea mea. De trecutul meu, de asemenea. Niciodată, în viața mea de tînăr infamurat, nu mă îndoisem că „sufletele simple” (acei „simpli” căroră nu le catadixeam cinstea unui răspuns la binețea lor) fusese posesorii celei mai frumoase bogății pămîntești, aceea de a-ți uita nenorocirile, în fața celui învins, de-a te arăta cu sufletul rînjos dinaintea celui mai slab decît tine și de a-l ajuta să se ridice. Aici stă întreaga superioritate a omului asupra animalului. Restul nu-i decît deșertăciune. N-am știut-o, în ciuda studiilor mele. A

cei doi bocanci rămase în mâinile băiatului. Acesta îl auzi strigînd, cu puţin înainte de-a pări în valuri : „Petruşca ! Salveaza-te şi fi bun cu marea-ta !”

Petruşca fu bun cu marea sa, căci era aproape să moară de durere. „Dar nu mori ca ana, ca doia, cînd eşti sărac !” Cine ştie ? „Poate trebuie să trăieşti că să ispaşeşti niscavă nelegiuiri ale tatilor şi bunelor !”

Gospodaria îşi reveni din săfîrşit, graţie sforţărilor viguroase ale băiatului, care devin într-adevăr cap de familie pentru fraţii săi mici şi pentru marea „îmbătrîntă cu zece ani în şase luni”. Petruşca făcea minuni, ca să cîştige altă înalt mizeria să nu-şi arate colţii la uşa căminului. Dar dîgăba, la'raa de trei ori mai puţin, bani decît în vremea tatălui, după băatul se înmînase la cea mai grea şi mai prost plătită dintre toate muncile portului : descărcatul vagoanelor de grîu. De la sase dimineaţa pînă la opt seara, mîntăia între zece şi cincisprezece tone de cereale, carate pe umerii lui de şa sprezece ansoni. Şi totuşi n-avea ca să hrănească patru gîti, fiindcă n-avea de lucru în toate zilele. Lip de canal Petruşca creştea ca o plantă de mîr în câmpul cu apă sărată, **“fite mari, cam aşa”**.

Atunci, saramura băieţilor se făcea să-l îngrijească, cînd se îmbolnăvea, deşi o mare parte dintr-o săptămîna se aneastea pe el, în necorrozivul cîmp de sare, să-l scoară în vagon, să adune gozuri şi ţărîni, să-l ducă la spital, în uratori, ca să cîştige încă din leu sau din peze.

Şi într-un dăruitor zău de la o săptămîna mai sîcîmilitoare, într-o dimineaţă, vădă lumina alăgînd o mare gloată de frondă adunată pe o la un port de la ora, nu prea departe de hotelul unde stătea un vagon. Nu vedea să se ducă să vadă, că se bolnăvea, şi'nd că harul „se învîna şi se învîna” de năruie, cînd, de odată, „cei doi drept încep să se omoare la repede şi foarte tare”. „Bătăile nămuiesc dintr-o dată”. Şi atunci, atît de sacel, mîntăia şi tot, şi alerga ca o pînă de pîraie, căci si vadă „pe se pînă pe targ, să-l ducă”.

N-avea nevoie să-a dăgăduie, căci să se învîna, căci era cluat fîrşit. Petruşca, învîna despre care tovarăşii spuneau, că-l fîrşea pe pînă într-o tampoană, scutrit ca o fată-născută, căci zău de departe „brîu-i lat, oia lina verd”, căci atrăna ca un copac în afată de pe

targa". Atunci i se innegurara ochii, isi pierdu judecata si inda^{re} nu mai stiu nimic.

O ridicara de jos si-o transportara intr-o farmacie, unde se trezi cu dureri groaznice de cap. Farmacistul se dovedi om camsecade, o ajuta cam putu mai bine; dar ea fu un timp mirata, tiezindu-se intr-un pat curat, ca, femeie saraca. Apoi, deodata, ii flutura pe dinaintea ochilor capatul de brâu ce atarna peste targa, memoria ii reveni si se ridica, urland, ca o vita inapunghata, vru sa se repeada in strada, dar cazu in pragul farmaciei. Bunul om o ridica, o culca inti o odie din spatele farmaciei, o mângâie frateşte, telefona la spital, de unde i se raspunse ca „nu era nimic grav". Petrusca neavind decit un timar suvit, dar că totu se va duce la loc.

Din neamocare, aceasta nu fara decit mângâieri de circumstanţă, si raspunsul celor de la spital o mancarana plina de omenie. Adevărul, nefericita mână, na-l cunoscea decit la comasamat, unde oarecui nimeni te rationa, si acest adevăr fu nemilos, asa cum il presant se tana si o hula drept ca, trepase sa i se lăsa da! Petrusca se zădărnise să-l atise faimosul popă ca o fată de!

— Dar, baton Petrusca, ce o dăci o minti spuse a te cila, afisandu-^{se} spovedania Lipovei, au ocazi, care va an loc, care ea dor si na i sa lasa la spital, ce adu m^{ai} de sint copleit, si i meroapa unul peste altul. A tot m^{ai} gropat la cantatul lipovesc, cu popă i s'ia, ca ea bun creştin ce-a fost în viaţa.

Marea aceasta poveste! Saramara de ce avea nevoie de-o mângâiere si si-o gasi in mana unui teatral, ce si în mine dealul, dupa ce is descurcarea mea de povara necazurilor. Si asta ne face bine la amandoi. In suocari, „Na sint chiar atat de neferositate pe la macas!"

Ne întâlneam în fiecare dimineata, ca doi vecini pe ceteri, imi zâmbea de departe, aratindu-mi sa dăci o timpas cu gozari, si eu îi arătam punga cu plumb, legat cu o floata la gat, punga pe care mi o daduse într-o zi, ca sa na mai pun plumbii in buzunare.

Si aceasta faptura, pe care educatia de odinu ca mi-o arătase demnă de dispreţ, imi deveni atât de scumpa, ca, uneori, neîntâlnind-o la prînz, o căutam de la un capat la

celalalt al portului, printre sutele de vagoane și fânicarul de uasuri. O gaseam, îi spuneam lucruri placute și alegam pînă la cea mai apropiată bucatărie ambulantă, de unde ne aduceam bucați de meat fript și pine.

Dar într-o zi n-o mai găsi, deși răscolisem tot portul. A doua zi și în cele următoare n-ai o urmă. Ah ! mă simteam cel mai nenorocit dintre nenorociți ! Eram sigur că e bolnavă. Tuberculoza o rodea cu încetul. Dar nu știam unde locuia. Nu-i cunoșteam măcar numele. Fîndea ne spusesem totdeauna ; ea mie "bătușea" ; eu ei "băbușea".

Într-a cincea zi de lipă, începui să răscolesc mahalala lipovenească, intrând din casă în casă, întrebând pe locuitori și dându-le ca semn al marelui propriu ei povest.

Și o descoperă... Niciodată fărâșca și nenorocirea nu
au fost în mai bună tovăășie. Am fost fericiți, cum n-am
fost și nu voi fi niciodată, de parca cineva nu ar fi dat
un regat. Dar cine va ști, care-mi fu inima, când o regăsi
pierdută fără scabare?

În coorabă ei, culcata pe un pat de scanduri, puinea cu ochi străluciți și făcea nămețurile aceluia alinate în colțul câmpiei răsărit. Alina, ținându-i mâna, făcea să și an bănuș, amândoi atinși de beata care nu rădă. Pe masa restată unei corbe de faule alușă de vermi, și în fața lor se prăvăli, cu nepăsare ca în oenă, în fiare !

Am început să apară, aveam o izbucnire de bucurie atât de puternică încât, când îmi abstrăgeam ochii de la televizor, mă simțeam în stare să mă plimb cu adevărat în aer liber, ceea ce nu se făcuse.

Al-am zbatut.

The defendant had been married to a lady named Maria,
 and she had a few public schools. But later on, and
 later on, she had some of her own money, and
 a servant.

Spune-feri că a mea, am dat peste un om, l'un om care m-a răchis, care să-l desăvâșesc ceva și mi-a dat bani pentru că-l țineu pe el și pe palavre. Acest om e kî Nicola, l'ar de care am o cătoare, de care n-o să mi plătesc niciodată.

¿Un poquito más de historia a la vez?

Se întorsese acasă seara, tremurînd de frig, nu mîncă și se culcă. La miezul nopții, toate păturile din casă nu mai ajungeau să-l încălzească. Pe la patru dimineața, maică-sa îi plimba pe piept un gălbenuș de ou proaspăt, ca să afle locul junghiului ce-i tăia respirația. Afurisitul de junghi făcuse gălbenușul tocmai deasupra sinului stîng, unde gălbenușul de ou „se sparse cu totul”. Îl întinse pe toată partea bolnavă, îi presăra sare și piper și-l obloji pe deasupra cu o bucată de pinză subțire. Dar degeaba : două ore mai târziu — chiar în momentul cînd biata femeie trebuia să plece la muncă — Adrian ardea ca un cuptor și-și pierduse cunoștința. În ușoara-i așurare, un singur cuvînt îi revenea pe buze :

— Mihail... Mihail... Mihail...

Își aruncă toate păturile la pămînt. Înnebunită, plîngînd cu lacrimi fierbinți, nenorocita mama uită îndată ocările din trecut și alerga la plămîntare, unde deschise ușa cu atîta putere, încît clopoțelul sări din loc, izbindu-se de perete :

— Mihail ! striga ea, într-un suflet, Adrian moare și tu, Leana ! An ! mi-am pierdut baiatul !

Mihail tocmai își măcina cosul, gata să plece. La apariția fulgerătoare a deznădăduitei mame și la auzul cuvintelor îndurerate rostite într-o grecească perfectă, se lasă pe caldare, moșnal, palid și o întrebă ușor :

— Adrian moare, spai dumneata ?

Apoi către kir Nicolă, care era de față :

— Acum, descurc-a-te singur !

Și apoi îndu-se spre mama lui Adrian, spuse :

— Să mergem, iute !

În fața lui Adrian, care nu mai recunoscă pe nimeni, Mihail își dădu seama de gravitatea primejdiei, dar își năpase înstarea de care voabise în ajun.

Îmi trebuie apă rece de la puț și un cearceaf, zise, scoțîndu-și haina.

Îl se aduse, Mihail rugă pe toată lumea să se retragă, deoarece, pe lînga Leana și mamă-sa, în cameră se aflau și alți vecini care ședeau ciorchine în pragul ușii deschise.

Dintr-o singură mișcare, procedă la prima compresă rece, care deveni curînd fierbînte și fu repetată. Apoi Mihail intra la mama bolnavului, în bucătărie, unde plîngea :

— Aveți un termometru ? o întrebă, mereu senin.

— N-am avut niciodată ! răspunse mama, suspinînd.

— Îmi trebuie unul neapărat... Şi, cum nu vreau să-l las pe Adrian singur, alearga mata pîna la farmacie să cumperi unul. Cu această ocazie, cred c-ar fi bine să chemi un doctor.

Mama JoŃa stropi cîteva strîzi cu lacrimile ei şi se întoarse cu termometrul şi doctorul. Termometrul era stricat, doctorul îl uimi însă pe Mihail. Era un tîrziu tînerel, sărăcuŃ, cam slabuŃ, marant, cu ochi, cu ochi, şi mişcări de veveriŃă. Înainte să-l vadă pe mama, remarcase sîrăcia caminului şi a îngrijitorului, care-l întâmpina, lîndu-l pe uŃ, cu aceste cuvinte în faanŃăz : —

— Dacă veŃi găsi cazul îngrijitorului, vă rog să nu vă daŃi de gol !

Doctorul adăci la ochi la Mihail o pîna la uŃ, apoi, corectătoare, luă temperatura la Adrian şi o găsi de patruzeci de grade. Apoi, lîndu-l şi beat cu el, zise :

Continuă cu compresele, e sîrguŃul la rîu pe care-l putem recomanda ca folositor în atîta cazuri. Dacă sa mînce nînce lapte, sapa de care si pat n va... Şi, fiindcă nu aveŃi termometrul, vi-l las pe-al meu.

Dupa ce rostii acestea, a fîrŃat pe uŃ, s-a aŃutase spre mamă, care se ghemăise la uŃ, şi a fîrŃat pe uŃ, la uŃ, de sorŃ, a puse mîna pe umăr, şi i s-a aŃutase.

— Ba atul damitale va bîna, bîna s-Ńi, garantez ca va da încă de furca rabatei sak... (bîna ca' s-Ńi la damitale) zîta damitale. La revenire.

Şi ieşi.

— Dai încă mama ale... (bîna s-Ńi) data... vizita, dom'le doctor.

— Nu-măi dătezi nînce cu curŃ bîna. Dumnezeu Ńi îndatoraza mai mult. Ha de, Ńi, sanacasa !

Femeia rămase uluită în mijlocul curŃii. Mihail, care înŃelesese totul, îl ajunse din urma la poartă.

— Doctore, iartă-nă, pot să-Ńi scriu oŃina ?

— Iat-o !

Şi cei doi oameni se priviră, glînd unŃi despre celalalt tot felul de lucruri, care nu se pot exprima.

Trei zile şi trei noŃi, Mihail nu închise deloc ochii şi nu încetă cu compresele, deci atîta Ńi trebuia să alerge.

la puș, ca să scoată apa praștă. De pe care Adrian a deschis ochii mari și înălțu, cu aceeași mișcare gâtă mamei sale și al lui Mihail. De bucurie, îl poddi lacrimile. Mihail spuse :

— Acum, te cred scapat, dragă mea. Și începând de azi, ne vom întâlni, în semn de sărbătoare !

Samolă, prezent, fă de aceeași parte, țopai prin țară, cu lea, îmbrățișă pe toată lumea care trecea. Leana s'adase de la țig o pulpă de vacă și o caacă de zăzavai pentru supă lui Adrian. Dar bolnavul nu se via locase încă. Alte cinci zile de ingrijiri, cu rastimpuri de odihnă, se lătară primelor trei, în care timp Petrov aproape se bătă cu Mihail, ca să-i cedeze locul. Acesta își petrecea nopțile pe o saltea trântită la picioarele patului. Lui Adrian, cu ochi meru deschis. Abia atunci mahalăa prăpătea pe tena acestor oameni era ca total altceva decât „dragoste tracasă”, iar Mihail un alt om decât acela auzat de zdrăncele sale. Și, în fața mamei, care spanca : „Dumnezeu să-l păzească ! Numai el mi-a scapat pe Adrian ! Acum am doi fideiși și sint fideiști !”. „Mahalăa, înduplecată, răspundea : „Da, Joțo, am fost rădă acest bărbat stăru.”

Și pacea se închise. Chiar Leana veni într-o zi ca o pisică să se adăsea la Mihail, sub privirea surprinsă a lui Adrian :

— Tu e m'ă m'ar place să am un catalog de mode de la Paris, da nu mă p'cep cum să procedez. Poate ști dumneata care e canalul ? Aba franciză ?

Mihail fă un toc, asemenea, căva cavinte către o mare casă de la Paris, și după cinci zile, Leana se pomeni cu un k'leș, un de h'ite de stăa. Dar ceea ce o făcu să si prinda cămpială, în noaptea ei, *trădit* pe plicuri.

Și, când ea pretindea căzută, strigând buimăcă, în curte :

— Sint așa de m'ă m'ar, ca l-a săruta, d'ea !

Apropie tot ce era e un „dacă”, de care atîrnă viața ei. Mihail :

Adrian scapa de pneumonie, după cincisprezece zile de zăcut. În pat, o săptămîna de convalescență și peste nouă kilograme pierdute pentru totdeauna. Terenul pentru călătorie de mine era de-acum pregătit. Dar, în prima zi a

le în în oraș după zădărnica năluca — și trăsese dia-
gostea lui eternă de viața, pacea mea — cel puțin ca
amintea săsărie Mihail și Petrov, prava a lui — a înfri-
gurat spanind împedat — „Ea, pui meu! L-am plătit!”.

Mihail lucra acum cu Petrov în Nicodan și nevoit să-l
înlocuiească pe loc Petrov — care se refuzase pe a a arma
sa împăra odata cu Adrian — așa cum mănăstirea mîn-
tasă la Sa multum ca un eufemism — ghidat în — în chioșc
de vara aflat în partea dreapta a curții de pe — a lăsa de
lui Adrian.

Desigur, Mihail a trebuit să înghita pe ascuns multe
nedreptăți acceptînd acest adăpost și nu — ascunse — Adrian
stingherala de a-si „fuga coatele” de Leana și de chioșc
și ei.

Dar și aici soarta interveni încă o data cu sabla ei, an-
cînd pe amîndoi — dintr-o — avaria — dintr-o de strada
Grivița, trimîndu-i să-și „fuga coatele” în lumea — în-
treagă.

Această aventură nea — ptata începu astfel:

Era prin septembrie, una dintre a vreme blîndă lui
Adrian, relatat complet. Petrov îi propusese să — încredere,
pe cont propriu, zugrăvirea cîtorva — o — în locația — unui
popa, dintr-un sat apropiat, unde — temei construcia — ste
sobe, ajutat de Mihail. Adrian sari în săs de bucurie.

— Vezi, visul meu începe să se realizeze, spuse el. Să
muncim tîstrei laolaltă, neșoptim de — încredere, e primul pas
spre — realizarea la care avem dreptul, ca — încredere liberă.

Se duse să vadă lucrarea. Tîgului — încheie pe loc. Chiar
în aceeași seara, după ce — buna — adămușă, se — înapoiata
acasă, cîntînd — clădindu-se pe — încredere.

Și o viață — încredere — a — încredere — încredere...

Din Brăda și pînă în satul pe — încredere — încredere — încredere
kilometri, în zori zilei și pe — încredere — încredere — încredere
asfințitului. Mergeau pe jos — încredere — încredere — încredere
o oră, care li se părea scurta — încredere — încredere — încredere
cerul nu le spunea nimic, sau cînd — încredere — încredere — încredere
o cută verticală între spînzurări: o oră lungă (meci cît
două !), cînd cerul, pămîntul și sufletele li se — încredere — încredere
același elan, care stăvilește viața — încredere — încredere — încredere
tr-o înghititură. O — încredere — încredere — încredere — încredere
demonă de inimile noastre, cînd aurora — încredere — încredere — încredere

— Vedeți voi, dragi prieteni ? Niciodată, nici cel mai interesant om, nu-i mai demn de mai multă atenție decât ceea ce se auză uneori în jurul său, chiar de n-ar fi vorba decât doar de porumbiști, de un drum și un cer deasupra...

Astfel, scăpat de curiozitatea celor doi prieteni care-l pîndeau ca pe-un oracol, Mihail se simți, la largul său, atât de bine, ca într-o seară începu să îndruga „prosti”.

Faptul se întîmplă în ziua terminării lucrului la popă și din cauza unui „pahar” cu „Cotnari” bun, un pahar mereu același, dar puțin cam prea des umplut.

Eu arunc vina pe vin. Dar, în realitate, adevăratul vinovat fu popa, care, mulțumit de lucrarea executată și de „popa” sa, dadu „nitroglicerina” din sfintele-i butoaie pe seama drăceștilor limbi ale celor trei meseriași. Deși țărânul nostru se ferește de „popă roșcovan” și își face nod la batistă cînd îi iese în cale, acesta era totuși cumsecade, și ca popă, și ca om, poate puțin cam prea bogat pentru o comună atât de săracă. Gurile rele ale oamenilor din sat aveau pică pe el, pentru ca în acest ținut locuit de-o populație oacheșe, apăreau, din cînd în cînd, în unele case, mei capete blonde ca de îngeri și care semănau ca două picături de apă cu copiii preotului. Barbații erau facioși, iar preoteasa nu mai puțin. Silita de barbatul ei să explice acest fenomen, femeia care aducea pe lume „o astfel de rușine”, răspundea liniștită :

— Bărbate, tu știi de la părinții noștri ca femeia însărcinată e uneori impresionată de ceea ce vede... Asta lucrăz, ca supra fatalu. Poate că m-oi fi uitat cu ochi prea curioși la popă, dămînea la liturghie și la zi-întîi cînd vine ca potezul... Și... de ! Știu eu ?... Poate că m-am uitat prea mult la el...

Cam femeie ? întorcea vorba bărbatul. Tu nu-l vezi pe popă decât dămînea și la zi-întîi și dai zor ca poate l-ai privit prea mult ? Dar pe mine, care mă vezi în fiecare zi, nu puteai să mă privești oleacă ?

Atari scene se petreceau în casele țărănești. Într-a popii era iadul. Era iadul, căci căminul popii simboliza într-un fel Maternitatea bisericii, unde preoteasa ținea să aibe numai ea monopolul divin de-a fabrica popi mei. Și dacă din partea țăranilor bietul slujitor al Domnului se alegea cu un nod la batistă, din partea preotesei înghițea alte lucruri, care adesea îi rămîneau în gîtlej și, ca să le urnească

— De, avia rădăcinile lui în băstina sfântă! A fost, le zise, ca cînd, pe cînd preotul era obșugă să lăbe peștii, dar și peștii erau cîrțitori :

— În timp ce n-ai găsit n-ai lăgăte peștii la gîta acasă cu sticla ! strigau ei.

Nu era adevărat. Cînd ea văzuse că alții lor că preotul nu bătea cu sticla, ci cu pînă, îl văzuse și eluat pe el, pînă la libațule, ca cînd peștele lăsa auna în lăptă și ne-azăde casete, făcea mîșca — nevasta-i călătoare — cu parul și barba vîlvă, mîșca la lăptă la mare și pescovana — și venia să se împănă și să se pricăie cu mesterii, să uite lînga ei, o căde roșu și să le azvîrlea preoteasa.

Așa că în acea zi de toamnă frumoasă și cînd ea văzuse ploaia, cînd ea văzuse auzira de odata un zgomot mare de cîntec, înecat cu blesteme. Ca de obicei, pe ce pînă și e vorbă de-o scenă de gelozie : dar îl văzuse pe bleșd popă, fîșind din buchele ca din cadavram numai deocînd pot să care, se ostigea pînă pe pierare. În același timp și ea nevasta stiga din rasputeri.

Nu ! Le zise, călăd ! Lua-te-ar diavol și te-ai mai vîde cînd o lăptă ! Te p blestemat, mîș !

Auzi, fîșind ! ” saspina nenorocita, adunîndu-și tîrnat de pe jos și stergîndu-l cu mîna. Ah ! să nu va fi cîntec mîș ! Toate temede sînt la fel, fie ele preot și sacă de pînă. Cînd te psoi ca ele, te omîară cu lăptă la lăptă, și pînă se-ți lăc viața de nesăfîșit. Dar, Dumnezeu ! Dumnezeu ! Dacă as rămîne măcar vaciv ! Atunci ca ? auzi, fîșind ! Cînd noi, popă, astă, odata vadă, nu mă avîm, cînd cîntec deocînd să ne neasătorim lăptă la lăptă, și cîntec deocînd deocînd. Cu siguranța că și asta a fost înșurat.

Apoi a se ga la de cîntec și cîntec ca an un cîntec de lăptă la lăptă de „Cîntec” și an ghadem mare.

Haideți, fraților, zise popă, ridicînd paharul, să mîncăm și să bem ! Din lăptă, ne rămîne încă singele lui, lăptă Cîntec, care n-a fost otrăvit cu veninul cîntec !

Da, parinte, obiecta Samola, tetusi în Sînta Serpentea serie că „amier” trebuie să se înmulțească, ca nisipul mării“.

— Da, răspunse preotul, segundă-și mîșca muata cîntec ! Da ! „și se înmulțească”, dar să nu se însoare. Și

mult picioarele, ca și cum cărarea ar fi semănată cu capcane, oh ! lasă-l atunci în pace, dacă vrei să te proslăvească în imnurile sufletului său !

Ca să-l lase pe Mihail în pace, Adrian se dădu la felurite comportări, de-o naivitate copilărească și care măriră dragostea ce-i nutrea Mihail. Să nu fie oare o plăcere, ca să prinzi lăcuste și greieri și să-i privești îndelung, rămânând mai în urmă ? Sau să zăbovești pe lângă știuleții de porumb, să-i creștezi cu unghia, ca să vezi cât au crescut ?

Mihail îl opri pe Adrian ca să-și aprindă țigara de la el și, cu aceasta ocazie, îl fixă pînă în albul ochilor. Dar pe buzele sale se și schițase zîmbetul blînd al liniștii launtrice, recîstigate de un convalescent. Îl întreba :

— Nu ți-e frig, Adriene ?

— Deloc ! Aș putea chiar să mă culec aci, dacă aș avea o ghebă.

Atunci, să ne odăhnim oleacă.

Și se trînti, ca un butuc, în iarba înaltă, care lăvea drumul. Apoi zise :

— Vezi tu, prieteni visători nu sînt totdeauna plăcuți, ci dăruiește-ți odată, să viseze singuri, întovărășiți fund de laț, ca tine. Poți găsi a la cam egoist, dar egoismul este și el una din sevele care lădănesc pomul vieții, cu condiția ca să a de la coacerea fructului bun. Deci, tu n-ai pică pe mine ?

— De ce aș avea ? Dealtfel, n-am observat nimic la tine.

— Tăi, dragul meu prieten, nu rețea Mihail. Vrei să vinzi castraveli la grădina ?

Adrian rîse și mărturisii :

— Da, ai dreptate ! Te-am simțit absent, dar am preferat să revin singur la realitate, decît să te aduc eu cu trompeta prieteniei.

— În sfîrșit ! Așa te vreau. Dacă-ți dai seama de adevărul celor spuse, ei bine ! vom fi prieteni buni. Și-acum vreau să te răsplătesc pentru gingășia ta, arătîndu-ți de ce te-am lăsat singur jumătate din drum.

Adineauri, lângă casa cantonierului, am văzut două vrăbii ce se zbenguiau, în felul lor, sărind una peste alta. Și să mă ia dracul — cu vinul ăsta afurisit în cap — vrăbiile mi-au reamintit, deodată, o poveste veche, un fapt neplăcut sau nu, cum vrei să-l ieși. Nu știu, Adriene, dacă ai

cunoscut clipa cînd tristețea se înfrățește cu bucuria... E ceva foarte rău... Te descompune. În sfîrșit, am mai văzut, cîndva, două vrăbii zbenguindu-se.

Mă aflu într-o curte mare, împrejmuită de ziduri înalte, foarte înalte. Nici un om nu fusese în stare vreodată ca să sară peste ele ! Și eu mă aflu acolo de cîteva zile. Cînd ești în asemenea locuri, nu-i decît o singură cale de scăpare : să te gîndești la viața trăită pînă atunci și s-o re trăiești. Asa-i tot ! Cine n-o poate face, e pierdut. Mă strădui cum putui mai bine.

Cum vremea era blîndă, îmi petreceam tot timpul în curte, fie plimbîndu-mă, fie tolănit pe caldarîm, mai mult însă tolănit. Mi se-ntîmpla uneori să nu înțeleg cum se poate explica existența soarelui, a vîntului și ploii, singurele evenimente ce se desfășurau sub ochii mei și care-mi păreau tot atît de puțin libere și stupide, ca și existența mea în acel loc...

Mihail se opri, răsuci o țigară și afundîndu-și privirea în ochii lui Adrian, îl întrebă deodată :

— Ți-ai pierdut vreodată libertatea ?

— Nu, niciodată !

— Îți urez s-o pierzi într-o zi, pentru o clipă, o clipă grea... o necesitate vitală pentru oameni ca noi : cel care nu și-a părăsit niciodată țara, nu cunoaște nici țara lui, nici pe celelalte ; cel care nu și-a pierdut niciodată libertatea, nu-și cunoaște nici resursele sufletului, nici slăbiciunile lui. Ah ! nu toate sînt bine alcătuite pe acest pămînt blestemat, dar e bine să simți orice, pînă nu înnebunești !

Eu eram cît pe-aci ! Cînd sosește nebunia, simți ca un zgomot, un freamăt în spațiu, asemănător celui pe care țărani cred că-l aud înaintea unui cutremur de pămînt și despre care dau amănunte. Odată cu acest zgomot, îți simți capul devenind mai ușor, dar cu o apăsare nemai-pomenită pe creștet. Chipurile iubite se perindă atunci, cu iuțeală, pe retină, apoi dispar înapoia capului, unde ochii se întorc și ei, ca și cum le-ar urmări, în timp ce brațele își caută un sprijin undeva, deși sînt în realitate sprijinite pe ceva. Totul e treabă de-o clipă, apoi... Apoi una din două : nebunia sau revenirea la loc. Eu am fost readus la loc de două vrăbii ca acelea de-adineauri.

În clipa cînd am fost ușor atins, în treacăt, de fuga rațiunii mele, mă aflu în acea curte, în locul preferat, cu spatele pe caldarîm, picioarele sprijinite cît mai sus pe zid

și cu ochii spre cer, căznindu-mă de un ceas să aflu cine eram, rostindu-mi neîncetat numele. Chiar în momentul când percepuî zgomotul și primii lovitura de ciocan care-mi ușură capul și când bătui lespezile cu amîndouă mîinile, văzui trecînd în goană, una după alta, două păsări negre, uriașe, care întunecară cerul... Erau, în realitate, doar două vrăbii, mărite și innegrite de dezechilibrul minții mele. Dar trecerea lor fu de-ajuns ca judecata mea să-și vină în fire.

Vrui atunci să mă scol. N-avui nici măcar putere să mă clintesc și trebui să aștept. Abia în momentul acela îmi dădui seama de ciudățenia vedeniei mele de mai-înainte : cele două vrăbii se așezaseră pe muchea zidului ; ceea ce fu pentru mine un prilej să le văd zbenguindu-se atît de zglobii. Una sărea pe cealaltă. Sări de unsprezece ori la rînd. Era oare vorba, acolo, de-o adevărată virilitate — în cazul ăsta de necrezut — sau pur și simplu o zburdălnicie?

Habar n-am, atît de ea, cît și de restul poveștii mele.

Și ridicîndu-se să plece, adăugă :

— Eh ! astea-s *prostii* ! Uită această poveste cu vrăbiile și virilitatea lor, asemănătoare celei cu al nostru popă roșcovan !

*

Parcurseră restul drumului într-o tăcere desăvîrșită. Mihail deveni îndată rece, mut, un mutism fără duioșie, fără revenire, feroce.

În oraș, trecînd prin fața felinarelor, el cerceta ochii lui Adrian, cu o privire răutăcioasă. Cuta grozavă de la frunte era mai adîncită decît oricînd. Adrian se înfricoșă. Nu știa dacă trebuie să vorbească, sau să tacă în continuare. Și totuși n-avea nimic să-și reproșeze : nu-i pusese nici o întrebare curioasă, nici nu-l zgîndărise să-i istorisească povestea cu vrăbiile.

Ajungînd acasă, Mihail refuză să mănînce de seară, merse drept la chioșcul său și se culcă îmbrăcat, fără măcar să aprindă lampa. Rugămințile lui Adrian fură retezate scurt :

— Cînd îți spun să mă lași în pace, trebuie să înțelegi. N-am obiceiul să fac nazuri.

Mama Joița îi ceru lui Adrian s-o dumirească :

— L-oi fi jignit ?

— Nu, mamă, ți-o jur.

Se duse la Mihail, îi mîngîie capul, pe întuneric și-i spuse :

— Haide, nu fi supărat ! Dacă s-a purtat urît cu tine, o să-i lungesc urechile ! Numai spune-mi...

Mihail îi luă mîna și i-o sărută :

— Mamă bună... Mamă sfîntă... Te asigur că Adrian n-are nici o vină în amărăciunea mea. Vina e a mea, dar nu chiar a mea : mi-am adus aminte de lucruri ce-mi fac rău. Te rog să mă lași singur ! Nimeni nu m-ar putea alina, în clipa asta. Așa sînt eu... O să-mi treacă.

. : : :

Să fi fost miezul nopții ? Să fi fost înainte sau după ?

Adrian n-ar fi putut-o spune, cînd se trezi din ghearele unui coșmar : Mihail se izbea cu capul de zidurile unei fortărețe și vorbea vrăbiilor, care ciripeau pe metereze.

Fericit că totul nu a fost decît un vis urît, cu pleoapele grele de somn, Adrian adormi din nou.

Dar iată-l că se deșteaptă iarăși, cu această întrebare răspicată în fața ochilor : „Oare Mihail o fi barem acolo?”

Cu o mișcare bruscă, sări din pat și aprinse lampa, ca să se uite la ceas. Era ora cinci. Își trase pantalonii, micșoră lumina și ieși pe fereastră, ca să nu-și deștepte mama. Afară era frumos. Cer înstelat. Dinspre partea Levantului, ziua își arăta fața albicioasă.

Adrian alergă cu inima zvîcnindu-i, ca să se încredințeze că Mihail se află încă în pat : chioșcul era gol ! Bîjbîi ca să-i găsească traista. Nimic !

O clipă, nu voi să creadă o atare crimă împotriva prieteniei. Apoi își aduse aminte de un proverb pe care Mihail i-l spusese într-o zi : „Cîtă vreme ții o taină în tine, ea e sclava ta. Cum ai spus-o altuia, ești tu sclavul ei”.

Asta era : Mihail nu iubea nici un fel de sclavie...

★

Ai fi putut vedea, în zorii acelei zile de septembrie, un tînăr care ieșea prin bariera Galaților și alerga ca vîntul, cu capul și picioarele goale și în cămașă.

Ciobanii, care pășteau oile în cîmpia ciulinilor și zarzavagii, care veneau la Brăila, cu legume, își făceau cruce, văzîndu-l și scuipau în urma lui : „Un apucat !”...

„Da ! sînt !”... se gîndea Adrian, auzindu-i.

Animale și păsări speriate : măgari, oi, corbi, și sticleți; cît pe-acî să-l sfîșie cîinii și să dea peste un tren care zgudui aerul, trecînd la doi pași de el.

Apoi, departe tare, acolo unde nu-i decît cer auriu și cîmpie cenușie, Adrian zări, la cîteva sute de pași înaintea lui, un omuleț care înainta legănîndu-se, cu traista lovindu-i șoldurile — un om mărunt, cu inimă mare, care se ducea fără să-i pese de ceva și care și catalogase Brăila și pe Adrian printre amintirile ce trebuiau să-i umple cîndva ochii cu lacrimi.

Ah ! prietene răutăcios, care fugi de prietenie ! Meriți prea bine o îmbrățișare !

Încă vreo cîteva salturi de ogar. Apoi :

— Mi-ha-i-i-l !...

Și Adrian se prăbuși în țărîna rece.

Ca lovit de un glonte, Mihail se răsuci locului și înălță brațele spre cer :

— Nu se poate !... Nu se poate !...

Alergă, se aruncă asupra trupului fierbinte al prietenului său, acoperindu-i fața cu sărutări :

— Iartă-mă, Adriene ! Iartă-mă ! Nu merit o atare prietenie !

— Ba da ! făcu celălalt din cap.

Mihail îi scoase cămașa udă-leoarcă, îi dădu o alta din traista lui, precum și propria-i haină. Apoi, în picioare, îl apucă de mîină :

— S-o ștergem acum, s-o ștergem cît mai repede cu putință. Altfel o să mori !

Dar Adrian :

— Nu moartea !... Ci viața !... Căci noi gonim împreună pe același drum !

! . . . : : : : : : : ! !

Astfel părăsiră Brăila, pentru lumea largă...